

**

*0: EK

*1: 2006-2007

*2: 36

*3: WordXP

*4: 36ste vergadering

*5: Dinsdag 3 juli 2007

*6: 13.30 uur

**

Voorzitter: Timmerman-Buck

Tegenwoordig zijn 71 leden, te weten:

Asscher, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Van den Berg, Biermans, Van Bijsterveld, De Boer, Böhler, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Van Driel, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Engels, Essers, Franken, Goyert, De Graaf, Haubrich-Gooskens, Hendriks, Hillen, Hofstra, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Klein Breteler, Kneppers-Heijnert, Koffeman, Kox, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leunissen, Van der Linden, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Rehwinkel, Reuten, Rosenthal, Russell, Schaap, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Strik, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Timmerman-Buck, Vedder-Wubben, Vliegthart, De Vries, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld en Willems,

en de heer Hirsch Ballin, minister van Justitie, en mevrouw Van der Hoeven, minister van Economische Zaken.

**

*N

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Leijnse, wegens ziekte;

Hermans en Ten Hoeve, wegens bezigheden elders.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

*B

!Raming!

Aan de orde is de behandeling van:

- de Raming der voor de Eerste Kamer in 2008 benodigde uitgaven, alsmede aanwijzing en raming van de ontvangsten (EK 2006-2007, L-A).

De **voorzitter**: Ik stel voor, deze raming vast te stellen en haar aan de regering te zenden ten behoeve van de Rijksbegroting voor het jaar 2008.

**

Daartoe wordt besloten.

*B

!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Luchtvaartwet in verband met de verduidelijking en uitbreiding van bevoegdheden op het terrein van de beveiliging van de burgerluchtvaart en wijziging van de Wet wapens en munitie met betrekking tot onderzoek aan de kleding en de verpakking van goederen, met inbegrip van reisbagage, op wapenbezit van personen die zich op luchtvaartterreinen bevinden (30543);
- het wetsvoorstel Goedkeuring van de regeling van de minister van Financiën van 11 oktober 2006, nr. DB2006/00 476 (Stcrt. 198) tot buitentoepassingstelling voor een gedeelte van 2006 van de energie-investeringsaftrek en de milieu-investeringsaftrek (30924);
- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (verhoging maximaal bedrag tuchtrechtelijke boete en wijziging samenstellingseisen van tuchtcolleges ter zitting) (30973).

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

*B

!Openstaande toezeggingen Justitie!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- de brief van de minister van Justitie van 11 mei 2007 met betrekking tot het overzicht van openstaande toezeggingen (30800-VI, D).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Hirsch Ballin**: Mevrouw de voorzitter. Er is gisteravond gesproken over een aantal openstaande toezeggingen. Laat ik vooropstellen dat ik het eens ben met de leden van uw Kamer die gisteravond het woord hebben gevoerd: mevrouw

Broekers, de heer Van de Beeten en mevrouw Westerveld.

De **voorzitter**: De heer Van de Beeten was er niet bij.
**

Minister **Hirsch Ballin**: Ik vergis mij inderdaad. Er werd gisteravond een opmerking gemaakt mede namens de heer Van de Beeten en zijn naam staat nog op de sprekerslijst. Omdat ik weet wat hij op het hart heeft, heb ik enkele behartigenswaardige woorden aan hem toegeschreven.

De achtergrond van de opmerkingen die mevrouw Broekers en mevrouw Westerveld hebben gemaakt over openstaande toezeggingen, is het belang van de toezeggingen die door mijn ambtsvoorgangers en ambtgenoten zijn gedaan bij de behandeling van wetsvoorstellen. Ik wil graag van mijn kant onderstrepen en onderschrijven hoe belangrijk het is dat wat er wordt besproken in de Kamer, een goed vervolg krijgt. Dit is bovendien soms ook behulpzaam als dingen niet meer verhelderd kunnen worden doordat net een andere wending wordt gekozen in de formulering van wettelijke bepalingen. Immers, zowel het recht van amendement als het recht om wijzigingen bij nota van wijziging aan te brengen, ontbreekt in het stadium van behandeling in deze Kamer. Bovendien hebben de vragen vaak betrekking op de uitvoering van de wetgeving. Dus wat mevrouw Broekers en mevrouw Westerveld hebben gezegd en dat waarvan ik weet dat het de heer Van de Beeten ook ter harte gaat, onderschrijf ik volledig.

Het is misschien goed iets te zeggen over de procedures die over en weer worden gevolgd bij het bijhouden van de toezeggingen. In mijn brief van 11 mei aan uw Kamer in reactie op de brief van de voorzitter van de vaste commissie voor Justitie van 28 maart jongstleden geef ik een reactie op de lijst van openstaande toezeggingen die door de Eerste Kamer wordt bijgehouden. Ik wil mij daar niet achter verschuilen, want uiteraard ligt er ook en zelfs in de eerste plaats een verantwoordelijkheid bij mij en bij de collega's die toezeggingen doen om die toezeggingen bij te houden. Het is goed om in het oog te houden dat als er iets breekt op in de lijst van toezeggingen, er niet de indruk mag ontstaan dat er iets aan onze kant wordt verdonkeremaand. Dat heeft ook niemand gezegd of gesuggereerd, maar ik zeg dit toch maar voor alle duidelijkheid, omdat wij over en weer zo hechten aan een goed vervolg op de toezeggingen.

Het ministerie van Justitie heeft een eigen administratie van toezeggingen die aan de Tweede en de Eerste Kamer zijn gedaan. Als die lijst in concept beschikbaar is, zou er contact kunnen zijn tussen de Kamer en het bureau secretaris-generaal van mijn ministerie om na te gaan of er aan de een of de andere kant iets wordt gemist wat beter nog kan worden toegevoegd aan de lijst van openstaande toezeggingen. Afgezien van de specifieke vragen die gisteravond zijn gesteld, onderstreep ik dat ook ik belang hecht aan een

goede nakoming en een goed volgen van de toezeggingen. Daarom doe ik deze suggestie voor een praktische werkwijze voor het vervolg waarbij er wat mij betreft ook contacten kunnen zijn tussen uw Griffie en het Bureau SG van mijn ministerie.

Op de lijst die gisteravond aan de orde was, was inderdaad een toezegging opgenomen die betrekking heeft op het wetsvoorstel Melding voorvallen burgerluchtvaart. Mevrouw Broekers noemde vier toezeggingen. Ik heb de Handelingen er gisteravond niet meer op nageplozen, maar ze kwamen me alle zo bekend voor dat ik met overtuiging mevrouw Broekers op haar woord geloof dat deze vier toezeggingen zijn gedaan. Ik zal ze dan ook nu langslopen.

De eerste toezegging had betrekking op het College procureurs-generaal en de aanwijzing die aan de minister van Justitie wordt voorgelegd en in de Eerste Kamer wordt voorgelegd aan een werkgroep. Ik neem de punten door die wij zelf hebben genoteerd. Ik hoop dat er niets over het hoofd is gezien. Bij gelegenheid van de behandeling van dit wetsvoorstel heb ik naar aanleiding van de vragen van de heer Van de Beeten of de rechter-commissaris in Haarlem wel voldoende "feeling" heeft voor wat er in de luchtvaartsector aan de orde is, de toezegging gedaan met de Raad voor de Rechtspraak in overleg te treden over de borging van deskundigheid. Die vraag van de heer Van de Beeten betrof het huidige artikel 11.26 van de Wet luchtvaart. De wetgever heeft daar een rol toebedeeld aan de rechter-commissaris om het strafvorderlijk belang van de gegevensvordering af te wegen tegen de mogelijke negatieve effecten. Er heeft naar aanleiding van deze toezegging ambtelijk overleg plaatsgevonden met het bureau van de Raad voor de Rechtspraak en dit heeft tot de volgende bevindingen geleid.

Bij de Rechtbank Haarlem is al enkele jaren de situatie dat twee leden van de rechterlijke macht, namelijk een strafrechter en een rechter-commissaris, zijn aangewezen als aanspreekpunt en deskundige op het terrein van de luchtvaart. Beiden zijn als specialist in staat om luchtvaartzaken zowel op de zitting als in het kabinet van de rechter-commissaris te behandelen. In die zin is binnen de Rechtbank Haarlem een voorziening getroffen voor de bijzondere deskundigheid door die onder te brengen bij twee personen in het bijzonder. Uit het ambtelijk overleg bleek bovendien dat het kabinet van de rechter-commissaris in ieder geval op de hoogte is van de betekenis van de wetswijziging per 29 november vorig jaar en gereed is voor de taakuitoefening die verbonden is aan de machtigingsbevoegdheid van artikel 11.26. Ik neem aan dat deze toezegging hiermee als afgedaan kan worden beschouwd. Ik zie de heer Van de Beeten instemmend knikken.

Bij gelegenheid van de behandeling van het Wetsvoorstel wijziging van de Wet luchtvaart ter implementatie van richtlijn 2003/42 heb ik verder toegezegd dat als het College van procureurs-generaal de wens heeft om wijzigingen aan te brengen in de aanwijzing waarover wij toen hebben gesproken, dit niet geschiedt dan na voorafgaand

overleg met de minister van Justitie. Ik formuleer dit objectiverend, want het gaat niet om de persoon. Er zal dan overleg volgen met de Kamer. De bestaande aanwijzing is op 1 december 2006 in werking getreden. Op dit moment is niet gebleken dat de aanwijzing tekort schiet of dat wordt overwogen om dit anders te doen. Ik maak nog melding van informatie waarover het ministerie van Verkeer en Waterstaat en het Openbaar Ministerie beschikken.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Het staat mij bij dat de minister in het debat dat wij toen hebben gevoerd, ook heeft toegezegd dat hij aan de Kamer de uiteindelijke tekst van de aanwijzing zou doen toekomen. Die heeft ons niet bereikt. Wij hadden toen wel een tekst beschikbaar, maar wij hebben er later geen gekregen.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik kan me die toezegging niet herinneren, maar ik neem dit graag aan. Deze aanwijzing is gepubliceerd in de Staatscourant en kan dus in de bibliotheek van uw Kamer worden geraadpleegd, maar als het op prijs wordt gesteld dat er een extra exemplaar wordt gestuurd, doe ik dat graag.

Uit de informatie die Verkeer en Waterstaat en het openbaar ministerie tot hun beschikking hebben, blijkt dat na de inwerkingtreding van de wet het aantal meldingen bij Analysebureau Luchtvaartvoorvallen ABL is toegenomen. Dat bureau is nu bezig met een conceptnota voor mijn collega van Verkeer en Waterstaat over de stand van zaken rond de voorvallenstroom sinds de implementatie van de EU-richtlijn. Tot op heden waren er ongeveer 3500 meldingen, conform de prognose van de sectorpartijen destijds. Dit betekent dat het Analysebureau Luchtvaartvoorvallen nu zo'n 150 meldingen per week krijgt. Dit is vrijwel constant. Tot nu toe zijn er geen belemmeringen geconstateerd met betrekking tot wet- en regelgeving of openbaar ministerie. In het afgelopen halfjaar is geen aangifte gedaan bij het OM op basis van een ontvangen melding. Als daadwerkelijk aangifte wordt gedaan bij het OM zal blijken hoe betrokkenen hiermee omgaan en of die meldingenstroom daarna is verminderd. Dit stond destijds centraal in de discussie in de Kamer. Na de zomer is het eerste casusoverleg met het OM, de Inspectie Verkeer en Waterstaat, het ABL en de Taskforce Bescherming Incidentgegevens. Voor zover wij kunnen nagaan, zijn in de korte periode dat het werkt geen knelpunten ontstaan. Dat betekent dat op dit moment geen reden is om toepassing te geven aan de toezegging van destijds, maar die toezegging is een duurzame, dus die blijft uiteraard staan.

Nu de toezegging aan de CDA-fractie om een werkgroep in te stellen onder leiding van een onafhankelijke voorzitter die de meldingsplicht zal evalueren en daarover binnen twee jaar zal rapporteren. Wat ik zojuist zei, behoort tot de feitelijke basis voor de werkgroep en de evaluatie. Ik heb hierover inmiddels overlegd met mijn collega

van Verkeer en Waterstaat. De eindrapportage komt in november 2008. De werkgroep wordt daadwerkelijk ingesteld in de inmiddels begonnen tweede helft van dit jaar en kan op basis van de ervaringen en de eerste twee monitoringsmetingen de meldingsplicht evalueren. Eventuele knelpunten zullen daarbij worden betrokken. Wat ik zonet zei over het zich nog niet voordoen van knelpunten is hiervoor van belang, maar de komende anderhalf jaar zullen verdere ervaringen opleveren die in de evaluatie zullen worden betrokken. Bij dezen voldoe ik graag aan het verzoek om deze toezegging te herbevestigen.

Mevrouw Westerveld sprak ook over de aanwijzing van het openbaar ministerie, maar als ik het goed zie, ben ik in mijn betoog hierop al ingegaan en is hiermee besproken wat gisteravond aan de orde werd gesteld naar aanleiding van de behandeling van dit wetsvoorstel.

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. Een enkele vraag kan voor mij in de plaats komen van een tweede termijn. Ik heb de toezegging genoteerd over de contacten die eventueel volgen op de toezeggingen. Ik begrijp verder dat de aanwijzing eraan komt, maar ik heb een meer inhoudelijke vraag: is die aanwijzing nu wel of geen beperking van de toepassing van artikel 5, lid 3? Ik weet niet of de minister het antwoord hierop paraat heeft, maar uit de Handelingen maakte ik op dat dit de kern van de aanwijzing zou worden.

Minister **Hirsch Ballin**: Als daarvoor aanleiding zou bestaan. De aanwijzing geeft met een stroomschema een goed inzicht in de stappen die na de melding van een voorval moeten worden gezet, inclusief de beslismomenten in wybertjesvorm, zoals in dit soort schema's gebruikelijk is, met de vraag naar opzet of grove nalatigheid: indien nee, geen doorgifte melding aan OM; indien ja, doorgifte melding aan OM, procedure OM. In de volledige tekst van de aanwijzing wordt een en ander toegelicht. Als ik me het goed herinner, stond dit laatste centraal in het Kamerdebat. Een exemplaar van de Staatscourant 2006-235 zal ik in kopie aan de Kamer doen toekomen.

Voor het wetsvoorstel aangaande volgrecht oorspronkelijke kunstwerken kan ik niet afgaan op eigen herinneringen; het gaat hierbij om toezeggingen van mijn ambtsvoorganger Donner. Tijdens de behandeling van dat wetsvoorstel in deze Kamer zei hij het volgende. Een minder retorische vraag was, in hoeverre Nederland in het kader van de WIPO (World Intellectual Property Organisation) ervoor zal pleiten dat ook andere landen een regeling zoals deze invoeren. Ik deel de zorg over de mogelijke verplaatsingseffecten van de richtlijn. Nederland heeft daar bij de totstandkoming regelmatig op gewezen. Het is van belang dat dit onderwerp door de Europese Commissie is aangedragen als een van de mogelijke onderwerpen ter bespreking binnen de WIPO in de komende tijd. Nederland steunt dit. Derhalve is het antwoord op de vraag van de

geachte afgevaardigde: ja. Een en ander is terug te vinden in de Handelingen der Eerste Kamer 2005/2006, blz. 789.

Nederland heeft zich bij verschillende gelegenheden in de EU ingezet voor de agendering van het volgrecht binnen de WIPO. De Nederlandse inzet richt zich primair op de Europese Unie omdat het met de harmonisatie de bevoegdheid van de Europese Commissie is om het woord te voeren in de WIPO; dit wordt niet door afzonderlijke lidstaten gedaan. In discussies over de toekomstige werkzaamheden van de WIPO Standing Committee on Copyrights and Related Rights heeft de Europese Unie inmiddels uitdrukkelijk aangegeven ook het volgrecht te willen agenderen. Het feit dat de EU-landen inmiddels wel een volgrecht kennen maar andere landen niet, leidt immers tot uitwijkgedrag: in Zwitserland is het bijvoorbeeld goedkoper, omdat daar geen volgrecht wordt geheven. Over de definitieve agendering moet in de Standing Committee worden beslist. Ik hoop dat ik hiermee niet alleen de toezegging goed heb weergegeven, maar deze ook heb uitgevoerd.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor deze toelichting. Mijn fractie vroeg hier gisteravond naar, omdat deze toezegging helemaal niet werd genoemd in de brief van de minister van 11 mei jongstleden met de actualisering van de toezeggingen. Ik wist het antwoord dus niet.

Minister **Hirsch Ballin**: Op de boekhouding van de toezeggingen ben ik in het begin van mijn antwoord ingegaan. Ik hoop dat dit hiermee is opgehelderd.

Voor de Wet OM-afdoening heeft mijn voorganger een toezegging gedaan in de Handelingen der Eerste Kamer 2005/2006 op blz. 1735: "De AMvB met de aanwijzing van de delicten die hieronder wel of niet worden gebracht, zal ik ter kennis van de Kamer brengen met de AMvB waarin ook de systematiek van de beoordeling staat. Daarbij is geen sprake van een voorhangprocedure die veronderstelt dat dit in de wet is geregeld. De wet voorziet geen voorhangprocedure. Ik zal ervoor zorgen dat de AMvB hier komt, maar ik hoop niet dat de Kamer een novelle bepleit om een voorhangprocedure in te voeren." In reactie op een nadere vraag van de heer Wagemakers wordt die toezegging in andere bewoordingen herhaald, inclusief een paar algemene opmerkingen over voorhangprocedures. Die toezegging geldt nog steeds. Daaraan hoeft niet getwijfeld te worden. De AMvB inzake de delicten die ingevolge de Wet OM-afdoening wel of niet buitengerechtelijk kunnen worden afgedaan en de AMvB inzake de systematiek van de beoordeling en de mandatering zullen ter kennis van de Kamer worden gebracht. Dat zal gebeuren ter gelegenheid van de vaststelling ervan. Ik verwacht dat dit deze zomer zal geschieden. De Wet OM-afdoening zal overigens naar verwachting in oktober aanstaande in werking treden.

Mijn ambtsvoorganger heeft over de standaardregeling een aantal toezeggingen gedaan. Deze zijn terug te vinden op bladzijde 1454 van de Handelingen 2005/2006. Het gaat hierbij om enkele vragen die in eerste termijn onbeantwoord zijn gebleven. Deze vragen zijn alsnog beantwoord in de voortgangsrapportage Bruikbare rechtsorde (TK 29279, nr. 41). Meer specifiek wordt hierop op de bladzijden 18 en 19 ingegaan. Op 9 november 2006 is dit stuk naar de Eerste Kamer gezonden. Ik beschouw deze toezegging daarmee als uitgevoerd.

Verder is toegezegd dat de standaardregeling van artikel 2214 Burgerlijk Wetboek zal worden uitgevoerd. Hierop is eveneens ingegaan in de voortgangsrapportage Bruikbare rechtsorde.

*N

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Dank aan de minister voor de beantwoording.

Ik kreeg zojuist even het gevoel dat de minister mystieke gaven bezit als het laten zweven van tafels en genezing door handoplegging. Hij heeft gisteren namelijk de stem van de heer Van de Beeten gehoord, terwijl die gisteren helemaal niet heeft gesproken. Bovendien geeft hij nu antwoord op vragen die niet door de heer Van de Beeten zijn gesteld. Het was een mystieke ervaring, maar voor de CDA-fractie en de heer Van de Beeten is het vast prettig om antwoord te krijgen op niet gestelde vragen.

Het doet mij genoegen dat de minister ingaat op de toezeggingen die zijn gedaan tijdens de behandeling van het wetsvoorstel betreffende meldingen van voorvallen in de burgerluchtvaart. Gisteren heb ik er namelijk al op gewezen hoe belangrijk het is dat die goed vastliggen.

Deze minister is hiervoor niet verantwoordelijk, maar ik vraag toch maar aandacht voor de noodzaak dat het analysebureau over voldoende expertise beschikt. Die expertise moet ook ontwikkeld worden, want de analyse van voorvallen is niet heel gemakkelijk.

De minister meldt wel dat hij een werkgroep zal instellen, maar hij is verder niet ingegaan op mijn opmerkingen over de Pachtwet. De toezeggingen die daarover zijn gedaan, staan niet op de lijst met toezeggingen die de Kamer naar de minister heeft gestuurd. Ik heb gisteren echter wel gerefereerd aan deze toezegging.

Ik ben het met de minister eens dat de Eerste Kamer de toezeggingen inzake het wetsvoorstel betreffende meldingen van voorvallen in de burgerluchtvaart niet duidelijk genoeg heeft geformuleerd. Dat is ook de reden dat ik gisteren de toezeggingen uit de plenaire behandeling heb herhaald. Deze gang van zaken laat zien dat het goed is dat het contact tussen de Kamer en het bureau van de secretaris-generaal wordt versterkt, want hierover moeten duidelijke afspraken worden gemaakt.

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Voorzitter. Ik bedank de minister voor zijn toezegging over het contact met het bureau van zijn secretaris-generaal. Het zal de communicatie zeker ten goede komen.

Ik markeer dat mijn fractie destijds voor het wetsvoorstel heeft gestemd, omdat de minister had toegezegd dat in de aanwijzing artikel 5, derde lid beperkt zou worden. Ik zal de aanwijzing nog eens goed nakijken, maar voor dit moment ben ik er tevreden mee dat de minister de opvatting deelt dat het zo geformuleerd is dat de bezwaren van mijn fractie zich niet zullen voordoen. Ik hoop en verwacht dan ook dat de knelpunten die mijn fractie vreesde, geen waarheid zullen worden. Ik heb echter goed gehoord dat de minister bij de Eerste Kamer terugkomt als zich onverhoopt toch problemen voordoen.

*N

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Mijn toezegging over de Pachtwet betreft de evaluatie in 2011. Deze toezegging wordt uiteraard nagekomen. Wij zijn ons ervan bewust dat voor deze evaluatie tijdig materiaal moet worden vergaard.

Er is ook nog iets gezegd over het debat over de implementatie van de EU-regelgeving. De toezeggingen die in dat debat zijn gedaan, zijn op de afgesproken manier ter hand genomen. Bij enkele gelegenheden zijn collega-bewindslieden geattendeerd op de implementatie van deze aanwijzing over het implementeren in de Aanwijzingen voor de regelgeving. Hiermee zijn wij dus een eind op streek.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Mijn opmerking was dan ook alleen maar bedoeld als herinnering. Het doet mij deugd dat het inmiddels is gerealiseerd.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik zeg tegen mevrouw Westerveld dat wij volgens mij met deze aanwijzing goed uit de voeten kunnen. Ik heb verder toegezegd dat ik, mocht daarvoor aanleiding zijn, de aanwijzing zal wijzigen. De ervaringen die hiermee tot nu toe zijn opgedaan, geven daartoe echter geen aanleiding.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Ik wil niet het gerucht ontzenuwen dat de minister over mystieke gaven beschikt, maar de vragen die de minister nu beantwoordt, zijn mede afkomstig van de commissie. Wij hebben vorige week namelijk in de commissie geïnventariseerd welke toezeggingen aan de minister zouden worden voorgelegd. Daarvan zijn er enkele aan de minister gemeld door leden die in dit debat het woord niet hebben gevoerd. Sommige van hen zijn vandaag niet aanwezig en mede namens hen dank ik de minister voor zijn beantwoording.

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Ik voel dat ik weer met beide voeten op de grond sta.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de brief onder nr. 30800-VI, D voor kennisgeving aan te nemen.
**

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Onafhankelijk netbeheer!

Aan de orde is de behandeling van:
- **de brief van de minister van Economische Zaken van 7 juni 2007 betreffende de splitsing van energiebedrijven (30212, L).**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Voorzitter. Ik hoop dat ik hier de komende periode van vier jaar niet vaak sta om het woord te voeren terwijl dat eigenlijk niet nodig is. Mijn fractie vindt de argumentatie van de minister in haar brief van 7 juni jongstleden helder, en steunt haar daarin. Het risico dat overwinsten van de energiebedrijven op hun netwerken worden gebruikt voor risicovolle commerciële buitenlandse activiteiten is volgens de minister te groot om ongesplitst door te gaan. Het Europees Parlement heeft op 19 juni jongstleden besloten dat de lidstaten van de Europese Unie op termijn de splitsing van hun energiebedrijven moeten doorzetten. Deze week werd tevens bekend dat de diplomatieke druk op de Europese Commissie wordt opgevoerd. Acht landen, te weten het Verenigd Koninkrijk, Spanje, Zweden, België, Nederland, Denemarken, Finland en Roemenië, zijn voor splitsing. Het argument dat splitsing vanuit Europa niet aan de orde is, gaat dus ook niet meer op. Wij worden keurig bediend!

Daarbij zou ik het willen laten. De minister heeft haar belofte ingelost om in overleg te treden met de Tweede Kamer en de Eerste Kamer, en de beslissing is nu aan haar. Wij willen de minister de bevoegdheid en de verantwoordelijkheid om zelf een risico-inschatting te maken niet ontnemen. De Eerste Kamer speelt geen rol bij de totstandkoming van KB's. De Eerste Kamer toetst wetsvoorstellen. Dat hebben wij gedaan, en het wetsvoorstel is aangenomen.

Ik wil twee dingen zeggen over de brief die de LME de leden van de Eerste Kamer heeft gestuurd, waarin juridische stappen tegen de minister of de staat worden aangekondigd, en waarin ons wordt verzocht dit juridische element mee te nemen bij onze afweging om wel of niet akkoord te gaan met het voorgenomen KB. In de eerste plaats hebben wij niet begrepen dat wij ja of nee hebben te zeggen of kunnen zeggen. Zoals gezegd, speelt de Eerste Kamer geen rol bij de

totstandkoming van KB's. Eerste Kamerleden hebben dus met de aangekondigde procedure niets van doen. In de tweede plaats merk ik op dat de rechter niet toets of de Staten-Generaal al dan niet een verstandig besluit hebben genomen. De rechter heeft tot taak, aan de wet te toetsen. Zo'n juridische stap is dus kansloos.

De heer **Doek** (CDA): U bent kort en krachtig, maar daarmee wel erg kort door de bocht. U hebt het over overwinsten op het netbedrijf, die gebruikt kunnen worden voor commerciële activiteiten. De overwinsten van het netbedrijf komen echter uitsluitend tot stand op grond van wettelijke regulering en niet meer dan dat. Ik weet dat er een discussie gaande is over de gerealiseerde 400 mln., maar de minister heeft al laten weten dat door het aanpassen van de regelgeving de overwinsten in de toekomst tot het verleden zullen behoren.

U hebt het zo stoer over brieven van acht landen van de Europese Unie aan de Commissie en over een standpunt van de Commissie, maar ik mag u er misschien aan herinneren dat het daarbij uitsluitend gaat over het transportnet in Europa, ondanks dat de pers in Nederland dit verkeerd opvat. Dit is al geregeld doordat de Wet onafhankelijk netbeheer is aangenomen. Het gaat niet over het distributienet.

In de derde plaats zegt u dat de Eerste Kamer geen enkele rol speelt bij de totstandkoming van het KB, maar dan vraag ik mij in gemoede af waarom de vorige VVD-fractie de motie heeft meeondertekend en er ook voor heeft gestemd. Doet de VVD dat zomaar? Ik begrijp er niets van. Dit is een draai die u wel even moet uitleggen. Ik heb zelfs gezegd dat het in deze zeer specifieke situatie gaat om een procedure die eigenlijk nog sterker is dan een voorhangprocedure, omdat het een unieke kwestie betreft.

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): De minister heeft toegezegd overleg te zullen plegen met de Eerste Kamer. Welnu, dat is gebeurd. De beslissing is nu aan de minister. Ik heb daar verder niets aan toe te voegen.

De heer **Doek** (CDA): Volgens mij geldt dan voor de VVD-fractie dat een kinderhand gauw is gevuld. Ik weet niet wat u onder overleg verstaat: het zenden van een brief?

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Ik heb gezegd wat mijn fractie ervan vindt. De beslissing is nu aan de minister. Het is sneu voor u dat het KB nu wordt gebruikt om iets te bewerkstelligen wat u eigenlijk wilde tegenhouden. Misschien bent u daarover teleurgesteld.

De heer **Doek** (CDA): Het is volstrekt helder dat de VVD-fractie achteraf gezien op volkomen onjuiste gronden op 14 november 2006 de motie heeft meeondertekend en vervolgens op 21 november heeft voorgestemd. Uw fractie heeft dat gedaan zonder dat zij een middel in handen wilde krijgen

om er nog een keer over te kunnen oordelen. Dat constateer ik dan.

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Er zijn daarna dingen gebeurd die op dat moment niet bekend waren.

De heer **Doek** (CDA): Ik zal er in mijn bijdrage naar verwijzen.

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Dat is goed, misschien kan ik u dan ook interrumpen.

*N

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Het gaat over energie en dan stijgen gelijk de temperaturen een beetje.

Wij zijn hier bij elkaar om een debat voort te zetten dat wij een halfjaar geleden hebben gevoerd. Eén element van de wet die in deze Kamer op 21 november 2006 is aangenomen, is niet in werking getreden, namelijk het groepsverbod, dat bepaalt dat netbeheerders en producenten niet tot dezelfde groep of hetzelfde bedrijf mogen behoren. Dit groepsverbod of, populair gezegd, de splitsing, is boven de markt blijven hangen. Na ruim honderd dagen denken en een aantal nieuwe feiten is de minister tot de conclusie gekomen dat er toch snel gesplitst moet worden.

Vandaag is hier de kernvraag aan de orde of de keuze van de minister legitiem genoeg is, indachtig de motie die de Eerste Kamer hierover heeft aangenomen. Ik wil daarover zeven opmerkingen maken. In de eerste plaats merk ik op dat deze wet een uitwerking is van een motie van het zeer gewaardeerde Tweede Kamerlid Crone van de PvdA. Het is dus een mooi progressief initiatief uit 2001, dat verder wordt gebracht. Het is natuurlijk bijzonder dat een minister van D66 en twee ministers van het CDA het wetsvoorstel hebben uitgewerkt en te vuur en te zwaard hebben verdedigd in beide Kamers.

In de tweede plaats maken de fracties van D66 en OSF de minister complimenten met het feit dat zij zo verstandig is om snel met dit dossier aan de slag te gaan en haar verantwoordelijkheid te nemen. Sommigen dachten: van uitstel komt afstel. Maar dat is een misrekening geweest. Het zal misschien niet zijn meegevallen om als nieuwe minister op dit dossier overeind te blijven staan in de storm van de machtige energielobby. De afgelopen weken vallen de reclamespotjes op de radio en in de kranten als hagelslag uit de lucht. Het beïnvloedingscircuit draait op volle toeren, en dat mag kennelijk wat kosten. Deze minister is hiertegen bestand en geeft er blijk van, sterk in haar schoenen te staan en eigenstandig beslissingen te nemen. Hulde voor haar doortastendheid!

Een derde opmerking betreft de positie van de D66-fractie en de OSF-fractie met betrekking tot dit dossier. Het zal geen geheim zijn dat wat ons betreft het splitsingsbesluit al in november

genomen had kunnen worden. Maar zoals goed gebruik is in deze Kamer, hebben wij geluisterd naar de twijfels, bezwaren en opmerkingen van andere fracties in de Kamer. Met het uiteindelijke resultaat waren wij tevreden, te weten het wetsvoorstel aanvaardden, het groepsverbod in principe accepteren en het groepsverbod op een later tijdstip invoeren. Mijn vierde opmerking gaat over de noodzaak van dat groepsverbod. Wij waren en zijn daar nog steeds groot voorstander van. De netten hebben een publiek karakter. En dat is natuurlijk ook de essentie van deze wet: het borgen van het publiek belang, niets meer en niets minder. Daarmee is de beste leveringsgarantie te bieden. Netten moeten voor iedereen toegankelijk zijn, juist ook voor kleine producenten van duurzame energie. En, voorzitter, het kan naar de mening van onze fracties niet zo zijn dat de energiereuzen hun buitenlandse avonturen financieren uit de winsten van die netten.

De vijfde opmerking gaat over de ontwikkelingen sinds het debat verleden jaar in de Eerste Kamer. Wie dat debat op 14 november jongstleden heeft meegemaakt, weet dat een aantal mensen van hun stoel viel toen een toen nog geheime brief van vier betrokken geïntegreerde energiebedrijven van 16 oktober 2006, gericht aan de toenmalige minister van EZ, in het debat aan de orde kwam. De heren Blom, Boersma, Boerma en Van Halderen beloofden daarin plechtig om in elk geval in de komende jaren de energiedistributiesector te laten opereren binnen het nationaal publieke domein. Deze brief oogstte in deze Kamer ongeloof omdat de bedrijven in de tijd daarvoor het woord internationalisering van de daken schreeuwden. Waren zij echt tot een ander inzicht gekomen of was het een laatste poging om deze Kamer te beïnvloeden?

Op 13 november van dat jaar kreeg deze Kamer weer een brief van het viertal. Zij stelden daarin dat hun eerdere opstellingen niet goed waren. Die opstellingen hadden te maken met de strijd tussen enerzijds de minister van EZ en anderzijds de belangen van de energiesector. Zij gaven daarin toe dat zij te weinig op samenwerking gericht waren. Het was ook een brief waarin beterschap werd beloofd. Men kan zich wel herinneren dat deze brief samen met de voorgaande brief een grote invloed op het debat hadden. De energiebedrijven zouden immers meer nationaal gaan samenwerken en hun internationale ambities daarbij achterstellen.

Inmiddels weten wij wat dit soort beloften per brief waard zijn. De minister heeft daar ook nog een reactie op gegeven die eigenlijk niets aan twijfel overlaat op basis van de vragen die de SP-fractie daarover verleden week gesteld heeft. Delta wil een Europese speler worden in de afvalbranche en Essent en Nuon willen fuseren om beter op het Europese toneel te acteren. Zij geven aan, een beetje schaamteloos in het licht van de twee brieven, dit te willen doen als geïntegreerd bedrijf. Zij lijken daarmee een lange neus te maken naar de wetgever. Wij, zo is mijn opvatting, zijn daarmee wel een beetje op het verkeerde been

gezet. Ik vind dat zeer kwalijk, mede vanwege het maatschappelijk karakter van deze bedrijven.

Mijn zesde opmerking gaat over geld. Wij vinden net als de minister dat opbrengsten van de netten als publieke voorziening, tot de publieke middelen behoren. Die opbrengsten kunnen dus niet worden gezien als een vrij besteedbare winst voor een energiebedrijf. Commerciële avonturen moeten ergens anders uit worden betaald. Het zou echt de omgekeerde wereld zijn als NMa/DTe keer op keer bij energiebedrijven moest gaan beoordelen of er al dan niet sprake is van kruisbestuiving en zo ja, in welke mate. Dat is nu echt overbodige bureaucratie.

Mijn zevende opmerking betreft de duiding van dit debat en een eindoordeel in het licht van de motie. Dit debat is een logisch vervolg op de motie. Daarin wordt de minister gevraagd om, alvorens een KB te slaan, met beide Kamers te overleggen. Daarover wil ik drie opmerkingen maken:

1. De Tweede Kamer heeft verleden week naar ik heb begrepen met grote meerderheid dit beleid en het slaan van het KB omarmd;
2. Het slaan van een KB is een aangelegenheid van het kabinet en behoeft dus niet de instemming van deze Kamer; overleg is prima, maar instemming is niet nodig;
3. Het kabinet kan, gehoord beide Kamers, zijn eigen verantwoordelijkheid nemen.

Ik stel vast dat de motie van 14 november 2006 zich uitspreekt voor een publiek en onafhankelijk netbeheer en dat de voorgenomen fusie en de overduidelijke buitenlandse ambities van energiebedrijven dit onafhankelijke netbeheer in gevaar brengen. De minister volgt wat onze fracties betreft de motie dan ook consequent uit. Zij doet wat deze Kamer met het kabinet heeft afgesproken: splitsing realiseren.

De heer **Doek** (CDA): Ook de heer Schouw heeft de mening dat deze Kamer geen rol heeft bij het Koninklijk Besluit. Ook al is het slaan van een Koninklijk Besluit de bevoegdheid van het kabinet, de regering, dan betekent dit nog wel dat dit gebeurt binnen de ministeriële verantwoordelijkheid van het kabinet. Daarover zouden wij wel een oordeel mogen hebben, dus over hoe die verantwoordelijkheid gebruikt wordt. Het feit dat de Kamer geen enkele rol heeft bij het slaan van een KB, ontslaat een volksvertegenwoordiger nog niet van de verplichting om daarover een oordeel te hebben.

De heer **Schouw** (D66): Dat oordeel heb ik en dat heeft de heer Doek uit mijn bijdrage kunnen afleiden. Ik zal het nog even samenvatten. De minister heeft keurig gedaan wat wij wensten: overleg met beide Kamers. Ter voorbereiding van dat overleg is er een brief naar beide Kamers gestuurd waarin de motieven zijn uiteengezet. Ik heb aangegeven dat ik die motieven van de minister ten volle deel, als het gaat over de ministeriële verantwoordelijkheid. Ik vind dat die verantwoordelijkheid zeer adequaat en zeer juist is ingevuld. Het is vandaag aan deze Kamer om

daarover te praten. Ik voeg hieraan toe dat de regering natuurlijk de verantwoordelijkheid heeft om al dan niet het pad op te gaan van een Koninklijk Besluit. Ik hoef de heer Doek er niet aan te herinneren dat hij als lid van een regeringspartij ook via andere lijnen dan deze Kamer invloed op de regering kan hebben, als zijn verzet zo hoog is als ik vermoed.

*N

De heer **Doek** (CDA): Voorzitter. In november 2006 vond in deze Kamer het debat plaats over de Wet onafhankelijk netbeheer, ook wel splitsingswet genoemd. Deze wet bevat in hoofdzaak drie zaken:

1. de overdracht van het beheer van het hoogspanningsnet aan TenneT, een 100% staatsonderneming;
2. het creëren van "vette netbeheerders", zodat de netbeheerders ook het economische eigendom van de distributienetten zullen hebben;
3. het introduceren van het groepsverbod, de eigenlijke splitsing.

In deze Kamer bestond volledige instemming met de eerste twee genoemde zaken. Omtrent het groepsverbod bestond bij vele fracties evenwel grote twijfel. Deze twijfel vond neerslag in de door mij en mevrouw Sylvester ingediende en door alle fracties, met uitzondering van die van de Socialistische Partij, ondertekende motie.

Op 21 november 2006 werd deze motie, nadat de minister van Economische Zaken bij brief van 17 november had bevestigd, overeenkomstig het dictum van de motie te zullen handelen, door de hele Kamer aangenomen. In zijn brief van 21 november 2006 drukt de minister dat nog eens als volgt uit: Gelieve deze brief te zien als de schriftelijke bevestiging van de volledige uitvoering naar letter en geest. Vervolgens werd de Wet onafhankelijk netbeheer met alleen de stem van de leden van de SP-fractie tegen, aangenomen.

Vandaag bespreken wij de brief van de minister waarin deze het besluit toelicht om met ingang van 1 augustus 2007 het KB te slaan.

Namens de CDA-fractie wil ik achtereenvolgens ingaan op de volgende onderwerpen:

1. de door de minister gevolgde procedure;
2. de voor het CDA essentiële zaken;
3. de onderbouwing van het besluit;
4. de gevolgen van het besluit.

Allereerst de procedure. Het slaan van een KB is de verantwoordelijkheid van de regering. Daarover is bij niemand in dit huis, ook niet bij onze fractie, enig misverstand mogelijk. De onderhavige situatie wijkt daar naar het oordeel van de CDA-fractie echter van af vanwege de toezegging die de regering zowel in het plenaire debat als in de schriftelijke bevestiging heeft gedaan. Het toegezegde overleg dient immers volgens het dictum van de motie plaats te vinden, voorafgaand aan een besluit tot inwerkingstelling van de relevante splitsingsbepalingen.

De situatie zoals die is beschreven in de brief van de minister van EZ van 21 november

jongstleden op grond van een vraag van de VVD-fractie is onzes inziens niet aan de orde. Die vraag viel meer in de categorie dijkbewaking. De voorganger van de minister voegde er in zijn brief van 17 november 2006 nog aan toe: "Vanzelfsprekend zal dit tijdig geschieden." De verrassing was dan ook groot toen deze Kamer uit de krant moest vernemen dat de minister in een algemeen overleg van 3 april jongstleden in de Tweede Kamer het voornemen bekend maakte om het KB tot inwerkingstelling van het groepsverbod nog voor de zomer in beide Kamers voor te hangen en af te handelen. Dit klemte te meer daar de motie in deze Kamer was aangenomen. De toezegging was ook aan deze Kamer gedaan. Zeker gelet op de unieke situatie bij deze motie, waarmee de inwerkingstelling van een belangrijk onderdeel van de wet werd opgeschort, had deze Kamer toch op zijn minst mogen verwachten dat de minister haar vóór of ten tijde van dat overleg met de Tweede Kamer zou hebben geïnformeerd over haar voornemen.

Vervolgens verschijnt de brief van 7 juni, waarin de minister eenzijdig de termijn van behandeling fixeert op vier weken en reeds een concept-KB met als datum 1 augustus 2007 als bijlage bijvoegt. De CDA-fractie is van mening dat de minister de motie niet naar behoren heeft uitgevoerd. De minister zal ongetwijfeld zeggen dat de motie naar de letterlijke tekst is uitgevoerd. Voorzitter, wij doen in dit huis niet aan letterknechterij. De geest van de motie was klip en klaar, de minister en haar voorganger hebben alles buitengewoon goed begrepen, maar er niet naar gehandeld. Het behoeft geen betoog dat de reactie van de minister hierop voor mijn fractie nauw luistert.

Een aantal voor de CDA-fractie essentiële zaken. Op 13 november 2007 heb ik aangegeven dat onze fractie deze problematiek in een breed kader wil bezien, omdat zowel de voorzieningszekerheid als de leveringszekerheid van energie voor onze samenleving van vitaal belang is. Om die reden hebben wij ook volledig onderschreven dat de netten te allen tijde in handen van de overheid moeten blijven. Daarnaast hebben wij vraagtekens gezet bij de proportionaliteit en de opportuniteit van het voorgestelde groepsverbod. Voor de CDA-fractie was het essentieel, hoe de relevante markt in Europa eruit zou gaan zien en of de toekomst aan geïntegreerde bedrijven of aan gesplitste bedrijven zou zijn, dit laatste in verband met het nagestreefde level playing field op de markt van Noordwest Europa. Ook menen wij dat de CBL-problematiek nog steeds vele onzekerheden vertoont.

Dan de onderbouwing van het besluit. In de genoemde brief wordt een aantal ontwikkelingen sinds 14 november 2006 aangegeven. Er zijn drie rapporten van de DTe verschenen, die betrekking hebben op de vier grote, geïntegreerde bedrijven in Nederland. Ik loop ze even langs. Het eerste is het onderzoeksrapport van 2 mei 2007 inzake de verrekenprijzen. De DTe komt tot de conclusie dat

er bij de bedrijven sprake is van een transparant en adequaat opgezet intern verrekenprijssysteem. Voorts acht de DTe de kans op financiële bevoordeling via kruissubsidies gering. Het tweede is het onderzoeksrapport van 2 mei 2007 over de winsten van de energiemaatschappijen. De DTe concludeert: "De energiemaatschappijen behalen met de gereguleerde activiteiten meer rendement dan het normrendement dat in het kader van de regulering is vastgesteld. Dit rendementsverschil wordt veroorzaakt door vijf factoren. Al deze factoren zijn toegestaan binnen de wettelijk kaders en de huidige reguleringssystematiek. Het rendementsverschil is dus rechtmatig behaald." Het derde is het onderzoeksrapport van 4 juni 2007 -- het houdt niet op -- inzake publiek en onafhankelijk netbeheer, dus eigenlijk een rapport over de voortgang sinds november. Ook hierbij komt de DTe tot conclusies die gunstig zijn voor de verticaal geïntegreerde energiebedrijven. Wel doet de dienst enige voorstellen voor nadere regelgeving ten behoeve van enige aanpassingen die waarschijnlijk anders ook zouden moeten worden doorgevoerd. Al deze conclusies verbazen de CDA-fractie geenszins, daar zij op verschillende momenten tijdens de behandeling van deze wet reeds vraagtekens had gezet bij de in de memorie van toelichting en in de memorie van antwoord ingenomen stellingen en gedane beweringen.

Vervolgens wordt in de brief de overname van Indaver door Delta besproken; daarover heeft de DTe op 30 mei 2007 een rapport uitgebracht. De conclusie van de dienst is dat de overname van Indaver op dit moment geen gevaar oplevert voor een publiek en onafhankelijk netbeheer, omdat de overname geen invloed heeft gehad op de financiële situatie, het eigendom of de contractuele situatie van het netwerkbedrijf voor de transactie. Wel wijst de DTe op mogelijke risico's voor het netbeheer als Delta Holding of holdings in het algemeen, mede door te veel overnames van bedrijven waarbij in risicovolle activiteiten is belegd, onvoldoende financieel solide blijkt te zijn. Alle voorbehouden die ik noem, zijn letterlijk in het rapport van de DTe genoemd.

Voorts wordt er in de brief van 7 juli jongstleden de aankondiging op 1 februari 2007 van de voorgenomen fusie van Nuon en Essent genoemd. Er is sprake van een Europese strategie waarbij deze fusie een eerste stap is. En voorts wijst de minister er in de brief op dat beide bedrijven meermalen hebben aangegeven, als geïntegreerde bedrijven, dus inclusief de netwerken, een sterke speler te willen worden op de markt van Noordwest Europa en daarom op zoek te willen gaan naar een internationale partner om verder te kunnen groeien. De CDA-fractie juicht deze ontwikkeling op zichzelf toe, mits het onafhankelijk netbeheer niet in gevaar komt, zoals wij altijd hebben gesteld. Voor de minister is voldoende gebleken dat de vermelde ontwikkelingen risico's voor het publiek en onafhankelijk netbeheer met zich mee kunnen brengen. Overigens heeft de minister volgens de brief haar besluit niet gebaseerd op individuele

casussen. Dit is op zichzelf voor ons ook niet verrassend, daar zowel de voorgenomen acquisitie door Delta als de voorgenomen fusie van Nuon en Essent op 14 november 2006 reeds bekend was. Minister Wijn heeft indertijd deze aangekondigde fusie zelfs in het debat genoemd. Maar als de minister stelt dat haar besluit niet is gebaseerd op individuele casussen, dan zijn wij weer terug bij de algemene problematiek op grond waarvan deze Kamer unaniem de inwerkingstelling van de gedwongen splitsing opschortte. Is de minister het met deze analyse eens?

De heer **Schouw** (D66): U loopt er even overheen, maar ik vind in dit hele dossier de twee brieven van de energiebedrijven toch ook wel saillant. Die zijn van grote invloed op het debat in deze Kamer geweest. Ze hebben toen de vertegenwoordigers van de fracties van VVD, D66 en OSF ertoe gebracht, mee te denken over de motie waartoe u toen dat mooie initiatief had genomen. U laat deze twee brieven nu helemaal weg, terwijl het toch ook wel relevant is om te weten hoe u hier tegenover staat.

De heer **Doek** (CDA): Wij hebben op zichzelf helemaal geen probleem met internationale activiteiten van bedrijven. Het zou bekrompen zijn om te denken dat een afvalbedrijf 30 km over de grens bij Sluis gevaarlijker zou zijn dan eenzelfde bedrijf in Delfzijl, 300 km noordelijker. Als u mij kunt uitleggen dat dit toch zo is, dan ben ik gaarne bereid om te luisteren naar wat meer risico's met zich meebrengt. Het ging ons om handelen naar de geest van de motie, wij doen niet aan letterknechterij. Activiteiten moeten het onafhankelijk netbeheer niet in gevaar kunnen brengen. Minister Wijn had dit goed begrepen, want hij zei letterlijk dat je dit misschien zelfs relatief zou moeten zien, dat een bepaalde acquisitie door een klein bedrijf misschien meer risico oplevert dan eenzelfde of zelfs grotere acquisitie door een grote onderneming. Dit is toen dus onderkend. Rekening houden met het publieke domein betekent op zichzelf helemaal niet dat je niets in het buitenland kan doen. Toen de brief geschreven werd, wisten wij allen dat Nuon, Essent en de andere bedrijven ook heel andere activiteiten ontplooiën dan energielevering. Er zijn grotere providers bij, telecombedrijven, afvalbedrijven enzovoorts. En wij wisten ook dat ze op het ogenblik behoorlijk omvangrijke activiteiten in het buitenland ondernemen. Maar dit geldt ook voor ons staatsbedrijf TenneT; ik heb hier indertijd met instemming van de VVD-fractie tegen gefulmineerd.

De heer **Schouw** (D66): De grote vier gaven in de brieven aan dat zij hun internationale ambities zouden temporiseren en dat zij aandacht zouden besteden aan de borging van het publieke domein. Dit bracht een kentering in het debat teweeg, maar de bedrijven hebben zich niet gehouden aan de afspraken die zij via die brieven zelf met deze Kamer hadden gemaakt. Vandaar dat de redenering van de minister logisch is.

De heer **Doek** (CDA): Mijnheer Schouw, u zegt: daar hebben zij zich niet aan gehouden. Er wordt door de minister gesproken over een voorgenomen fusie. Men citeert uit persberichten, en dat zou de reden moeten zijn om een Koninklijk Besluit te slaan? Dat gaat naar ons oordeel erg ver.

Mevrouw de voorzitter. De minister geeft in haar brief aan dat zij zich realiseert dat dit besluit vergaande consequenties heeft voor de Nederlandse energiebedrijven en zij voegt daaraan toe dat zij bereid is om met de bedrijven na te gaan op welke wijze zij een goede start kunnen maken op de Europese energiemarkt. Tevens kondigt de minister aan, dit ook met de aandeelhouders te bespreken. Mag ik de minister vragen om in haar antwoord uitgebreid in te gaan op de vergaande consequenties die zij ziet en welke acties haar voor ogen staan om de desbetreffende energiemaatschappijen bij te staan? Met name de verlaging van de zogenaamde credit ratings als gevolg van het verbreken van de groepsstructuur zal vergaande gevolgen hebben voor de concurrentiepositie van de Nederlandse energiesector. Hoe denkt de minister hier soelaas te bieden?

Tevens verzoek ik de minister om in te gaan op een punt waarover de woordvoerder van de VVD de vorige keer uitvoerig heeft gesproken, namelijk haar besprekingen met de aandeelhouders. Wil zij daarbij betrekken de Wet Fido? Het is toch op zijn minst tegenstrijdig om enerzijds de geïntegreerde bedrijven gedwongen te splitsen wegens vermeende risico's van commerciële activiteiten en anderzijds deze aandeelhouders op te roepen om nog meerdere jaren aandeelhouder te blijven?

Een ander aspect dat tot nu toe onderbelicht is gebleven, betreft de vraag of de provinciale en de gemeentelijke aandeelhouders in de straks gesplitste maatschappijen enige relevante zeggenschap zullen hebben om het publieke belang te waarborgen. Immers, gelet op hun omvang in kapitaal en aantal werknemers zal op die vennootschappen het structuurregime van toepassing zijn.

De CDA-fractie is verontrust vanwege de aankondiging van het besluit om op dit moment over te gaan tot het in werking stellen van de groepsverbodsbepalingen. De door de minister gegeven onderbouwing heeft een wel erg theoretisch gehalte. Nederland kent al meer dan honderd jaar geïntegreerde energiebedrijven met provincies en gemeenten als aandeelhouders, die er samen met de directies en werknemers voor gezorgd hebben dat Nederland een uiterst betrouwbare energievoorziening kent met een zeer gering aantal storingsminuten per jaar. De door de minister gegeven argumenten waren alle bekend op 14 november 2006 en de rapporten van DTe geven hooguit aanleiding tot wat verfijningen van de regelgeving, die overigens misschien ook zonder splitsing hadden moeten worden overwogen.

De CDA fractie vreest dat door de aangekondigde splitsing processen zullen worden losgemaakt die niet in het belang van Nederland zijn. Ik noem de onvermijdelijke verkoop van de

productie en de handelstakken van de nu nog geïntegreerde bedrijven aan buitenlandse geïntegreerde bedrijven. Het is toch cynisch dat het Deense geïntegreerde overheidsbedrijf Dong zich al uitdrukkelijk heeft gemeld, zie het interview in de NRC van 23 juni jongstleden. De minister kan het toch niet wenselijk vinden dat buitenlandse geïntegreerde bedrijven hier energie gaan leveren, terwijl onze bedrijven aan slagkracht inboeten? Graag een reactie van de minister op mijn opmerkingen over deze scheve situatie.

Hier wreekt zich dat er ondanks ons pleidooi en dat van anderen geen sprake is van wederkerigheid in de Europese Unie op dit vlak. Veel mensen zijn momenteel bezorgd over de verkoop en opsplitsing van bijvoorbeeld ABN AMRO. Daar kunnen wij echter als wetgever niets aan doen, maar juist bij een voor de Nederlandse positie op de internationale energiemarkt belangrijke sector creëert de minister van Economische Zaken willens en wetens het levensgrote risico dat Nederland binnenkort geen eigen energiesector meer heeft.

De CDA-fractie mist node een brede visie van de minister op de internationale ontwikkelingen op energiegebied en de mogelijke rol van een sterke Nederlandse sector, waarin de terechte zorg voor het publieke belang haar plaats heeft. Gaarne krijg ik hierop een reactie van de minister. En dat alles tegen de achtergrond dat Nederland voldoet aan alle richtlijnen van de EU op dit terrein en het naar onze inschatting nog jaren kan duren voordat het ook in de andere EU-landen komt tot een gedwongen afsplitsing van de distributienetten. Let wel, ik heb het over distributienetten. Wij hebben het niet over transportnetten. Daarvoor hebben wij als een van de weinige landen in de EU met deze wet een regeling getroffen.

De CDA-fractie wil nog eens benadrukken dat zij niet tegen de splitsing op termijn is, maar zij wil die niet nu. In dit verband vraagt de CDA-fractie aandacht voor het volgende en ik sluit daarmee aan bij de slotwoorden van minister Wijn aan het eind van zijn eerste termijn op 14 november 2006. Hij zei: "Ik ben altijd bereid om met de Kamer van gedachten te wisselen voor een zorgvuldige inwerkingtreding van deze wet. Voor ideeën sta ik altijd open."

Bij de behandeling van de I&I-wet in 2004 is de inwerkingstelling van de bepalingen met betrekking tot het creëren van de "vette" netbeheerder uitgesteld tot de aanneming van de Wet onafhankelijk netbeheer. Dit gebeurde om de volstrekt logische reden dat men de bedrijven niet met twee reorganisaties achter elkaar wilde opzadelen. Doordat de splitsing is uitgesteld tot een later tijdstip gaat zich nu ongewild voordoen wat toen, in 2004, expliciet niet werd gewild, namelijk twee opeenvolgende reorganisaties. De CDA-fractie pleit ervoor om het tijdstip van het creëren van de vette netbeheerder te koppelen aan de datum van effectuering van het groepsverbod. Graag krijg ik hierop een reactie van de minister.

De fractie ziet grote risico's bij de inwerkingtreding per 1 februari 2010. Deze risico's

betreffen de directe gevolgen voor de credit rating van de energiemaatschappijen, die daardoor op het gebied van investeringen en op het gebied van de verwerving van grondstoffen op de internationale markt direct op achterstand worden gezet ten opzichte van hun geïntegreerde buitenlandse collega's. Tevens dienen de bedrijven met CBL-contracten te voldoen aan afgesproken credit ratings. Niet voldoen aan deze credit ratings zal leiden tot gedwongen aanpassing van deze contracten met het risico van voortijdige beëindiging met alle gevolgen van dien. Bij mijn weten is deze problematiek bekend bij het departement.

Door iets meer tijd te nemen voor de gedwongen splitsing kan het proces van splitsing beter verlopen. Het is bepaald geen sinecure om bedrijven die in de loop van tientallen jaren zijn ontstaan, te ontvlechten. Door langer de tijd te nemen, wordt de problematiek van de credit ratings overzichtelijker en krijgen de bedrijven de gelegenheid om op verantwoorde wijze de CBL-problematiek af te wikkelen.

Waarom kan het tijdstip van de realisatie van de gedwongen splitsing niet verschoven worden naar een latere datum en wordt niet eerst de met de motie afgedwongen rapportage door de DTe per 1 november aanstaande afgewacht? Door een latere datum te kiezen voor het slaan van het KB en het ingaan van de wet krijgt de minister de ruimte om met de sector en haar aandeelhouders tot een goede afstemming te komen over een adequaat implementatietraject. Graag krijg ik hierop een reactie van de minister. Bijkomend voordeel is dat door verschuiving in de tijd waarschijnlijk, zoals de optimisten zullen zeggen, splitsing van distributienetten in EU-verband dichterbij komt.

De CDA fractie kijkt met meer dan gewone belangstelling uit naar het antwoord van de minister.

De heer **Schouw** (D66): Mevrouw de voorzitter. Om meer duidelijkheid te krijgen over de politieke positie van de grootste fractie van dit land, wil ik de heer Doek nog twee vragen stellen. Klopt het dat de CDA-fractie in de Tweede Kamer als één blok achter het voorstel van deze minister staat om direct over te gaan tot splitsing? Klopt het dat het CDA-smaldeel in dit kabinet als één blok achter deze minister staat om terstond over te gaan tot splitsing?

De heer **Doek** (CDA): Over de positie van de CDA-fractie aan de overkant merk ik het volgende op. Ik heb het desbetreffende AO gevolgd, weliswaar niet in de zaal, maar gelukkig kon ik dat via internet volgen. Ik herinner mij dat onze collega's aan de overkant de minister met name hebben opgeroepen om met grote zorgvuldigheid om te gaan met de motie en om de criteria die daarin genoemd worden, in aanmerking te nemen. Zij hebben de minister gevraagd daarover overleg te plegen met de gehele Eerste Kamer en uiteraard met de fractie van het CDA in de Eerste Kamer.

Wat uw tweede vraag betreft: ik ben niet in staat om daarop antwoord te geven.

De heer **Schouw** (D66): Dank u wel. Ik zal deze twee vragen ook aan de minister stellen.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Reuten, die zijn maidenspeech zal houden.

**

*N

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Ik dank de minister van Economische Zaken voor haar antwoord op de door de SP-fractie schriftelijk gestelde vragen naar aanleiding van haar brief aan de Kamer van 7 juni 2007 aangaande de Nederlandse energievoorziening, in het bijzonder het voorgenomen in werking stellen van de splitsing van het energienetbeheer en de energieproductie en -levering.

De antwoorden van de minister nemen niet weg dat ik in haar genoemde brief geen overtuigende argumenten zie om haar te ontheffen van de ministeriële toezegging de splitsing c.q. het groepsverbod niet in werking te stellen. Die toezegging is gedaan naar aanleiding van de in deze Kamer op 21 november 2006 Kamerbreed, dus ook door de SP, aanvaarde motie-Doek/Sylvester c.s.; een motie die, in de woorden destijds van mijn fractievoorzitter, de splitsingswet veranderde in geen splitsingswet. Overigens is het goed te memoreren dat mijn fractie als enige tegen de wet stemde, omdat zij van mening bleef dat met de motie weliswaar de angel uit de wet gehaald leek te worden, maar de wet als zodanig een slechte wet bleef.

Het vervolg van mijn betoog begint algemeen, gaat dan naar een aantal specifieke zaken en eindigt wederom algemeen en concluderend. Ik bespreek vijf punten.

Net als de minister dit op bladzijde 2 en 3 van haar brief doet, wil ik eerst ingaan op de brede context van het beleidsvoornemen. Op bladzijde 2 van de brief stelt de minister: "Het groepsverbod, splitsing dus, is geen op zichzelf staand beleidsinitiatief. Het moet worden gezien in de context van het brede energiebeleid." Vervolgens geeft de minister, zoals zij het zelf noemt, vier kernelementen c.q. kernargumenten van dit beleid aan. Ik ga in op de eerste drie daarvan.

Het eerste betreft de randvoorwaarden voor de stimulering van duurzame energie. De minister stelt: "Voorts zal de inzet op duurzame energie de afhankelijkheid van het buitenland verder terugbrengen." Ik wil graag van de minister weten of onafhankelijkheid van het buitenland inderdaad deel uitmaakt van "het brede energiebeleid" zoals zij stelt. Graag willen wij ook weten of dergelijke onafhankelijkheid deel uitmaakt van het beleid van Economische Zaken in het algemeen. Het komt ons voor dat dit, om het zacht te stellen, op gespannen voet staat met het beleidsoogmerk van internationaal vrij verkeer van goederen en kapitaal dat wij elders in het beleid menen te kunnen

ontwaren. Met andere woorden, het beleid lijkt te zijn: vrij internationaal verkeer, dus afhankelijkheid van het buitenland, maar toch liever niet. Het komt ons voor dat dit inconsistent is. Graag horen wij de reactie van de minister hierop.

Bij het tweede kernelement geeft de minister aan: "In de geliberaliseerde markt zorgen marktpartijen voor investeringen in productiecapaciteit. Deze investeringen komen tot stand in een goed functionerende markt en een aantrekkelijk investeringsklimaat. Inwerkingtreding van het groepsverbod realiseert dit." De minister vervolgt dan: "Het feit dat circa 50% van de Nederlandse elektriciteitsproductie reeds door buitenlandse bedrijven geschiedt, draagt bij aan de leveringszekerheid voor Nederland." Ik neem aan dat de minister net als ik ziet dat dit tweede kernargument van haar beleid in tegenspraak is met het eerste, dat op zichzelf al inconsistent was. Immers, waar de minister zich eerst positief uitlaat over onafhankelijkheid van het buitenland, hanteert zij hier de afhankelijkheid van buitenlandse bedrijven als aanbeveling. Graag wil ik van de minister weten hoe zij deze inconsistente argumentatie verenigt.

Het derde kernelement van het beleid -- wij wezen daar reeds op in onze schriftelijke vragen -- plaatst het geheel in een opmerkelijk perspectief. Waar er in het tweede kernargument nog sprake is van een geliberaliseerde markt, suggereert het derde kernargument het samen optrekken van de staat en de bedrijven van de ene natie tegen dat van de staat en de bedrijven van een andere natie. Hier lijkt de minister zich te bekennen tot een beleid dat veel weg heeft van een achttiende-eeuws mercantilisme. De minister spreekt hier immers van "onze relaties met de energieproducerende landen", waarbij zij vermoedelijk toch doelt op de staat c.q. de regering. Graag wil ik van de minister weten of zij zich inderdaad bekent tot een natie-economische politiek, waarin de Nederlandse Staat en bedrijven samen optrekken tegenover de energieproducerende staten of wellicht buitenlandse staten in het algemeen. Vervolgens wil ik graag weten hoe dit zich verhoudt tot neoliberale beleidsideeën over vrij internationaal verkeer van goederen en kapitaal waarachter een anationale politiek lijkt te schuilen.

Voor de volledigheid constateer ik dat bij het vierde en laatste kernelement van het beleid gemeld wordt dat de onderhavige splitsing geenszins gedwongen is op grond van EU-regels en dat de minister dus eigenstandig voor dit beleid kiest.

Samenvattend op dit punt van de context van het brede energiebeleid: het spreekt voor zichzelf dat het ingewikkeld is om oppositie te voeren dan wel medestand te betuigen ten opzichte van een inconsistent gefundeerd beleid. Wij roepen de minister dan ook op om haar beleidsargumentatie te herzien; het gaat hier om zeer elementaire zaken. Het spijt ons dat deze oproep nodig is in deze fase van een dergelijk omvangrijk en voor de Nederlandse bevolking belangrijk dossier.

Ik kom tot mijn tweede punt. Hoofdkwesties voor de inwerkingstelling zijn enerzijds de internationale aspiraties van een aantal betrokkenen, waarop ik straks indirect inga en anderzijds die van het zogenoemde "gelijke speelveld". De voetbalmetafoor van Economische Zaken spreekt mij overigens in dit verband wat minder aan. Ik ga kort in op deze laatste kwestie, waarop wij in de schriftelijke uitwisseling geen afdoende antwoord kregen. Op bladzijde 2 van haar brief stelt de minister: "De wet garandeert een gelijk speelveld voor alle energieaanbieders in Nederland. Het groepsverbod biedt buitenlandse leveranciers de mogelijkheid om op gelijke voorwaarden de Nederlandse afnemer te bedienen." Uit deze passage maken wij op dat er thans, bij geïntegreerde bedrijfsvoering door de bekende vier, geen gelijk speelveld is. Niettemin opereren er thans overige aanbieders op de leveranciersmarkt. In de huidige situatie zijn er dan drie mogelijkheden.

1. De huidige situatie levert geen ongelijk speelveld. De minister lijkt dan verkeerd geïnformeerd te zijn.
2. De vier geïntegreerde bedrijven opereren relatief gezien dermate inefficiënt dat andere, eventueel buitenlandse, bedrijven zelfs bij het "ongelijke speelveld" de concurrentie gemakkelijk aankunnen.
3. De genoemde vier opereren ongeveer gelijkwaardig efficiënt ten opzichte van de andere, eventueel buitenlandse, aanbieders, doch er is een, eventueel impliciet, prijsleiderschap of er zijn kartel- c.q. kartelachtige afspraken tussen de aanbieders.

Graag willen wij van de minister weten welke van deze drie mogelijkheden zij het meest aannemelijk acht. Vervolgens willen wij graag weten of deze aanleiding geeft tot beleidsherziening.

Ik kom tot mijn derde punt en ga in op de oligopolide en kartelachtige marktvorm van de sector en op de rol van publiek eigendom. Gezien het feit dat, technisch gezien, er slechts zo'n 20% aan elektriciteit geïmporteerd kan worden en gezien het kaliber van de technisch optimale omvang van elektriciteitsopwekkingcentrales in het binnenland, zal het aantal producenten dat gewichtgevend opereert in de Nederlandse energieproductiesector zo beperkt zijn dat de markt nu en in de toekomst een oligopolide karakter heeft. Er zal van de vrije concurrentie uit de elementaire economieboeken dan nooit sprake kunnen zijn. Hetzelfde geldt, doch in mindere mate, voor de distributie van energie. Wat wij zullen gaan zien, is net zo iets als in de huidige benzinemarkt, namelijk dat een prijsleider - ik zal de u bekende naam niet noemen -- de prijs en daarmee de winst vaststelt. Gezien dit oligopolide karakter van de Nederlandse elektriciteits- en gasmarkt, gezien het eminente belang van energie voor bedrijven en consumenten en gezien het aandeel van energie in het budget, is de SP-fractie van mening dat de desbetreffende bedrijven publiek eigendom zouden moeten zijn. Indien er dan marktmacht in het spel is en er overwinsten gegenereerd worden, vallen deze

overwinsten tenminste toe aan de gemeenschap. Dit is de principiële positie van de SP-fractie.

Meer aansluitend bij de huidige situatie van mengeling van publieke en private bedrijven is de SP-fractie van mening dat deze mengeling gehandhaafd moet worden. De reden is dat dit het de mededingingsautoriteit in beginsel eenvoudiger maakt om kartels of kartelachtige situaties op te sporen, mits de eigenaren van de publieke bedrijven controlerend optreden met betrekking tot de prijspolitiek van het publieke bedrijf. Het publieke bedrijf zou zo fungeren als kartelbreker.

In dit verband ben ik blij met de bereidheid van de minister, aangegeven op blz. 2 van haar brief, om een regiegroep in te stellen die het belang van publiek eigendom van energiebedrijven bij de betrokken provincies en gemeentes entameert. Onze fractie vraagt de minister verder te gaan dan een "bereidheid", en de Kamer toe te zeggen dat zij dit op korte termijn, binnen een spanne van enige maanden, inderdaad onderneemt.

Vervolgens wil ik voorstellen dat de minister op dezelfde korte termijn met de betrokken provincies en gemeentes een overeenkomst sluit waarin zij zich verplichten om bij een voornemen tot vervreemding van de desbetreffende aandelen, een voorkeursrecht te gunnen aan andere Nederlandse publieke organen. In het verlengde hiervan verzoekt de SP-fractie de minister om na te gaan of Nederlandse pensioenfondsen, binnen hun eigen autonomie, in dit geval de bereidheid hebben om de desbetreffende publieke organen hiertoe leningen te verstrekken.

Ik kom op mijn vierde punt, de vermeende urgentie van het voorliggende voornemen van de minister. Gegeven de huidige wet, en de huidige beperkte inwerkingstelling, mogen de netten niet zonder haar instemming vervreemd worden, dus ook niet aan buitenlandse publieke of private bedrijven. Hier ligt dus geen urgentie. Blijft het argument dat de huidige laagnetbeheerders onvoldoende in het net zouden investeren of zouden gaan investeren. Echter, dit zou niet slechts tegen hun eigen belang ingaan, maar wij vinden ook in de NMa/DTe-rapportages geen harde aanwijzingen dat dit het geval zou zijn. Sterker nog, het Nederlandse net is een van de betrouwbaarste in Europa. Voorts is het aan de minister om met betrekking tot netinvesteringen, zo nodig, harde afspraken te maken met de betrokken bedrijven. Uit aan de minister gerichte schriftelijke toezeggingen van betrokkenen blijkt dat dit mogelijk is.

Ten vijfde wil ik kort ingaan op de potentiële schadeclaims die ingesteld kunnen worden indien de volledige splitsingswet in werking wordt gesteld en waarvan er een aantal reeds aangekondigd zijn. In deze kwestie is het door Nederland vooruitlopen op EU-regels cruciaal. Immers, zou in de huidige omstandigheden het groepsverbod door Nederland in werking worden gesteld, dan kunnen betrokkenen vorderingen instellen op grond van huidige EU-regels en -verdragen. Terzijde: wij vermoeden dat de kwestie van mogelijke schadeclaims een rol zal gaan spelen

bij de specifieke toekomstige inrichting van de EU-regels, maar dat is nu niet aan de orde. Met het thans instellen van het groepsverbod hangen de minister en daarmee de Nederlandse belastingbetaler enorme onzekerheden boven het hoofd. Ik zeg "onzekerheden". In diverse documenten die wij van de minister ontvingen, wordt steeds gesproken over risico's, maar dat is wat anders. "Risico's" zijn statistisch berekenbaar en in beginsel verzekeraar. "Onzekerheden" zijn niet statistisch berekenbaar en verzekeraar, zo heeft Keynes ons 70 jaar geleden al uitgelegd. Indien de minister vol vertrouwen is over de adviezen die haar ambtsvoorgangers inwonnen met betrekking tot schadeclaims en indien het inderdaad om risico's zou gaan, dan zou zij deze risico's moeten kunnen afdekken bij verzekeringsinstellingen. Maar omdat het niet om risico's doch onzekerheden gaat, vermoed ik dat de minister er niet in zal slagen om de vermeende risico's af te dekken tegen zelfs 150% van de door haar adviseurs aangegeven maximale claims. Ik wil de minister daarom vragen of zij bereid is, op korte termijn bij verzekeringsinstellingen na te gaan tegen welke prijs zij de potentiële schadeclaims willen afdekken. De minister komt zo de marktprijs te weten van het vermeende risico dat zij aangaat, of zij komt te weten dat het om onzekerheden gaat waar nauwelijks een peil op te trekken valt. Verder zijn er nog de grote onzekerheden waarmee werknemers potentieel geconfronteerd worden en waarvan het de vraag is of schade rechtens geclaimd kan worden, maar waarvan de potentiële gevolgen uiteindelijk vele malen groter zijn dan die voor financiers.

Ik sluit af. Onze fractie had en heeft aanzienlijke bedenkingen bij de inhoud en consistentie van de wet waarover wij thans discussiëren. Echter, gegeven deze wet realiseert de motie-Doek/Sylvester een aantal van de praktische kortetermijndoelstellingen van de SP-fractie op het vlak van publiek eigendom zoals onder mijn derde punt aangegeven. Bovendien vermijdt deze motie de aanzienlijke onzekerheden waarover ik zojuist uitweidde. Wij verzoeken de minister derhalve om de motie-Doek/Sylvester voor onbepaalde tijd gestand te doen en op korte termijn in overleg te treden met de betrokken vier bedrijven teneinde met hen een convenant te sluiten waarin geformuleerd is welke activiteiten als risicovol c.q. onzeker gelden. In dit convenant legt ieder van de vier bedrijven zich dan vast om indien het dergelijke activiteiten niettemin wenst te ondernemen het bedrijf vrijwillig te splitsen. Graag hoor ik de reactie van de minister hierop.

Met belangstelling zie ik uit naar de antwoorden van de minister op de in totaal twaalf vragen of voorstellen die ik heb voorgelegd.

De voorzitter: Mijnheer Reuten, een onderwerp als de splitsing van energiebedrijven, dat vandaag aan de orde is, vraagt om een gedegen kennis van de materie en politiek inzicht. Dit geldt te meer omdat dit dossier, zoals in het debat tot nu toe is gebleken, een voorgeschiedenis heeft, zeker in

deze Kamer. Uw inbreng laat zien dat dit alles voor u geen obstakel is geweest. Ik wil u dan ook graag van harte feliciteren met uw eerste plenaire optreden in deze Kamer.

U studeerde economie en sociologische economie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en aan het Birkbeck College van de University of London. U promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam. Het is deze laatste universiteit waar u werkzaam was en bleef. Eerst als docent, later als hoofddocent macro-economie, wetenschapsfilosofie, economie, geschiedenis van de economische theorie en politieke economie. In uw dagelijks leven bent u directeur van de mastersopleiding economie van diezelfde universiteit. Zoals het een goed wetenschapper betaamt, heeft u veel, ook internationale, publicaties op uw naam staan.

U staat op de website van de SP te boek als internationaal erkend Marxexpert. U heeft tevens al enige jaren ervaring in de politiek opgedaan als economisch adviseur van de Tweede Kamerfractie van uw partij. Dat kan u hier goed van pas komen, niet alleen als lid van uw fractie en lid van deze Kamer, maar ook als vicevoorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken in deze Kamer.

Mijnheer Reuten, in uw omgeving karakteriseert men u als zeer serieus en principieel. Ik heb gemeend die toon ook te kunnen ontwaren in uw bijdrage. U wordt beschouwd als een stevige denker die niet gauw tevreden is. Als ik goed ben ingelicht, is een van de theses van Marx, die u inspireert, dat wij de wereld niet alleen moeten interpreteren, maar ook moeten veranderen.

**

De heer **Reuten** (SP): Absoluut!

De **voorzitter**: Daaraan, mijnheer Reuten, kunt u vanaf vandaag als politicus zeker vier jaar lang daadwerkelijk bijdragen. Ik wens u daarbij van harte succes.

Ik geef de collega's de gelegenheid om u te feliciteren met uw maidenspeech.

**

De heer **Reuten** (SP): Mevrouw de voorzitter. Dank u zeer voor deze mooie woorden. De komende periode zal ik die elfde these voor ogen houden.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Laurier, die ook zijn maidenspeech zal houden.

**

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. Toen ik vorige week op het centraal station van de gemeente Den Haag aankwam, werd ik, en met mij vele medereizigers, opgevangen door een aantal in rood t-shirt geklede jongeren die mij een al even rood gekleurd pamflet in de handen drukten. In dat pamflet werd ik opgeroepen om

tegen de splitsing te stemmen. Eerlijk gezegd, weet ik niet hoeveel van mijn medereizigers zich op dat moment realiseerden dat het hier om een actie ging van energiebedrijven naar aanleiding van de brief van de minister van Economische Zaken van 7 juni jongstleden, waarin zij aankondigt dat zij het moment gekomen acht, om het zogenoemde groepsverbod -- het derde element van de Wet onafhankelijk netbeheer dat bepaalt dat netbeheerders aan de ene kant en producenten, handelaren en leveranciers van elektriciteit aan de andere kant niet tot één en dezelfde groep mogen behoren -- in werking te laten treden. Ik vraag me zelfs af hoeveel van mijn medereizigers zich ondanks de rampspoed die het pamflet voorspelde, realiseerden dat het een actie betrof.

De jonge mensen die de pamfletten uitdeelden, waren voorbeeldig, vriendelijk, drongen niet aan, wilden niet in discussie en leken meer geïnteresseerd in samen op de foto gaan met een geüniformeerde en gedecoreerde veteraan die een stand van het Rode Kruis bemenste, dan de aanwezigen te overtuigen van het eventuele ongelijk van de minister en de consequenties voor de Nederlandse energievoorziening. Eerlijk gezegd, beкроop mijzelf het gevoel dat het hier ging om ingehuurd actievoerders die op deze manier een deel van hun vakantie -- om de woorden van de heer Kox te citeren -- in Madrid, Berlijn of Moskou verdienen. Ik kan het niet helpen, maar in plat Hollands denk ik dan wel: dat is van mijn energierekening.

Wandelend naar het gebouw van de Eerste Kamer, een en ander overdenkend, beкроop mij ook het gevoel van een déjà vu, maar dan met omgekeerde posities. Ooit was ik commissaris van één van de verre voorlopers van de Nuon. In die tijd heb ik mij met mijn toenmalige collega, de heer Pechtold, fel verzet tegen het aangaan van een zogenoemde cross border leaseconstructie. Als een door overheden gedomineerd bedrijf vonden wij het niet passen om gebruik te maken van een maas in de belastingwetgeving, ook als was het van een ander land. Bovendien konden wij niet overzien wat de invloed van een dergelijke constructie zou zijn op de toekomstige ontwikkeling van de positie van de Nederlandse energiebedrijven en de belangen in dat kader van de Nederlandse doelstellingen op dat punt. We hebben het toen, nog net niet overladen met pek en veren, afgelegd tegen onze collega-bestuurders van lokale overheden, die het belang van de financiële inbreng in het oorspronkelijke bedrijf en uiteindelijk in de eigen begroting hoger achtten dan onze afweging. Het is op zijn zachtst gezegd cynisch om nu juist de eventuele gevolgen van de aangegane cross border leaseconstructies als argument te horen gebruiken om vooralsnog niet over te gaan tot het feitelijk effectueren van het groepsverbod.

Vandaag spreken we niet over nieuwe of oude emoties. Aan de orde is een brief van de minister van Economische Zaken, waarin zij aankondigt dat dit het moment is om het groepsverbod te effectueren. De brief komt iets meer dan een halfjaar na de behandeling van het

wetsvoorstel in deze Kamer. Er is indringend over het wetsvoorstel gediscussieerd en één van de uitkomsten was een motie, namelijk de motie-Doek/Sylvester. Met deze motie spreekt deze Kamer zich niet tegen een groepsverbod uit, maar zegt zij dit pas in werking te willen laten treden wanneer duidelijk is dat de Europese Unie zal overgaan tot het vaststellen van een richtlijn die tot een dergelijk verbod verplicht en wanneer is voorzien in de risico's van de cross border leasecontracten bij een dergelijk verbod. De motie spreekt in dat verband ook een tenzij uit. Het groepsverbod zou eerder van kracht moeten worden wanneer het publiek en onafhankelijk netbeheer in gevaar komt. Bijvoorbeeld bij het verrichten van buitenlandse activiteiten van de bedrijven en/of bij het aangaan van grensoverschrijdende allianties, bij het verstoren van evenwichtige marktverhoudingen en niet transparante financiële verhoudingen en bij het ontbreken van gelijke toegang tot de netten zou het groepsverbod eerder van kracht kunnen worden. Bovendien vraagt de motie jaarlijks te rapporteren.

De motie is met algemene stemmen aanvaard. Zelfs de toenmalige minister was er lovend over. Aan het eind van het debat zei hij: "Ik kan deze motie omarmen (...). Er hoeft geen reden voor gedwongen splitsing te zijn, als dat publieke en onafhankelijke netbeheer niet in gevaar komt." Het is juist deze eensgezindheid aan het eind van het debat die het noodzakelijk maakt om te bekijken welke nieuwe elementen in de brief van de minister worden genoemd. Wat zijn de constanten en wat de veranderingen die tussen toen en nu zijn opgetreden?

Twee zaken zijn in ieder geval niet veranderd. Uit de brief van de staatssecretaris van Economische Zaken aan de Tweede Kamer van 26 juni jongstleden blijkt dat er op Europees niveau nog altijd blokkerende minderheden bestaan als het gaat om de ontvlechting van de distributienetwerken voor elektriciteit en gas. In die zin valt op korte termijn geen richtlijn te verwachten. Het is de vraag of de ontvlechting van de Nederlandse bedrijven, zoals de minister thans voorstelt, zal leiden tot een verandering van die situatie. In de tweede plaats heeft ons -- voor zover mij bekend -- geen nieuwe informatie bereikt over de risico's van de cross border leases. Op beide punten is de argumentatie van de motie blijkbaar nog van kracht.

Wat is er dan wel veranderd? In de eerste plaats is er een nieuw kabinet aangetreden en heeft deze Kamer een nieuwe samenstelling gekregen. Dit kan tot hernieuwde inzichten leiden, maar daar zullen -- zeker als een motie met een dergelijk draagvlak is aanvaard -- goede argumenten aan ten grondslag moeten liggen.

In de tweede plaats is de minister op 12 december van het vorig jaar vertrouwelijk geïnformeerd over de voorgenomen aankoop van het Belgische afvalbedrijf Indavor door Delta. Er is sprake van buitenlandse activiteiten -- waar de motie over rept -- en dit zou een aanleiding kunnen zijn om het groepsverbod in te stellen. Echter, uit

onderzoek naar de overname blijkt dat er geen aanleiding is om te veronderstellen dat er risico's zijn voor het publieke belang van het net.

In de derde plaats hebben Nuon en Essent op 1 februari jongstleden aangekondigd te fuseren. Daarbij spelen strategische afwegingen een rol in het licht van de Noordwest-Europese markt. Overigens besteden beide bedrijven expliciet aandacht aan het netbeheer in de bekendmaking van deze fusie. Zij spreken daarbij uit dat in de nieuwe combinatie een onafhankelijke en transparante netbeheerder zal worden gecreëerd.

In de vierde plaats blijkt uit het onderzoeksrapport van de NMa/Dte van 4 juni jongstleden dat de bedrijven -- op een enkel punt na -- voldoen aan de tot nu toe gestelde eisen. Verdere versterking kan bereikt worden door additionele eisen te stellen. In vergelijking met omringende landen is het met het publiek en onafhankelijk netbeheer in Nederland relatief goed gesteld. Bovendien concludeert de NMa/DTe dat erop dit moment geen aanwijzingen zijn die verdergaand onderzoek naar kruissubsidies of intern in rekening gebrachte tarieven noodzakelijk maken.

Ten slotte meldt de minister in haar brief dat om adequaat toezicht te houden -- zoals in de motie wordt gevraagd -- een stijging van 30% van het budget van DTe noodzakelijk zal zijn.

Mijn voorganger in deze Kamer, de heer Van der Lans, sprak in zijn bijdrage in november openlijk over zijn twijfel. Mijn fractie kan deze twijfel ook in de nieuwe samenstelling invoelen. Immers, de redenering achter het groepsverbod is consistent als je de weg volgt die nu eenmaal is ingeslagen. De heer Van der Lans heeft terecht gerefereerd aan het zogenaamde KPN-syndroom dat als een geest boven het debat zweefde. Tegelijkertijd is het de vraag wat de consequenties zullen zijn, met name in Europees verband, als Nederland, vooruitlopend op beslissingen elders, het groepsverbod nu van kracht laat worden. Het onderzoek van de NMa/DTe zegt klip en klaar dat er geen scenario's zijn zonder risico's. De motie-Doek/Sylvester laat in het licht van de risico's van beide scenario's in feite de beslissing over het groepsverbod boven de markt hangen. Het verwierpt het groepsverbod niet, maar stelt het uit. Nu is het tijd om een einde te maken aan het uitstel, schrijft de minister en zij voert daar een aantal argumenten voor aan.

Hoewel mijn fractie in principe voorstander is van deze laatste stap in de ontvlechting, zijn wij op dit moment nog niet geheel overtuigd door de argumenten die de minister aanvoert voor haar overtuiging dat dit nu het moment is. Wij verzoeken haar nader toe te lichten waarom de twee meest prangende feiten, namelijk de aangekondigde fusie van Nuon en Essent en de overname van Indavor, het op dit moment noodzakelijk maken om het groepsverbod feitelijk te effectueren.

De voorzitter: Mijnheer Laurier, van harte gefeliciteerd met uw maidenspeech over de

splitsing van de energiebedrijven. Het is een thematiek waarover u al kennis hebt opgebouwd en waarmee u al ervaring hebt opgedaan in uw eerdere functie als wethouder, want uit dien hoofde was u lid van de raad van commissarissen van Energie- en watervoorziening Rijnland.

Van huis uit bent u socioloog. U studeerde in uw geboorte- en woonplaats Leiden en aan de Rijksuniversiteit Leiden bent u verbonden geweest als docent sociologie en als coördinator derdegeldstroomonderzoek. Tussen 1983 en 1993 werkte u als onderzoeker bij het Onderzoekscentrum Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting en bij het Leids Instituut voor Sociaal Wetenschappelijk Onderzoek.

U bent bij elkaar tussen de vijftien en zestien jaar actief geweest in de Leidse politiek, ongeveer zes jaar als raadslid waarvan drie jaar als fractievoorzitter van GroenLinks en zo'n negen jaar als wethouder met onder meer in uw portefeuille sociale zaken, werkgelegenheid en vluchtelingen. Daarmee trok u niet alleen lokaal, maar ook nationaal de aandacht. Onder andere door de Leidse cao voor banenpoolers met functieloon, een aparte regeling voor asielzoekers zonder status, uw verzet tegen de Koppelingswet en het categorale minimabeleid.

Momenteel bent u werkzaam als zelfstandig adviseur en trainer voor overheid en semi-overheid. Daarnaast bent u ook nog voorzitter van de Woonbond en van de Landelijke Cliëntenraad Sociale Zekerheid.

Mensen uit uw omgeving typeren u als iemand die er uitgesproken standpunten op na houdt. Mede daardoor wordt u gezien als een markante persoon. Een persoon bovendien die brede wetenschappelijke beschouwingen combineert met praktische oplossingen. Uit uw mond heb ik opgetekend: "De verhouding tussen overheid en burger is de laatste decennia enorm veranderd. (...) Er is minder behoefte aan een overheid als moeder-overste en meer behoefte aan ruimte. Ik vind het een fascinerend proces hoe die nieuwe relatie tussen burger en overheid vorm krijgt."

Mijnheer Laurier, de komende jaren bent u in deze Kamer een actor in dat proces. Ik wens u daar van harte alle goeds mee.

Ik geef de leden graag de gelegenheid om u te feliciteren met uw maidenspeech.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Mijn bijdrage is namens de fracties van de SGP en van de ChristenUnie.

De splitsingswet blijft de politiek, maar ook het bedrijfsleven nogal beroeren. Dat is opmerkelijk, omdat bij de behandeling in de Eerste Kamer van het gevoelige en complexe wetsvoorstel over belangrijke uitgangspunten eensgezindheid

bestond. Het ging daarbij over het borgen van publieke belangen zoals betaalbare, betrouwbare en schone energievoorziening. Uiteindelijk kwam de wet tot stand, mede doordat de motie-Doek/Sylvester de splitsing voorwaardelijk maakte: de energiebedrijven zouden alleen gesplitst worden als de Europese richtlijnen daarom vragen of als de energiebedrijven de netwerken in gevaar brengen door risicovolle buitenlandse activiteiten te starten.

Door in te grijpen gaat de minister nu geheel voorbij aan de criteria van de motie. Het ingrijpen van de minister gaat naar onze mening uit van de veronderstelling dat de energiebedrijven met hun internationale ambities de randen van de wet opzoeken; althans zo merkte de minister volgens enige persberichten op in de Tweede Kamer. Wij vragen de minister waarop zij dit baseert. Onze waarneming is totaal anders, namelijk dat de energiebedrijven op basis van wederzijdse overeenstemming hebben gewerkt aan voorstellen die ruimschoots voldoen aan de wettelijke eisen van de Wet onafhankelijk netbeheer, de WON. Ook geven de bedrijven invulling aan de criteria van de motie. Het is duidelijk dat de bedrijven zich willen inzetten om het publieke en het onafhankelijke netbeheer optimaal te waarborgen. Waarom is de minister van mening dat de bedrijven niet handelen naar de letter en de bedoeling van de betreffende wet- en regelgeving?

Nu heeft het energiebedrijf Delta recentelijk een buitenlands afvalbedrijf overgenomen. Daarmee rijst de vraag of hiermee die randen van de wet zijn opgezocht. Maar het is ook van belang om te weten of aan de voorwaarden van de motie is voldaan. In het door de DTe verrichte onderzoek kwam naar voren dat er thans geen sprake is van gevaren voor het publieke en onafhankelijke netbeheer. Naar onze mening zijn er ten aanzien van het publieke netbeheer voldoende waarborgen om privatisering van netbeheerders te voorkomen. Wij wijzen naar de artikelen 93 Elektriciteitswet en 85 Gaswet, door de splitsingswet gewijzigd. Een concrete bedreiging van het publieke en onafhankelijke netbeheer, zoals opgenomen in de motie, is naar de mening van onze fracties dus niet aan de orde.

Een analyse van de brief van de minister van 7 juni 2007 leert dat de minister slechts volstaat met enkele algemeen geformuleerde stellingnamen omtrent bedreigingen van het publieke en onafhankelijke netbeheer. In essentie zijn deze argumenten niet anders dan die tijdens de behandeling van de splitsingswet in deze Kamer; naar onze mening is dan ook geen sprake van een nieuw feit. Dat roept de vraag op naar de grondslag voor de inwerkingtreding van het groepsverbod dat is opgenomen in de splitsingswet. Op basis van deze feiten en de motie kan worden geconstateerd dat hiervoor thans elke grondslag ontbreekt.

Is het overigens juist dat de regering aan de Europese Commissie ter kennis heeft gebracht dat de Nederlandse staat vóór splitsing van de energiebedrijven is? Als dit juist is, hoe verhoudt deze stellingname van de regering zich dan met

hetgeen op dit moment in deze Kamer naar aanleiding van de brief wordt bediscussieerd over het al dan niet doorvoeren van de splitsing? Loopt de minister met haar stellingname dan niet vooruit op het debat in de Eerste Kamer?

Ik zal verder nog iets zeggen over de overdracht van de hoogspanningsnetten in samenhang met problematiek rond de cross border leases, de CBL. In de memorie van antwoord heeft de minister aangegeven dat de energiebedrijven ruimhartig en actief moeten meewerken aan de tijdige totstandkoming van de noodzakelijke aanpassingen en instemmingen in de CBL-contracten in verband met de overdracht van de HS-netten. Graag worden wij gedetailleerd geïnformeerd over de stand van zaken per netbeheerder. Hoeveel instemmingen zijn inmiddels verleend door de buitenlandse investeerders? In hoeveel gevallen heeft overleg tussen energiebedrijven en buitenlandse investeerders geleid tot aanpassing van de CBL-contracten? Hoeveel CBL-contracten staan thans een overdracht van de HS-netten geheel of gedeeltelijk in de weg? Is het juist dat regionale netbeheerders van oordeel zijn dat het beheer over de transformatoren die zich bevinden tussen het HS-net en netten met lagere spanningsniveaus noodzakelijk is voor een veilig en betrouwbaar beheer van de door hen beheerde elektriciteitsnetten? Hoe bezielt de minister deze problematiek? Is het een correcte inschatting dat het beheer over de bedoelde transformatoren niet behoeft te worden overgedragen in het kader van de overdracht van de HS-netten?

Blijkens artikel 10, lid 1 van de Elektriciteitswet -- zoals dit artikel komt te luiden na invoering van de splitsingswet -- geldt dat alleen netten die worden bedreven als landelijk hoogspanningsnet vallen onder het door TenneT uitgevoerde beheer van het landelijke hoogspanningsnet. Wanneer is sprake van een net dat niet wordt bedreven als het landelijk hoogspanningsnet in de zin van artikel 10, lid 1?

Nog een enkele opmerking over het effectieve toezicht. Een belangrijk onderdeel van de mede door de SGP en ChristenUnie ondertekende motie betreft het toezicht door de DTe. Blijkens de motie is het de taak van de DTe om door toezicht een goed functionerende energiemarkt tot stand te brengen. In het licht van de huidige feiten is het zeer de vraag of de DTe tegen deze taak is opgewassen; ter toelichting verwijzen wij naar de tariefregulering van de DTe. De eerste tariefregulering door de DTe heeft geresulteerd in chaos. Wij verwijzen in dit verband naar de vernietiging van de tariefbesluiten door het College van Beroep voor het bedrijfsleven, in de uitspraak van 13 november 2002. Er was ad-hocwetgeving nodig om het falen van de DTe te corrigeren. Bij de Gaswet is het al niet beter. Wij wijzen in dit verband op de recente vernietiging door het CBb van het door de DTe vastgestelde Methodebesluit flexibiliteitsdiensten; zulks in de uitspraak van 30 november 2006. Daarbovenop komt de mededeling van de NMa dat uit onderzoek is gebleken dat de jaarlijkse overwinst 400 mln. bedraagt. De NMa

zegt dat 300 mln. daarvan excessieve winst is. De oorzaak van de overwinst is het onvermogen van de DTe om de tariefregulering in de vorm van methodebesluiten correct vorm te geven.

Dit alles geeft ons weinig vertrouwen in het functioneren van de DTe. Wij betwijfelen daarom sterk of de DTe in staat is de taken uit te voeren die in de motie-Doek/Sylvester worden genoemd. De fracties van de SGP en de ChristenUnie zijn van oordeel dat het toezicht op orde moet zijn, voordat overgegaan kan worden tot splitsing. Wij verzoeken de minister dan ook aan te geven welke concrete maatregelen zij gaat nemen om het functioneren van de DTe te verbeteren.

Onze fracties benadrukken dat de overheid betrouwbaar moet zijn. Er zijn onder uw voorganger gesprekken gevoerd met de bedrijven. Uit de stukken heb ik begrepen dat die gesprekken in een goede sfeer zijn gehouden. Ik dacht dan ook dat het ministerie en de bedrijven er wel uit zouden komen. Na de brief van de minister vragen wij ons echter af of het constructieve overleg met de bedrijven in een spanningsveld is terechtgekomen. Wij kunnen ons dan ook vinden in de opmerking van de heer Doek om alle betrokken partijen nog even de tijd te geven en daarom het tijdstip van de splitsing uit te stellen. Met de bedrijven moeten goede afspraken worden gemaakt om resterende onzekerheden weg te nemen.

Voorzitter. Ik wacht met belangstelling op de beantwoording door de minister.

*N

De heer **Van Driel** (PvdA): Voorzitter. De Kamer heeft in november 2006 de wet aangenomen die de splitsing van de energiebedrijven regelt in enerzijds de productiebedrijven en de commerciële kant en anderzijds de netten. De minister wil deze splitsing met een Koninklijk Besluit alsnog werkelijkheid maken. De splitsing was namelijk aangehouden na de motie-Doek/Sylvester.

De motie-Doek/Sylvester roept de regering op een besluit tot effectuering niet te nemen, dan nadat de Europese Unie een richtlijn heeft vastgesteld die de lidstaten dwingt om hun energiebedrijven te splitsen. Verder moet er eerst meer duidelijkheid zijn over de grote risico's die kleven aan cross border lease. Daarvan kan alleen worden afgeweken als het onafhankelijke en publieke netbeheer in gevaar komt. Daarvan kan sprake zijn in het geval van buitenlandse activiteiten, grensoverschrijdende allianties, verstoring van evenwichtige marktverhoudingen en niet transparante non-discriminatoire financiële verhoudingen of het ontbreken van gelijke toegang tot de netten.

De minister wil niet wachten tot de DTe in november komt met de door haar gevraagde rapportage, maar al deze zomer het Koninklijk Besluit slaan. Daarmee probeert zij de splitsing in de komende tijd alsnog snel door te voeren. Wat is er veranderd sinds november 2006 en waarom wacht de minister niet op de rapportage die voor november is voorzien? De fusieplannen van Essent

en Nuon waren namelijk al bekend, evenals het voornemen van het Zeeuwse Energiebedrijf Delta om een afvalverwerkingsbedrijf in Belgisch Vlaanderen te kopen. Volgens mij is er niet veel nieuws onder de zon.

De minister redeneert andersom. Zij stelt zich op het standpunt dat de motie-Doek/Sylvester een signaal had moeten zijn voor de energiesector om voorgenomen buitenlandse investeringen af te gelasten. Zij denkt daarbij aan de investeringen van Nuon in een energiecentrale in Duitsland, de verplaatsing van de trading floor van Essent naar Genève en het plan van Delta om haar activiteiten in de afvalverwerking uit te breiden. Volgens de minister moeten de energiebedrijven, nu zij het politieke signaal niet hebben opgepikt, maar voelen wat het gevolg daarvan is: splitsing.

Voor beide redeneringen is iets te zeggen, maar laten wij eerst nog eens kijken naar de gevolgen van splitsing. Mijn fractie hanteert drie uitgangspunten bij het energiebeleid: leveringszekerheid voor bedrijven en consumenten, een redelijke prijs en een zo milieuvriendelijk mogelijke productie. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat wij sinds het begin van de privatiseringsoperatie vijftien jaar geleden anders tegen het eerste en laatste uitgangspunt zijn gaan aankijken.

Vijftien jaar geleden richtten wij ons vooral op concurrentie, marktbewerking en een lage prijs. Wij dachten deze doelen door privatisering te kunnen bereiken. Leveringszekerheid stond niet hoog op de agenda, omdat wij over grote aardgas- en olievoorraden beschikten en wij energie vooral importeerden uit stabiele landen. Daardoor was de leveringszekerheid toen geen enkel probleem. Het milieu speelde vijftien jaar geleden ook een veel bescheidener rol. EI Gore was nog vicepresident! Nu storen wij ons aan het feit dat energiebedrijven niet alles op alles zetten om milieuvriendelijk energie op te wekken. Wij kunnen ons niet aan de indruk onttrekken dat op dit punt niet één, maar wel vijf tandjes bijgeschakeld moeten worden.

Zo ziet bijvoorbeeld Nuon niets in investeringen in stadsverwarming in Amsterdam, omdat het rendement slechts 10% bedraagt. Nuon vindt dat zij haar geld beter kan investeren in Duitsland waar het een hoger rendement kan realiseren. Vanuit bedrijfseconomisch oogpunt is dat misschien logisch, maar vanuit milieuoogpunt is het zeker niet wenselijk. Mijns inziens hebben bedrijfseconomische uitgangspunten de laatste jaren ten onrechte de overhand gekregen. Dit roept de vraag op of wij wel op de goede weg zijn.

Waarom zijn commerciële rendementseisen en de laagste prijs de enige criteria voor deze bedrijven? En dan nog blijkt dat de consument de laatste jaren een paar miljoen te veel heeft betaald. Voor de gebruiker is een lage energieprijs heel prettig. Voor sommige investeringen is een lage prijs zelfs absoluut noodzakelijk en bovendien is de koopkracht ermee gediend. Maar als het de realisatie van onze milieudoelstellingen niet dichterbij brengt en het geen bijdrage levert aan leveringszekerheid en duurzaamheid, is het de

vraag wat de samenleving er eigenlijk mee opschiet als bedrijfseconomische criteria de overhand hebben.

De voorgenomen splitsing van de energiebedrijven, waarbij de netten in overheidshanden komen, kan er gemakkelijk toe leiden dat de productiebedrijven en de commerciële onderdelen in handen komen van grote buitenlandse energiebedrijven. Het is immers heel verleidelijk voor bedrijven om tot verkoop over te gaan. De opbrengsten van zo'n verkoop kunnen namelijk van enkele tientallen miljoenen tot een paar miljard lopen. Bovendien is de zeggenschap van de aandeelhouders door de inrichting van het structuurregime beperkt. Lang niet alle aandeelhouders zijn of voelen zich in staat om hun rol goed in te vullen. Het maakt daarbij niet uit of dat een subjectieve of een objectieve oorzaak heeft. Kortom, nog sterker dan voor de splitsing geldt dat tegenover de risico's voor de huidige aandeelhouders onvoldoende zeggenschap staat. Overigens is er wel dividend.

De vraag wel of niet te splitsen ligt opnieuw voor. Wij moeten ons daarbij realiseren dat wij hiertoe door het aannemen van de wet in november ten principale hebben besloten. Toch is mijn fractie er nog niet van overtuigd dat splitsing op dit moment een goede zaak is. Wij kijken daarbij vooral naar de te verwachten ontwikkelingen. Zoals ik al zei, is er bijvoorbeeld het levensgrote risico dat de commerciële tak en de productiebedrijven in handen komen van grote buitenlandse concerns, voor zover ze dat overigens al niet zijn. De criteria, leveringszekerheid, een lage prijs en milieuvriendelijke productie zijn niet hun eerste zorg. Hun grote zorgen betreffen de bedrijfseconomische criteria, het rendement voor aandeelhouders en de continuïteit van de onderneming. Dat is overigens heel begrijpelijk.

In het licht van bovenstaande zorgen kunnen wij ons het volgende scenario voorstellen:

1. Wij splitsen de netten af;
2. De centrale overheid neemt de regie in handen en stelt de kleine aandeelhouders in de gelegenheid om hun aandelen desgewenst over te dragen aan een grotere aandeelhouder. Ik denk dan bijvoorbeeld aan de gemeente Renkum die haar aandelen kan verkopen aan de provincie Gelderland. Als de grote aandeelhouder dat niet wenst, kunnen de aandelen tegen een faire prijs aan de Staat worden overgedragen;
3. Het structuurregime in deze sector wordt zodanig aangepast dat de aandeelhouders meer invloed krijgen;
4. Investeringen worden vooral bekeken vanuit milieuoogpunt en vanuit het oogpunt van leveringszekerheid. Een return van 2% à 3% boven de Vastrentende Waarde (VRW) moet daarbij genoeg zijn;
5. Bedrijven worden gestimuleerd internationale allianties aan te gaan, maar dan niet om zoveel mogelijk winst te maken maar om de volgende prioriteiten te realiseren: leveringszekerheid, investeringen die het milieu zo min mogelijk

belasten en een zo laag mogelijke prijs voor zowel consumenten als bedrijven.

Hoe staat de minister hier tegenover? Ik kan mij voorstellen dat zij deze lijn gaat bestuderen. Mijn vraag is dan: is het wel nodig het koninklijk besluit nu te slaan, hangende deze studie, of is het ook mogelijk om, als het koninklijk besluit nu wordt geslagen, de ingangsdatum enige tijd op te schuiven? Wij kunnen ons voorstellen en achten het zelfs noodzakelijk dat, hangende deze studie, het standstillbeginsel wordt gehanteerd ten aanzien van investeringen in het buitenland en het eventueel aantrekken van buitenlands kapitaal. Het voordeel van deze lijn zou zijn dat wij de splitsingswet van 2006 uitvoeren, zij het met nog meer vertraging, en dat wij, door de tijd wijs geworden, de koers wat wijzigen. De verkoop van de commerciële tak en de productiebedrijven aan buitenlandse ondernemingen, een situatie waarvoor veel mensen bang zijn omdat Nederland dan te veel afhankelijk wordt van die bedrijven, gaat dan niet door. Het voordeel zou ook zijn dat het ons tijd geeft ons te bezinnen. Het geeft de minister ook de gelegenheid om met de aandeelhouders aan tafel te gaan zitten. Dan wordt ook door de tijd de cross border lease wat minder riskant. In het dossier worden tamelijk geruststellende uitspraken gedaan over deze lease. Wij zouden graag van de minister nog eens horen dat zij ervoor instaat dat deze lease niet tot enige miljarden verlies in rechtszaken leidt. De suggestie van de SP-fractie om te bezien of de leases kunnen worden herverzekerd, lijkt mij prima. Als herverzekeraars een hoge prijs vragen, weten wij dat het niet goed zit. Als zij bereid zijn om tegen een lage prijs te herverzekeren, is er niet veel aan de hand.

De heer **Schouw** (D66): De lijn die u schetst, is dat de productie een wat meer publiek karakter krijgt. Daarnaast is splitsing van de netten volgens u dan eigenlijk altijd noodzakelijk. Leeft de gedachte die u oppert breder binnen de politieke stroming die u vertegenwoordigt? Ik vraag dat, om te meten hoe zwaar dit weegt. Stel dat wij een studie naar het vergroten van het publieke karakter van de productie zouden bevorderen, heeft het kabinet dan instrumenten in handen om internationale avonturen tegen te gaan? Of is het meer een gentlemen's agreement? Welke gedachten heeft de PvdA-fractie op dat punt ontwikkeld?

De heer **Van Driel** (PvdA): Ik kan u verzekeren dat deze inbreng in goed overleg met mijn fractie tot stand is gekomen, als dat u geruststelt.

De heer **Schouw** (D66): Ik bedoelde het niet flauw.

De heer **Van Driel** (PvdA): Neen, neen, maar u vroeg of ik de enige was die er zo over denkt in mijn fractie. Welnu, een paar anderen denken er ook zo over. Thans zijn de aandelen van de productiebedrijven ook in overheidshanden, zij het niet in handen van het Rijk. Bij mijn weten hebben de gemeentelijke en de provinciale overheid de aandelen in handen. De helft van de productie is

overigens in handen van buitenlandse concerns. De bedrijven blijven in mijn beeld in publieke handen; zij worden alleen van de ene naar de andere overheid overgedragen. Omdat de netten afgesplitst moeten worden, is het proces een stuk eenvoudiger. Je kunt het inderdaad ook doen zonder afsplitsing van de netten, maar het maakt het proces wel inzichtelijker, en eenvoudiger te managen. Het is een heel gecompliceerd proces, maar het is in elk geval de moeite waard om de zaak een aantal maanden te bestuderen. Wij hebben grote aarzelingen of het allemaal wel goed loopt.

Voorzitter. Wij realiseren ons dat het geen gemakkelijke weg is. Er is veel geld nodig om lagere overheden uit te kopen. De commerciële tak en de productiebedrijven zijn een stuk riskanter, waardoor banken en investeerders niet, zoals nu het geval is, met hun koffertje bij die overheden langs zullen gaan om hen te wijzen op de voordelen van verkoop. De Goldman Sachs en Merrill Lynch van deze wereld hebben een target minder. De overheden krijgen het rustiger met het ontvangen van deze snelle jongens. Maar wij zijn ervan overtuigd dat er wel investeerders gevonden kunnen worden. Feitelijk zal dat ook leiden tot verdergaande samenwerking, misschien wel tot een feitelijke fusie tussen die onderdelen -- de productiebedrijven en de commerciële onderdelen -- die in overheidshanden komen, met minderheidsposities van institutionele beleggers. Dat is ongeveer het beeld dat wij voor ogen hebben.

Deze lijn betekent dat wij niet meer in de "kopgroep" zitten in Europa en dat wij niet meer als kippen zonder kop achter mevrouw Kroes aanlopen. Zij moet nu eerst maar eens op het energiedossier laten zien dat zij de Europese landen op één lijn krijgt. Tot die tijd hoeven wij geen voorttrekkersrol te spelen. Rustig in het peloton zitten spaart energie, zoals elke wielrenner weet.

De werknemers hoeven in deze variant niet voor hun baan te vrezen. De productiebedrijven en de commerciële onderdelen zullen immers eerder sterker dan zwakker worden, en zeker niet buiten Nederland worden geplaatst, zoals nu met de "trading floor" van Essent is gebeurd. Verder blijven er andere mogelijkheden tot versterking over. In ieder geval wordt de kans om in buitenlandse handen te komen gering. Als wij deze kant opgaan, is het de vraag of de afgelopen periode van vijftien jaar ons dan helemaal niets heeft opgeleverd. Welnu, die heeft wel wat opgeleverd. De lokale en regionale energiebedrijven zijn op een verantwoorde wijze gefuseerd en afgeslankt, zonder dat het personeel er de dupe van werd. Het is een zeer complex proces geweest, waarbij fouten zijn gemaakt, maar dat toch over het algemeen zeer goed is verlopen. Dit proces was hoe dan ook toch nodig. Zoals altijd, zijn wij benieuwd naar het antwoord van de minister.

*N

De heer **Koffeman** (PvdD): Voorzitter. Het doet mij als nieuwkomer deugd om te horen hoe onafhankelijk van kabinet en Tweede Kamer dit huis zich opstelt in een belangrijke kwestie als de onderhavige. Splitsing van energiebedrijven is op dit moment geen goed idee. Dat ben ik eens met de meerderheid van de voorgaande sprekers. Er is breed verzet tegen gedwongen splitsing. De vermeende voordelen zijn weinig overtuigend. De algemene argumenten voor verdergaande privatisering worden aangevoerd, maar wij zijn van mening dat aan de commercialisering van onze nutsvoorzieningen een halt zou moeten worden toegevoerd. Uitverkoop van Nederlandse nutsbedrijven aan buitenlandse partijen verkleint de kans op zeggenschap over waar wij onze energie vandaan halen en wat wij daarvoor betalen. De mogelijkheid om gedwongen te worden meer kernenergie of energie uit kolencentrales af te nemen, is geen prettig vooruitzicht, net zo min als het uit handen geven van elke mogelijke invloed op de prijsvorming.

Voor zover wij weten is splitsing, zoals voorgesteld, elders in Europa nog niet aan de orde. De gevolgen voor de werkgelegenheid zijn onduidelijk. De extra kosten van splitsing zijn substantieel, en de gevolgen voor cross border leases zijn onvoorspelbaar. Het in vergaande mate uit handen geven van onze energiesector kan grote gevolgen hebben voor de energieprijzen voor burgers. Wij spreken over een onomkeerbaar besluit. Onafhankelijk netbeheer zou in goede handen kunnen zijn bij overheden. Een herverdeling tussen overheden zou op dit moment de moeite waard kunnen zijn.

Alleen de wens tot privatisering ligt ten grondslag aan de wens tot splitsing. Volgens deskundigen is het zeer de vraag of er na splitsing nog mogelijkheden zullen zijn voor zelfstandige energiebedrijven in ons land. Nu er geen inventarisatie is verricht van andere instrumenten dan splitsing, is het te vroeg voor het zetten van onomkeerbare stappen. Er is discussie over de vraag of het aan dit huis is om al dan niet akkoord te gaan met nadere regels voor onafhankelijk netbeheer, maar als en waar de gelegenheid zich voordoet, zullen wij ons verzetten tegen de voorgenomen splitsing.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Doorgeven passagiersgegevens!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Aanpassing van de Vreemdelingenwet 2000 aan richtlijn nr. 2004/82/EG van de Raad van 29 april 2004 betreffende de verplichting voor vervoerders om passagiersgegevens door te geven (PbEU L 261) (30897).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Hirsch Ballin**: Mevrouw de voorzitter. Ik spreek mijn dank uit voor de vele uitingen van betrokkenheid bij de tijdige implementatie van de richtlijnen gisteravond in het debat. Ik wil er geen twijfel over laten bestaan dat ik het betreur dat wij in een situatie zijn beland waarin er zo veel tijdsdruk op de wetgeving ter implementatie van de richtlijn staat. Over die situatie kan ik in retrospectief met de leden van deze Kamer alleen maar constateren dat die voorkomen had moeten worden.

Deze situatie hebben wij aangetroffen. Toen ik op 13 december van het vorige jaar de verantwoordelijkheid voor dit beleidsterrein op mij nam, was het wetsvoorstel weliswaar inmiddels ingediend, maar lag het tijdstip van indiening na het tijdstip waarop de implementatietermijn reeds verstreken was. Ik word terecht aangesproken op de vraag of de voorzieningen binnen het ministerie van Justitie wel voldoende waren c.q. zullen zijn om tijdige implementatie te verzekeren, in ieder geval te verzekeren voor zover het om indiening van wetsvoorstellen gaat.

Uiteraard hebben deze ervaring en nog enkele andere ervaringen ertoe geleid dat hierover is gesproken. Ook zijn er voorzieningen getroffen om scherp in de gaten te houden wanneer een richtlijn of een kaderbesluit, waarvoor uiteraard hetzelfde geldt, geïmplementeerd dient te zijn, dus wanneer wetgeving in overeenstemming dient te zijn gebracht met een EG-verordening. Dit betekent dat wij al het mogelijke zullen doen om herhaling van dit soort situaties in de toekomst te voorkomen.

Dit maken verklaringen van hoe het zo heeft kunnen komen in zekere zin achterhaald. Zoals in een eerdere fase van de schriftelijke behandeling is gedaan, kan ik nogmaals wijzen op moeilijkheden die men zag, twijfel die er was over de goede hanteerbaarheid van de ene of de andere oplossing en discussies naar aanleiding van de vaststelling van de richtlijn. Dit kan een zekere verklaring zijn voor de situatie die mensen die ermee bezig zijn geweest, zijn tegengekomen. Het is echter geen excuus voor het intreden van een situatie waarin de implementatie evident te laat gestart is. Ik denk dan ook dat ik het bij deze constatering moet laten. Natuurlijk zien wij onder ogen dat het anders had moeten lopen. Ik kan de Kamer verzekeren dat er inmiddels de nodige afspraken zijn gemaakt. Die zullen de bewindslieden, naar wij aannemen en vertrouwen, in staat stellen om in te staan voor een tijdige implementatie van EU-regelgeving.

De heer **Kox** (SP): Dit laatste is van belang. Wat gebeurd is, is gebeurd. Ik begrijp uit de woorden van de minister dat het ministerie wel enigermate heeft gereageerd op de lange termijn. De vraag is echter of er nu een soort "early warning system" is dat aangeeft dat er iets moet gebeuren, omdat de

gevaarenzone genaderd wordt. Zoals gezegd, kan het om grote financiële risico's gaan, alsook om het noodgedwongen passeren van normale procedures. Is er nu dus zo'n "early warning system"? Gaan er bellen rinkelen op het ministerie, als door allerlei omstandigheden een zaak zo vertraagd wordt dat de gevaarenzone in zicht komt? Wij kunnen er dus van uitgaan dat een dergelijk stelsel vanaf heden bestaat? Als iets dergelijks ooit nog voorkomt, weten wij dat wij daarover een goed gesprek met u hebben.

Minister **Hirsch Ballin**: Gisteravond had u ook een goed gesprek met mij. Uw opmerkingen daarover waren toen ook terecht. Daar wil ik geen twijfel over laten bestaan.

De procedure die dient te worden gevolgd, is dat op het moment dat er een Europese wetgeving (richtlijn, verordening, kaderbesluit) ter implementatie aan de orde komt, er een implementatieplan gemaakt moet worden. Dit is op zichzelf niet nieuw. In reactie op adviezen van de Raad van State is al eerder door het kabinet, ook in de vorige kabinetsperiode, geconstateerd dat reeds in het stadium van voorbereiding van een Europese richtlijn, verordening of kaderbesluit het nadenken dient te beginnen over de manier waarop de omzetting en de toepassing in het Nederlandse recht dient plaats te vinden.

Ik heb met de directeur Wetgeving afgesproken dat in ons periodiek overleg, dat eens in de vier à zes weken plaatsvindt, over de wetgeving aan de staatssecretaris en mij een overzicht wordt voorgelegd van de te implementeren wetgeving, met daarbij de vermelding van de implementatietermijn. Op die manier blijkt daaruit zowel voor degenen die het management voeren van de interne processen binnen het ministerie als voor de politiek verantwoordelijke bewindslieden wat de stand van zaken is bij de implementatie.

Mevrouw de voorzitter. De heer Franken informeerde naar de reële knelpunten. Ik meen dat ik daarover al duidelijk genoeg ben geweest. Wat er eerder is gezegd en geschreven over moeilijkheden waarop men stuitte, klopt allemaal wel, maar dat doet niet af aan het feit dat moeilijkheden er zijn om over het algemeen te worden, discussies om beëindigd te worden en conclusies om getrokken te worden.

Mevrouw Broekers vroeg meer specifiek waarom niet eerst het wetsvoorstel en pas daarna de algemene maatregel van bestuur in procedure gebracht zijn. Daaraan koppelde zij de vraag of daarmee vertraging voorkomen had kunnen worden. Ja en nee. Ja, omdat dit wellicht een bijdrage had geleverd in die zin dat er in verhouding tot de algemene maatregel van bestuur meer energie werd gegeven aan wat er in ieder geval in orde moet zijn: het wetsvoorstel. Nee, omdat aan de implementatieverplichting pas voldaan is, als de algemene maatregel van bestuur gereed is, inclusief het voorschrift ter uitvoering daarvan. Het laten liggen van de algemene maatregel van bestuur had ons dus niet geholpen om tijdig te voldoen aan de

implementatieverplichting. Dat is de situatie: het had er allebei moeten zijn. Daarin kan overigens wel een bepaalde volgorde gehanteerd worden.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Ik heb deze vraag gesteld juist in het kader van het onderhavige wetsvoorstel. Gisteravond heb ik immers in eerste termijn gezegd dat de tekst van artikel 4, lid 3, van de Vreemdelingenwet 2000 dusdanig ruim gesteld is dat je er alle kanten mee op kunt. Ik vind het prachtig om van de minister te horen dat de wet eigenlijk niets zegt, als er geen AMvB is. Je vraagt je dan af waarom een deel van wat in de AMvB staat niet in de wet staat.

Minister **Hirsch Ballin**: Dat zei ik niet. Ik heb gezegd dat wij pas aan onze implementatieverplichting hebben voldaan als ook de AMvB en het Voorschrift Vreemdelingen 2000 gewijzigd zijn. Immers, pas op dat moment voldoet Nederland met een complete set van regelgeving aan de verplichting.

Voorzitter. Naar aanleiding van de vraag van mevrouw Broekers hoe dit zich verhoudt tot wat ik heb gezegd in het debat dat heeft geleid tot de laatste motie-Jurgens, kan ik zeggen dat het natuurlijk niet de bedoeling is om, ter oplossing van het probleem, in de wetgeving maar zo veel mogelijk in het midden te laten. Ik heb toen nog gezegd dat een situatie als waartegen de motie-Jurgens zich keerde, ook dient te worden voorkomen door niet te veel op het niveau van de formele wetgeving te regelen. Het gaat erom, de juiste mate van delegatie te hanteren. Ik zou ook niet willen beweren dat de implementatietermijn te kort was, want dan zou ik afbreuk doen aan wat ik zojuist gezegd heb.

Mevrouw Strik heeft nog de kwestie van het overleg op Europees niveau aan de orde gesteld. Natuurlijk, ook dat overleg heeft een rol gespeeld; ik heb er zojuist in algemene zin iets over gezegd. Een uniforme regeling op Europees niveau zou de kosten van vervoerders kunnen drukken; dat kan een rol spelen, maar dan gaat het niet meer om de vertraging.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik noemde dit omdat het werd gebruikt als oorzaak van de vertraging. Ik had gevraagd of het Europese overleg vertraging bij de implementatie in andere lidstaten heeft veroorzaakt.

Minister **Hirsch Ballin**: Er zijn ook achterstanden in andere lidstaten. Ik weet dat in ieder geval Frankrijk, Spanje en het Verenigd Koninkrijk klaar zijn met de implementatie en dat dit nog niet geldt voor Duitsland en België. Aan Cyprus, Malta en Griekenland heeft de Europese Commissie een met redenen omkleed advies uitgebracht. De stand van zaken in Europa is dus gemengd.

De heer Franken heeft gezegd dat het erop lijkt dat er een nationale kop op de richtlijn is gezet. Laat ik hier ook maar meteen enkele andere lidstaten bij betrekken. Frankrijk heeft ervoor gekozen om de bevoegdheid van toepassing te

verklaren op alle vervoerders, met een beroep op de tekst van de richtlijn zelf -- dit kan ik ook wel begrijpen -- en ook gelet op de noodzaak van vervoer van en naar Frankrijk over zee. Het punt van het vervoer over zee is trouwens ook in de Tweede Kamer ter sprake geweest. Ik heb daarbij gezegd dat het niet uitgesloten is dat dit er nog later bij betrokken zal worden, maar dat er op basis van de kennis van de huidige situatie geen aanleiding toe is.

Inderdaad hebben wij in Nederland het beleid om bij implementatie van een richtlijn geen nationale kop op EU-regelgeving te zetten. Dit staat ook in aanwijzing 337 voor de regelgeving, maar ik meen dat de wijze van implementatie die nu gekozen is, wordt gedekt door deze aanwijzing. Bovendien biedt de richtlijn de mogelijkheid van een zekere uitbreiding, waarvan wij gebruik hebben gemaakt. Er is in de voorgenomen wijziging van het Vreemdelingenbesluit uitsluitend sprake van luchtvervoerders omdat vervoer door de lucht de belangrijkste wijze van aanvoer van personen aan de grens is. Als er behoefte ontstaat aan een uitbreiding naar andere vervoerders -- je zou je kunnen voorstellen dat als gevolg van een voortgaande klimaatverandering het cruisetoeisme naar Nederland toeneemt -- dan zal het besluit moeten worden gewijzigd. Dit vergt dan uiteraard een advies van het College Bescherming Persoonsgegevens en van de Raad van State.

Uiteraard zullen wij de wet zo gauw mogelijk in werking laten treden. Wij gaan op zeer korte termijn -- ik denk veeleer aan enkele weken dan aan enkele maanden -- na de aanneming van het wetsvoorstel door deze Kamer, waarop ik nu hoop, over tot plaatsing van de aanpassing van het Vreemdelingenbesluit in het Staatsblad en van het Voorschrift Vreemdelingen in de Staatscourant. Dit zullen wij dan aan de Europese Commissie ter kennis brengen, waarop die kan constateren dat Nederland voldaan heeft aan de Europese verplichtingen op dit punt.

De uitvoeringsorganisaties zijn nu druk bezig met het inrichten van de informatietechnologievoorzieningen voor het vorderen en verstrekken van passagiersgegevens. Daarna kunnen wij bij wijze van pilot de apparatuur in het proces van vorderen en verstrekken van gegevens testen; het is inderdaad de bedoeling om dit nog in 2007 te doen. Het gaat hierbij ook om het verstrekken van informatie door de vervoerder aan de passagiers, ook over het gebruik van de gegevens door de ambtenaren, belast met de grensbewaking. De heer Holdijk vroeg hiernaar.

Om te kunnen bepalen in welke gevallen het noodzakelijk is om passagiersgegevens te vorderen, wordt er gekeken naar de risico's van illegale migratie en naar de ervaring met de bestaande afschriftverplichting. Er is dus geen sprake van een inzet om grenzeloos gegevens van passagiersgegevens te vorderen. Alleen voor zover het vooraf beschikken over passagiersgegevens zinvol wordt geacht, zullen ze worden gevorderd. Ik ben bezig met een eerste selectie van luchthavens, vluchtroutes en vervoerders. De ambtenaar die

belast is met de grensbewaking, kan de vordering baseren op eigen informatie, maar ook op informatie van immigratiemedewerkers in het buitenland, van de IND en van buitenlandse grensbewakingsautoriteiten. Deze selectie zal in de zomer worden afgerond. Dit is allemaal gebaseerd op onze afweging van wat wij nodig hebben in verhouding tot de noodzaak die zich in de huidige omstandigheden voordoet. En uiteraard beseffen wij dat dit een andere benadering is dan die van de Verenigde Staten bij de overeenkomst tussen de Verenigde Staten en de Europese Unie.

Op dit moment wordt er regelmatig overleg gevoerd met de luchtvervoerders over de praktische uitwerking van de nieuwe bevoegdheid en de wijze van verstrekking van gegevens. In afwachting van een geautomatiseerd systeem zullen de gegevens tijdens de pilot voorlopig via e-mail, internet of fax geleverd worden, dus met relatief primitieve middelen. Voorlopig is er dan ook nog wel enig handwerk nodig, maar wij kunnen hier in ieder geval in de pilot voorlopig mee voort. Bij de selectie zal voor zover mogelijk rekening worden gehouden met de communicatiemiddelen waarover de vervoerder en de Koninklijke Marechaussee ter plaatse kunnen beschikken. Maar het is uiteraard de inzet om met behulp van nieuwe informatietechnologische voorzieningen voor een volledig geautomatiseerd proces te zorgen. Er wordt van de vervoerder evenmin als nu bij de afschriftverplichting uit het huidige artikel 4 van de Vreemdelingenwet verwacht dat hij reisdocumenten op echtheid controleert, het is slechts zijn taak om de gevorderde gegevens te verzamelen en die te verstrekken aan de ambtenaar, belast met de grensbewaking. Het blijft de taak van die ambtenaar om de echtheid van de documenten te controleren. Die taak wordt dus niet als het ware uitbesteed.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): U spreekt van vrij primitieve middelen, zoals e-mail en fax; ik heb begrepen dat bij de afschriftverplichting de gegevens vaak op een cd-rom gebrand worden. Wilt u bij de pilot ook de extra administratieve belasting betrekken? Er moeten immers bevoegdheden ingesteld worden voor de e-mails, de faxen en dergelijke. Het lijkt mij goed om ook dit nog eens goed te bekijken, want dit is nog wel een punt van zorg, zowel voor de vervoerder als voor de overheid.

Minister **Hirsch Ballin**: Daarover is uiteraard gesproken. Dat punt speelt al een rol bij de totstandkoming op het niveau van de richtlijn. Ook daarom is de automatisering, waaraan nu wordt gewerkt, van belang. Er zal zo veel mogelijk van geavanceerde middelen gebruik worden gemaakt. De ontwikkelingen op dit punt gaan snel. Toen de afschriftverplichting werd ingevoerd, nu dertien jaar geleden, werd nog aan fotokopieën en papier gedacht. Het is in ieders belang dat wij de nieuwe technologieën gebruiken, ook om de administratieve lasten te beperken.

Over de uitvoeringskosten heb ik in verband met de lasten al gesproken. Wij moeten het nog kwantificeren in euro's. Ik verwacht dat wij eind van de zomer kostenindicaties hebben. Wij zullen ook Actal vragen om ernaar te kijken.

Mevrouw Broekers en mevrouw Strik hebben gevraagd of de gegevens die langer dan 24 uur worden bewaard, van alle passagiers zijn of alleen van de passagiers aan wie de toegang is geweigerd. Het uitgangspunt is dat alle passagiersgegevens binnen 24 uur na binnenkomst van de passagiers worden vernietigd. Dat uitgangspunt is helder. Het is ook de achtergrond van deze vraag. Van passagiers aan wie de toegang niet meteen bij aankomst in Nederland is of kan worden geweigerd, worden de gegevens langer bewaard omdat het mogelijk is dat zij op een later moment in Nederland worden aangehouden en dat dan blijkt dat zij niet langer rechtmatig verblijf hier hebben. Onder omstandigheden kan de vervoerder worden verplicht deze vreemdeling terug te vervoeren naar een plaats buiten Nederland. Het praktische belang is te vinden in de relatie met artikel 65 van de Vreemdelingenwet, de terugvervoerplichting. Zodra het luchtvaartuig het Nederlandse luchtruim heeft verlaten, vervalt de noodzaak om de gegevens nog langer te bewaren.

De passagier aan wie de toegang terecht bij aankomst wordt geweigerd, zal doorgaans binnen 24 uur het land weer hebben verlaten. Dan doet die situatie zich dus niet voor. Het kan incidenteel anders zijn, afhankelijk van de situatie in het vliegverkeer. Dan is langer bewaren met het oog op het gegeven doel, grensbewaking en het tegengaan van illegale migratie, niet aan de orde.

Dat is de toegevoegde waarde van de termijn. De heer Kox heeft daarnaar gevraagd en ook in de vraag van mevrouw Broekers speelde dit een rol. Wij hebben ons hiermee ook zeer getrouw gehouden aan het uitgangspunt, dat in richtlijn 95/46/EG en in onze eigen wetgeving zo veel mogelijk overeenind wordt gehouden, van niet langer bewaren dan nodig voor het doel. Dat is een open norm. Je moet soms ook afwegingen maken in verhouding tot de risico's die je loopt bij te vroege vernietiging of verwijdering van de gegevens. Ook de aard van de gegevens kan daarin een rol spelen, evenals allerlei praktische omstandigheden. Die open norm moet uiteraard worden ingevuld, rekening houdend met dergelijke factoren. Ik wil dus niet beweren dat het verkeerd was geweest als wij voor een langere termijn dan 24 uur hadden gekozen. Wij hebben echter gekozen voor deze beperkte termijn van 24 uur in verhouding tot wat redelijkerwijs is te schatten over de praktische behoeften op dit terrein.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): De mogelijkheid bestaat dat de gegevens langer dan 24 uur bewaard blijven, namelijk zes maanden. Mijn vraag was of in die periode die langer is dan 24 uur, alle gegevens worden bewaard of alleen de gegevens van de paar passagiers die misschien weer terug

vervoerd moeten worden. Op die vraag wil ik een helder antwoord hebben.

Minister **Hirsch Ballin**: Het betreft de gegevens van in beginsel die passagiers. Ik sluit niet uit dat...

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Bedoelt de minister met "die" degenen die terug vervoerd moeten worden of alle passagiers op de vlucht?

Minister **Hirsch Ballin**: Ik zal proberen mijn zin compleet te maken. Soms bestaat er aanleiding tot het langer bewaren van gegevens van bepaalde passagiers. Ik sluit niet uit dat de gegevens van medereizigers daarmee worden gelinkt. Ik sluit ook niet uit dat in de pilot, als wij met de primitievere dragers van informatie te maken hebben, soms om praktische redenen een bepaald document moet worden bewaard. De bedoeling is om het toe te spitsen op die passagiers.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): U geeft aan dat het in principe 24 uur is. De vraag rees naar aanleiding van de memorie van antwoord. Daarin staat: Daarnaast is het mogelijk dat de luchtvervoerder een vreemdeling naar Nederland heeft gebracht die bij aankomst wel toegang wordt verleend, maar dat die vreemdeling later wordt aangehouden omdat hij of zij langer rechtmatig in Nederland verblijft. Ik kreeg de indruk dat het bijvoorbeeld ging om mensen van wie het visum is verstreken. Dan blijkt pas veel later dat iemand alsnog teruggestuurd kan worden. Daaruit zou je kunnen opmaken dat in beginsel alle gegevens de eerste zes maanden worden bewaard. U zegt dus nadrukkelijk dat dit niet het geval is.

Minister **Hirsch Ballin**: U doelt op de situatie waarin iemand weliswaar toegang is gegeven tot Nederland en iemand zich in feitelijke zin in Nederland ophoudt, maar waarin nog onzekerheid bestaat over de te nemen beslissing ten aanzien van die passagiers. Er zijn bepaalde uitzonderlijke omstandigheden waarin iets nog moet worden opgehelderd. Dan is het mogelijk dat de termijn van 24 uur wordt overschreden.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Gaat dat om specifieke gevallen waarin iets aan de hand is, bijvoorbeeld dat documenten onduidelijk zijn?

Minister **Hirsch Ballin**: Precies, dergelijke gevallen. Het criterium is dus "alleen als de toegang niet meteen bij aankomst in Nederland is of kan worden geweigerd". Dat slaat op de situatie waarop mevrouw Strik doelde. Dan mag de termijn van 24 uur zich als het ware niet keren tegen de handhaving van de Vreemdelingenwet.

Mijn antwoord betreft uiteraard de toepassing van de Vreemdelingenwet. Het is mogelijk dat dezelfde gegevens of een deel ervan met andere doeleinden door de vervoerder zijn verzameld en met het oog op die doeleinden langer dan 24 uur worden bewaard. Dat staat echter los van het regime van de richtlijn. Dat kan zich

opnieuw voordoen. De Wet bescherming persoonsgegevens is hier van toepassing in de context van de richtlijn 95/46/EG.

In antwoord op de vraag over het informeren van passagiers verwijs ik naar de verplichting die is opgenomen in de artikelen 33 en 34 van de Wet bescherming persoonsgegevens. De vervoerder heeft de plicht de passagiers te informeren over het doel waarvoor de gegevens worden of kunnen worden gebruikt. Op dit moment informeren vervoerders passagiers in de meeste gevallen via een mededeling in de algemene voorwaarden of bij internetboekingen via de website van de betrokken vervoerder. Bij verstrekking voorafgaand aan de vlucht wordt men er meer op gewezen dan wanneer het onderdeel lijkt uit te maken van de incheckprocedure. De verplichting tot informeren rust op de vervoerder en moet op een van deze wijzen worden nagekomen.

Mevrouw Strik heeft gevraagd waarom is aangesloten bij boetes van de vierde categorie en niet bij die van de derde categorie. In artikel 108 van de Vreemdelingenwet is aansluiting bij de categorieëndeeling van het Wetboek van Strafrecht gegeven. Met het nader rapport heeft de toenmalige minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie erop gewezen dat zowel de bestaande als de in artikel 4 van het wetsvoorstel neergelegde nieuwe verplichting voor de vervoerders de grensbewaking en het tegengaan van illegale immigratie dient. Hoewel de in artikel 4 bedoelde gedragingen niet vergelijkbaar zijn, gaat het er in beide gevallen wel om dat de vervoerder ertoe bijdraagt een vreemdeling naar Nederland te brengen die niet aan de voorwaarden voor toegang voldoet en die voor Nederland lastig naar het land van vertrek terug te zenden is. Dit is de achtergrond voor deze keuze van boete-indeling. Er is al gezegd dat over twee jaar een evaluatie van de vorderingsbevoegdheid zal worden uitgevoerd en dan wil ik met alle plezier dit aspect nog eens nader bezien.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik heb ook gevraagd welk risico Nederland loopt om door vervoerders voor het Hof te worden gedaagd. Met de richtlijn wordt namelijk een rechtsnoer gegeven. Daarbij wordt een minimumbedrag van €3000 genoemd en een maximumbedrag van €5000. Dan is het niet echt logisch dat je op €16.000 uitkomt.

Minister **Hirsch Ballin**: Waar u op wijst zou pas aan de orde kunnen komen bij een concreet geval waarin de vervoerder door deze bepalingen getroffen wordt, maar het is zeer de vraag of die situatie zich zal voordoen. Er valt in dezen nog wel een argumentatie te voeren. In het hypothetische geval waarop u wijst zou zoiets met een prejudiciële procedure aan de orde komen. De situatie lijkt mij echter vrij onwaarschijnlijk, maar ik zei al dat ik over twee jaar dit aspect nog nader wil bezien.

Mevrouw Broekers-Knol wees erop dat nog niet iedereen een paspoort met een leesbare strook heeft. Het aantal personen zonder paspoort met

een leesbare strook, wordt steeds kleiner. Langzamerhand worden die paspoorten antiquarisch en dat betekent dat zij niet meer geldig zijn. In de gevallen waarin die paspoorten wel worden gebruikt, zal wat meer administratieve moeite moeten worden gedaan. Maar er moet dan toch mee worden gewerkt.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Wij hebben het hier over mensen die met luchtvervoer uit derde landen komen. Die "derde landen" vertegenwoordigen een heel grote wereld. In die grote wereld zijn een heleboel landen zonder paspoorten met een machine readable zone. Daar zijn de paspoorten primitiever dan hier. Als het gaat om de Europese landen, geef ik de minister groot gelijk, maar ja, daar hebben wij het niet over.

Minister **Hirsch Ballin**: Maar de situatie is in hoog tempo aan het veranderen en wel om de simpele reden dat de Verenigde Staten eisen dat paspoorten goed zijn en er maar weinig landen zijn van waaruit niet naar de Verenigde Staten wordt gereisd en waar dus niet aan aanpassing van het paspoort wordt gewerkt. Het klopt evenwel dat die situatie zich nog een aantal jaren kan voordoen.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. Ik wil op enkele punten nog graag opheldering. De minister was vrij kort over het punt van het verstrekken van gegevens voor andere doeleinden. Ik heb specifiek gevraagd waar de minister in de richtlijn leest dat ook andere doeleinden in aanmerking moeten worden genomen. Ik verwijs in dit verband naar considerans nummer 12. Daarin wordt heel duidelijk het gebruik voor andere doeleinden verboden. De minister sprak alleen maar over vervoerders als die andere doeleinden in aanmerking nemen, maar het gaat ook om de overheid.

Verder heb ik gevraagd waar de minister leest dat hij deze gegevens aan derden zou mogen verstrekken. Er staat dat in principe alleen maar de grensambtenaren de gegevens voor de eigen taken mogen gebruiken.

Verder wil ik nog dat de minister ingaat op mijn verzoek om ons de criteria met een voorhangprocedure kenbaar te maken.

Minister **Hirsch Ballin**: Een voorhangprocedure kan niet aan de orde zijn, want daarvoor had de wet een bepaling moeten bevatten.

Het punt van de andere gegevens is ook in de Tweede Kamer aan de orde geweest. Ik heb daar uiteengezet waarom deze keus voor beperkte categorieën van gegevens is gemaakt. Ik heb nu geen reden om te zeggen dat meer categorieën nodig zijn. Verder geldt hier wat altijd moet worden gezegd: mochten er gewijzigde omstandigheden intreden, dan zal een nieuwe beoordeling volgen. Als die nieuwe situatie zich voordoet en nieuwe categorieën moeten worden toegevoegd, zal ik deze Kamer daarover graag informeren.

Wat het verstrekken van gegevens voor andere doeleinden en aan derde landen betreft,

merk ik het volgende op. De verwerking van de gegevens is geregeld met artikel 6 van de richtlijn. Daarop baseren wij deze regelgeving. Terecht wees u erop dat de doelstelling kan worden afgeleid van het in de considerans gestelde. Voor alle gegevens die de overheid verzamelt, geldt dat er een rechtmatig, voortgezet gebruik is. Daarbij moet men wel voldoen aan de vereisten van onze wetgeving. Hier gaat het om de gegevens die onder de Wet bescherming persoonsgegevens vallen. Dan gelden de vereisten op grond van die wet bij het in aanmerking nemen van bepaalde doeleinden. De beoordeling of de juiste doeleinden in aanmerking worden genomen, geschiedt aan de hand van de toepasselijke criteria. Dit ligt ook voor de hand. Hier geldt dus niets anders dan in het geval van de gegevens die nu worden verzameld.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn reactie in eerste termijn. Wij zijn toe aan de tweede termijn van de kant van de Kamer en ik geef daartoe het woord aan mevrouw Broekers-Knol.

**

*N

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Voorzitter. Ik dank de minister voor de vrij uitvoerige en voor een groot deel ook toereikende beantwoording van onze vragen. Ik wil nog over twee punten een opmerking maken. Allereerst wil ik iets zeggen over het belangrijkste aspect. In eerste termijn heb ik reeds gezegd dat dit wetsvoorstel betreffende artikel 4, lid 3, van de Vreemdelingenwet 2000 buitengewoon globaal is geformuleerd. De invulling ervan volgt met het Vreemdelingenbesluit. Daarin wordt alles heel precies aangegeven. Echter, ook in het Vreemdelingenbesluit staan weer bepalingen dat nadere uitwerking volgt bij ministeriële regeling. Dat betekent dat de transparantie van deze wetgeving en de democratische controle erop afneemt doordat de wet niet voldoende preciseert. Met de minister ben ik van mening dat te gepreciseerde wetgeving niet goed is. Wetgeving moet namelijk voor meerdere situaties gebruikt kunnen worden. Zij moet echter ook niet te ruim geformuleerd zijn, maar met dit wetsvoorstel gaat de minister wel die richting op. Is hij bereid om bij de AMVB's die hieruit voortvloeien een voorhangprocedure te hanteren? Daarvoor is wel een novelle van dit wetsvoorstel nodig. Dat willen wij ook niet. Wij vragen de minister daarom om ons op dit punt zoveel mogelijk tegemoet te komen. Hij kan de Kamer kenbaar maken welke wijzigingen in het Vreemdelingenbesluit ingevolge artikel 4, lid 3, worden aangebracht. Het zou helemaal prachtig zijn als hij kan toezeggen een voorhangprocedure te volgen. Bij een eerstvolgende wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 zou hij aan onze wensen tegemoet kunnen komen. Op dit punt krijg ik graag antwoord van de minister.

Mijn laatste punt betreft de vervoerder die binnen 24 uur de gegevens moet vernietigen, waarbij hij eventueel de mogelijkheid heeft deze te bewaren voor commerciële doeleinden. In de

schriftelijke ronde hebben wij die discussie ook al gehad. De Wet bescherming persoonsgegevens is daarop van toepassing. In het Vreemdelingenbesluit staat heel duidelijk dat de vervoerder de gegevens binnen 24 uur moet vernietigen, terwijl in de toelichting op dat besluit de bepaling over de commerciële doeleinden staat. Dat maakt het verschrikkelijk onduidelijk. Bovendien vraag ik mij af wat de rechtsbescherming is voor de burger. Die kant zou wat mij betreft dan ook sterker belicht moeten worden.

*N

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. "Na het zuur komt het zoet," is wel eens meer in Den Haag gezegd. Ik zou dit gezegde ook ten aanzien van deze procedure willen aanhalen. Mijn fractie is zeer kritisch geweest over de gevolgde procedure, hetgeen ik gisteren nog eens heb onderstreept. Ik wil daarbij toch ook zeggen dat deze minister lof toekomt, omdat hij de procedure uiteindelijk weer in gang heeft gezet. Hij trof dit dossier aan bij zijn aantreden in november. Toen moest hij onder tijdsdruk zien deze richtlijn geïmplementeerd te krijgen binnen een redelijke termijn. Waar het aan heeft geschort, is het management van het voortraject. Wij hebben er ook geen nadere verklaring meer over gevraagd, maar het gaat om maatregelen voor de toekomst. De minister heeft zich ook in die zin uitgelaten, zij het wat vaag. Ik meen uit zijn woorden te mogen begrijpen dat hij eens in de maand op de maandagmorgen in zijn stafbespreking een lijst voor zich krijgt met de voortgang van de implementatie van diverse richtlijnen, zodat hij een en ander keurig kan controleren en hij van tijd tot tijd een uitroepteken kan plaatsen achter een verlopen termijn of een termijn die dreigt te verlopen.

Mijn volgende punt betreft de Nederlandse kop op de implementatiewet. De minister heeft zich beroepen op Frankrijk. Doorgaans ben ik daar erg gevoelig voor, omdat er uit Frankrijk zeer veel goeds komt. Punt is evenwel dat Frankrijk met een andere situatie is geconfronteerd. Dat men daar over alle vervoerders spreekt, kan ik enigszins begrijpen omdat daar via de zee heel wat mensen van buiten de Europese Unie en van buiten de Schengenlanden aan land komen. Dat is in Nederland maar in zeer beperkte mate het geval. Ik vind het echter niet juist om in strijd met aanwijzing 137 er een Nederlandse kop op te zetten met als argument dat de flexibiliteit in de richtlijn daartoe aanleiding zou geven. Er wordt een argument gehaald uit overweging 8, maar daarin staat dat de mogelijkheid bestaat om voor luchtvervoerders of voor sommige categorieën andere vervoerders bijkomende verplichtingen in het leven te roepen. Dat wil dus niet zeggen, als je dit artikel zo leest, dat het voor alle vervoerders zou gelden. Er zit een duidelijke beperking in. De redenering is overigens nog veel krommer dan alleen op grond van deze uiting. Er wordt aangegeven dat wanneer een overweging of een explanatory memorandum derogeeft van een

wettelijke bepaling, in dit geval artikel 2 van de richtlijn, die overweging of dat memorandum de wet opzij kan zetten. Dat lijkt mij de wereld op zijn kop. Ik kan mij voorstellen dat het bij een luchtvervoerder kan voorkomen dat je de wereld op z'n kop ziet, maar dat kan toch niet de bedoeling zijn bij de hantering van wetgevingstrajecten en wetgevingstechniek.

Concluderend: er is nu een verbetering toegezegd ten aanzien van het management. Bij het in deze Kamer ontbreken van de heer Jurgens voeg ik daarom deze minister ten aanzien van deze activiteit het volgende toe: vires acquirit eundo. De minister is een van de weinigen die dit in ieder geval verstaat.

De **voorzitter**: Ik verzoek alle woordvoerders, zich te houden aan de spreektijden die zij zelf hebben opgegeven.

**

*N

Mevrouw **Westerveld** (PvdA): Een terecht verzoek, voorzitter. Ik zal het proberen binnen de twee minuten te doen.

Ik kan mij aansluiten bij de woorden van de heer Franken over het management van het voortraject. Het compliment aan de minister kan ik wat dat betreft wel doorgeven, overigens met één beperking. Ik stel toch wel vast dat de minister in de toelichting van vandaag enige afstand neemt van het antwoord dat in de schriftelijke voorbereiding is gegeven. Dat antwoord kwam er namelijk op neer dat het allemaal zo ingewikkeld was, waarmee in feite toch een beetje de suggestie boven de markt hing dat er een te korte termijn afgesproken was. Ik heb de reactie van de minister vandaag nu zo verstaan dat deze termijn in beginsel wel haalbaar was geweest. Uit het feit dat andere landen dit soort termijnen ook een aantal malen niet gehaald hebben, heb ik begrepen dat het een leerproces vanuit Europa is. Als er termijnen afgesproken worden die in beginsel, zoals de Engelsen zo treffend zeggen, "doable" zijn, is het wel zaak vanaf uur nul te beginnen en niet te wachten tot vijf voor twaalf. Het feit dat de minister toegezegd heeft dát het nu gaat gebeuren, stemt mij hoopvol. Ik hoop dan ook dat wij dit soort debatten niet meer in deze Kamer behoeven te voeren.

*N

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Voorzitter. Aan de toezegging van de minister dat dergelijke verträgen in de implementatie niet meer zullen voorkomen, houden wij hem heel graag. Ik hoop dat het niet zo ver hoeft te komen dat wij letterlijk leergeld moeten betalen, want dat zou zonde van het geld zijn.

Ik ben blij met de toezegging van de minister dat de richtlijn restrictief is wat betreft het doel van het gebruik van de gegevens en dat hij de considerans daarvoor ook leidend laat zijn.

Tegelijkertijd heeft hij gezegd dat Nederland zich houdt aan het nationaal wettelijk kader wanneer het gaat om andere doeleinden. Ik stel toch vast dat het Europees wettelijk kader leidend is en boven onze nationale wetgeving gaat. Ik hoor graag de reactie van de minister daarop.

Ook ben ik blij met de toezegging dat 24 uur de hoofdregel en dus niet de uitzondering is. Tegelijkertijd blijft onduidelijk welke criteria de minister gaat hanteren ten aanzien van de overschrijding van die termijn. Dat geldt overigens ook voor de criteria ten aanzien van de eventuele uitbreiding van gegevens die ook niet in het besluit zijn genomen. Ik sluit mij dan ook aan bij de opmerking van mevrouw Broekers dat de transparantie van het geheel van een vrij laag gehalte is, hetgeen de rechtszekerheid geen goed doet. Wat dat betreft kan ik mij ook vinden in haar verzoek. Een voorhangprocedure is weliswaar in formele zin niet mogelijk, maar in materiële zin wellicht wel, opdat wij in kennis worden gesteld van de nadere uitwerking van deze regeling. Voor ons is dat een belangrijk aspect bij onze standpuntbepaling over deze implementatiewetgeving.

De minister heeft gesproken over een evaluatie na twee jaar. In de Tweede Kamer heeft hij aangegeven dat de evaluatie over vijf jaar of wellicht eerder zou plaatsvinden. Ik hoor graag de bevestiging of er inderdaad na twee jaar geëvalueerd wordt en of wij op de hoogte zullen worden gebracht van de uitkomst.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. Namens onze fracties wil ik de minister graag bedanken voor zijn reactie op onze vragen in de eerste termijn. Deze vragen hadden geen betrekking op het verleden, maar op de toekomst, namelijk op de inwerkingtreding van het voorstel als dat kracht van wet zou krijgen. De minister heeft gezegd dat dit eerder een kwestie van weken dan van maanden is. Daaruit trek ik de conclusie dat het overleg over diverse aspecten waarop wij doelden in onze vragen en dat nog gaande was tijdens de behandeling in de Tweede Kamer, niet verdragend zal werken. Met andere woorden: de inwerkingtreding zou daardoor niet gehinderd of opgehouden worden.

Uit de gang van zaken trek ik de les dat haast nogal eens slachtoffers maakt. In dit geval heeft dat betrekking op diverse vragen van de Kamer in het voorlopig verslag.

Hoewel ik er in eerste termijn niet over heb gesproken, wil ik in tweede termijn graag aansluiten bij de vraag van mevrouw Broekers over het gebruik voor commerciële doeleinden. Ik vind dat op dit punt enige nadere toelichting geboden is.

*N

De heer **Kox** (SP): Mevrouw de voorzitter. Collega Franken sprak barmhartig tegen de minister: hij trof het ook maar aan. En zo is het. Wij moeten misschien eens nagaan wie er dan voor hem zat op

het ministerie. Dan kunnen wij bij een borrel of zo nog eens praten over de vraag hoe het zo fout kon gaan. De minister geeft ons de garantie dat het niet meer fout zal gaan en dat wij, als het fout gaat, precies weten waarover wij moeten spreken. Dat is een geruststellende gedachte. Overigens geeft het overzicht van de minister waaruit blijkt hoe het staat met de implementatie in andere EU-landen, aan dat er meer zondaars zijn. Daar kan misschien wel een reden voor zijn. Ook daar zouden wij eens over moeten spreken.

Ik ben blij dat de minister toezegt dat hieraan een beschaafde uitvoering zal worden gegeven en geen uitvoering "American style", waarbij wij altijd alles van iedereen moeten weten. Wij zullen op beschaafde wijze op zoek gaan naar datgene wat ons werkelijk verder kan helpen en ons kan beschermen; de gegevens zullen wij zolang bewaren als nodig is. Andere gegevens gaan wij alleen vorderen bij gewijzigde omstandigheden. De minister zal de Kamer daar nog over informeren. Gegevens toepassen voor andere doeleinden, zo begrijp ik de minister, kan alleen maar als deze andere doeleinden in overeenstemming zijn met andere wettelijke mogelijkheden op dit vlak. De minister zegt dat uitbreiding van de inperking die nu plaatsvindt, mogelijk is tot alleen het vluchtverkeer en dat dit in de toekomst wellicht ook voor schepen zal gelden.

Overigens moet ik de minister vertellen dat er bij een klimaatverandering een onstuitbare toename zal zijn van illegale immigratie naar Nederland. Dan is het immers vluchten of verzuipen, en dat hou je met geen enkele EU-richtlijn tegen. Overigens zullen de mensen dan niet aankomen op Amsterdam Airport of in de Rotterdamse haven, maar naar alle waarschijnlijkheid op Eindhoven Airport of in de Piushaven in Tilburg. Per slot van rekening blijven ook wij niet gespaard van de gevolgen van de klimaatverandering.

"Niet te veel in de wet", zegt de minister. Daar heeft hij gelijk in, maar het moet ook niet te weinig zijn. Dat zegt mevrouw Broekers erg nadrukkelijk. Dat is zo, anders zijn de bepalingen zo algemeen dat je er geen kant mee uit kunt en daardoor wordt onze mogelijkheid om te controleren ook erg beperkt. Ik deel het voorstel van mevrouw Broekers om deze Kamer tussentijds te informeren en om, als de wet toch weer eens wordt gewijzigd, de voorhangprocedure daarin aan te brengen.

*N

Minister **Hirsch Ballin**: Mevrouw de voorzitter. Ik dank de leden voor de vriendelijke aanmoediging om de termijnen voor implementatie scherper te bewaken. Gevraagd is naar de garantie dat het nooit meer zal gebeuren. De boel moet zo georganiseerd zijn dat vanaf het begin in het oog wordt gehouden wat de implementatietermijn is. Daarop moeten de inspanningen, de planning van de werkzaamheden enzovoorts, worden afgestemd. Ik kan uiteraard niet uitsluiten dat zich situaties

voordoen, bijvoorbeeld door een probleem in Europees of nationaal verband, waardoor het feitelijk onmogelijk blijkt om de termijn te halen, maar zij mag niet buiten controle raken. Dit mag niet buiten zicht geraken. Dat was de strekking van mijn opmerking. De Kamer kan verzekerd zijn van mijn vaste voornemen om dat scherper in het oog te houden.

Dit geldt trouwens niet alleen bij de goede voortgang van de implementatie van Europese regelgeving. Het speelt bijvoorbeeld ook bij verdragen. In de regel is er dan geen implementatietermijn. Hiermee wil ik maar een discussie voor zijn die anders mogelijk binnenkort in deze zaal moet worden gevoerd over het Verdrag van Prüm. De indiening van het wetsvoorstel tot goedkeuring van dit verdrag is ook veel te laat gevolgd op de totstandkoming van het verdrag. Er gold geen implementatietermijn, maar ook dat had veel eerder moeten gebeuren. Als men mij vraagt naar een verklaring daarvan, kan mijn antwoord niet mooier of anders zijn dan het antwoord dat ik zo-even heb gegeven. Dat heb ik dan maar vast gezegd, mevrouw de voorzitter, anders zou het ongetwijfeld door uw Kamer zijn opgemerkt op het moment dat het Verdrag van Prüm wordt besproken.

Ik hoop dat de Kamer in het verlengde van de barmhartige woorden die vanmiddag zijn gesproken, praktische barmhartigheid wilt betrachten in het spoedig agenderen van wetsvoorstellen waarbij zich deze situatie voordoet.

Mevrouw Broekers heeft gezegd dat wetgeving niet té ruim moet zijn en ook niet te eng. Daar zijn wij het snel over eens. Een van de dingen die ik mij heb voorgenoemen bij het begin van deze kabinetsperiode is dat ik mij probeer te houden aan het algemene kabinetsbeleid dat ook in de Aanwijzingen voor de regelgeving tot uitdrukking is gebracht en in andere stukken over het algemeen wetgevingsbeleid ten aanzien van voorhangprocedures. Dat neemt niet weg dat de informatievoorziening aan beide Kamers der Staten-Generaal over de manier waarop gebruik wordt gemaakt van gedelegeerde bevoegdheden, helder moet zijn. In de gevallen waarin de wetgeving voorhangprocedures bevat die niet worden afgeschaft, zullen wij die weg uiteraard moeten volgen. In andere gevallen ben ik beschikbaar voor het afleggen van verantwoording.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Ik ben het met de minister eens dat buitengewoon beperkt gebruik moet worden gemaakt van voorhangprocedures. Daar is geen misverstand over. Artikel 4 lid 3 van de Vreemdelingenwet 2000, die voor ons ligt, is ruim geformuleerd. De precisering vindt plaats in het Vreemdelingenbesluit. Vervolgens wordt in het Vreemdelingenbesluit verwezen naar ministeriële regelingen. Bovendien geeft de toelichting op het Vreemdelingenbesluit ook nog eens een nadere invulling van hetgeen bepaald is in het Vreemdelingenbesluit zelf. Om die reden heb ik de minister verzocht om daar juist in dit geval naar te vragen. Ik heb gemerkt dat collega's Kox en Strik

dat ondersteunen. Voor mijn fractie is dit vanwege de speciale omstandigheid in dit geval een uitzondering. De minister zegt dat hij graag informatie geeft. Dat is prachtig, maar wij weten niet wanneer iets zich afspeelt. Daarom wil ik toch nog wel wat meer van de minister horen dan alleen maar dit.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik kan hier inderdaad nog iets meer over zeggen zonder daarmee een verwarrende situatie te creëren. De thans voorziene wijziging van het Vreemdelingenbesluit is bekend. Ik houd de Kamer graag op de hoogte van eventuele substantiële wijzigingen die daarin worden aangebracht.

De relatie met het Voorschrift Vreemdelingen heeft alleen betrekking op de wijze van verstrekking. Ik heb gezegd dat dit op termijn automatisch zal gebeuren, maar op korte termijn moeten wij gebruikmaken van fax, e-mail of internet. Dit lijkt mij trouwens een wijze van verstrekking die niet ligt op het niveau waarop de vraag van mevrouw Broekers betrekking heeft. Ik hoop dat dit voldoende opgehelderd is met de toezegging die ik zojuist heb gedaan over het Vreemdelingenbesluit als zodanig.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Kan de minister preciseren wat hij verstaat onder substantiële wijzigingen? Kan hij daar voorbeelden van geven?

Minister **Hirsch Ballin**: Ik heb hier in mijn antwoord in eerste termijn al een voorbeeld van gegeven. Als wij overgaan tot een ruimere omschrijving van categorieën te verstrekken gegevens, komen er gegevens bij waarvan wij eerder hebben gezegd dat die wat ons betreft niet hoeven. Dit lijkt mij een voorbeeld van een wijziging waarover ik de Kamer zal informeren.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Gaat dit ook op als bijvoorbeeld de verstrekking aan derden aan de orde is of het gebruik voor andere doeleinden?

Minister **Hirsch Ballin**: Het gebruik voor andere doeleinden zal ik apart bespreken. Ik ben het met mevrouw Strik eens dat de verkregen gegevens primair worden gebruikt voor grensbewaking, het tegengaan van illegale immigratie en uiteraard wat er verder speelt in het kader van de Vreemdelingenwet. Om het samen te vatten: wat er aan de orde is in de artikelen 63, 64 en 65 van de Vreemdelingenwet 2000. Artikel 6 van de richtlijn sluit een verwant gebruik in de zin van de privacyrichtlijnen, dus artikel 9 van de Wet bescherming persoonsgegevens, niet uit. Ik heb echter geen andere voornemens dan wat aan de orde is in de Vreemdelingenwet 2000. Mocht er ooit in het kader van ernstige misdrijven iets aan de orde komen waarbij er iets anders moet worden gedaan, dan moet er uiteraard worden voldaan aan de wettelijke voorschriften ter zake. Dit is geen substantiële wijziging, maar het gebruik dat mij voor ogen staat, namelijk gebruik voor

grensbewakingstaken. Ieder ander gebruik moet aan de wettelijke eisen voldoen.

De heer Kox heeft vragen gesteld over artikel 6 van de richtlijn. Uit de eerste en tweede alinea van het eerste lid volgt inderdaad dat de verkregen gegevens in eerste instantie worden verstrekt met het oog op de grensbewakingstaken en het tegengaan van illegale immigratie. Dit zijn de voorwaarden die worden omschreven in artikel 3 van de Vreemdelingenwet. De heer Kox heeft dus terecht een relatie gelegd met het onderwerp immigratie en de immigratiewetgeving.

De derde alinea van het eerste lid ziet op het langer bewaren van passagiersgegevens als dat nodig is voor de uitoefening van wettelijke taken. Dan is het de vraag hoe het begrip wettelijke taken moet worden opgevat. De passagiersgegevens die verkregen zijn op grond van de vordering van de ambtenaar kunnen ook worden gebruikt in het kader van andere in de Vreemdelingenwet 2000 neergelegde wettelijke taken zoals de verblijfsprocedures. Die ruimte is ook in artikel 6 van de richtlijn te vinden. Wij hoeven dit in het Nederlandse systeem niet te ontleen aan de richtlijn, dat is ook niet de betekenis van een richtlijn, want een richtlijn is geen verordening. Onze wetgeving beweegt zich binnen de kaders van richtlijn 95/46.

Dit wordt in artikel 9 uitgewerkt. Ik meen dat dit niet allemaal hoeft te worden herhaald. Bij andere verwante doeleinden hoort bijvoorbeeld de identiteitsvaststelling in het kader van de verblijfsprocedure.

De heer Kox heeft gevraagd of dergelijk gebruik in een verblijfsprocedure een nadere wettelijke basis vergt. Nee, dit is niet het geval. Dit bleek eigenlijk al uit wat ik eerder heb gezegd. Verder is gesproken over het mogelijke gebruik van gegevens in het kader van de opsporing van strafbare feiten. De laatste alinea van het eerste lid van artikel 6 voorziet uitdrukkelijk in het gebruik van de verzamelde passagiersgegevens voor wetshandhavingdoeleinden. Het kan zijn dat de toetsing van de gegevens van een passagier aan de voorwaarden voor toegang tot Nederland in het SIS een hit oplevert aangaande de openbare orde. Dan kan de aanzet worden gegeven voor een opsporingsonderzoek of tot een onderzoek in het kader van de bestrijding van terrorisme. Dan zijn niet alle bepalingen van de WPB van toepassing, zoals blijkt uit artikel 43, en dan geldt niet de doelbinding van artikel 9; op dat moment geldt weer een ander wettelijk kader. Dan is specifieke wetgeving op het gebied van opsporing en vervolging van toepassing zoals de Wet politieregisters of de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

Verstrekking aan derden buiten het kader van opsporing en vervolging is niet aan de orde. Daarvoor zou een specifieke wettelijke grondslag nodig zijn.

Ik denk dat ik hiermee het tableau met de gevraagde detaillering heb kunnen schetsen.

Mevrouw Broekers heeft naar het commercieel gebruik gevraagd. Ik meen dat de

toelichting de verhouding op de goede manier verduidelijkt. Dit moet zich weer bewegen binnen de kaders van de Wet bescherming persoonsgegevens die voor de private sector geldt.

Mevrouw **Broekers-Knol** (VVD): Ik begrijp het antwoord van de minister over de Wet bescherming persoonsgegevens, maar het is niettemin onduidelijk en bovendien geen correct gebruik van de gegevens. In het Vreemdelingenbesluit staat dat de vervoerder de gegevens binnen 24 uur na aankomst in Nederland moet vernietigen. Punt! In de toelichting staat dan dat ze voor commerciële doeleinden gebruikt kunnen worden. Daarover moet informatie worden verstrekt en daarvoor moet er een papier zijn. Daarom heb ik in eerste termijn gevraagd of dit ook staat op het papier waarin de passagiers worden geïnformeerd over het gebruik van gegevens voor grensbewaking enzovoorts. Dit onverlet het feit dat de gegevens waarover de vervoerder beschikt omvangrijker zijn en meer informatie bevatten dan de gegevens die in het huidige systeem worden gebruikt voor commerciële doeleinden. Ik vind dit een lacune in de bescherming van de burger. Het is prima dat de minister naar de Wet bescherming persoonsgegevens verwijst, maar dan had het Vreemdelingenbesluit wel een andere regeling moeten bevatten.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik begrijp dit punt heel goed. De toelichting heeft verduidelijkt dat er in een commerciële context met inachtneming van de Wet bescherming persoonsgegevens een aantal dingen mag. Dit geldt ook nu. Ik heb begrip voor het ongemakkelijke gevoel dat mevrouw Broekers hierbij heeft, maar het is niet anders. Vervoerders, maar bijvoorbeeld ook ondernemers met wie wij een bancaire relatie aangaan, krijgen van ons een hoop gevoelige gegevens. Terwijl er heel strikte kaders gelden voor regulering door de overheid, is er in de private sector op het moment dat is voldaan aan informatie -- de klant weet wat er gebeurt en aan de voorwaarden is voldaan -- een hoop mogelijk. Voor de burger die zich hier een beetje van bewust is, is het een wat merkwaardige situatie in ons regime van gegevensbescherming. In de publieke sector spreken wij altijd heel precies over de doelbinding en de situaties in het gebruik die per geval moeten worden beoordeeld. Misschien dat wij op sommige punten aan herijking toe zijn. Onlangs heeft de voorzitter van het College Bescherming Persoonsgegevens terecht gezegd dat de Wet bescherming persoonsgegevens geen argument kan zijn om gegevens van de ene overheidsdienst niet beschikbaar te stellen aan een andere overheidsdienst als er bijvoorbeeld sprake is van kindermishandeling. Ik kan mij nog een aantal andere situaties voorstellen waarin wij die redenering kunnen volgen.

Voor privaat gebruik kan het inderdaad voorkomen dat u het hemd van het lijf wordt gevraagd en dat dit allemaal gedekt wordt door de bepalingen op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens. Dit wordt niet plotseling anders

doordat de vervoerder gegevens over uw vlucht, uw identiteit, uw adres, waar u vandaan bent gekomen en waar u bent ingestapt, nu gedurende 24 uur beschikbaar moet houden voor de overheid.

De heer **Kox** (SP): In de wet gaat het erom dat de vervoerder de gegevens moet hebben omdat de overheid deze kan vorderen. Is het dan een erg domme suggestie om op het formulier waarop deze gegevens bij vertrek moeten worden vermeld, een hokje te zetten waarin mensen kunnen aanvinken dat zij niet willen dat deze voor commerciële activiteiten worden gebruikt? Dat is toch vrij normaal? Als ik gegevens moet verstrekken omdat de regels van het land zo zijn, vind ik dat best, maar als daar later ook nog allerlei leuke aanbiedingen aan worden verbonden, vind ik het niks.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik begrijp het gevoel van de heer Kox buitengewoon goed. Dit is een van de zaken die wij onder ogen moeten zien bij de evaluatie van het systeem van de Wet bescherming persoonsgegevens. Tot nu toe is er geen wettelijke verplichting om in standaardcontracten -- want daarover hebben we het nu -- dit soort alternatieven aan te bieden. Dat is een uitvloeisel van de systematiek van de bescherming van persoonsgegevens waarvoor in Nederland is gekozen. Het gaat wat buiten het onderwerp van dit debat om, maar ik neem de vraag van de heer Kox zeer serieus: hebben wij niet te maken met een van de onevenwichtigheden in ons systeem van bescherming van persoonsgegevens? Inderdaad kan enerzijds de vraag worden gesteld of er niet te veel beperkingen zijn in het gebruik van persoonsgegevens voor zeer goed aanwijsbare doeleinden van algemeen belang, zoals het voorkomen van slachtoffers van huiselijk geweld en veel andere vormen van criminaliteit, terwijl anderzijds door de in de wet gekozen benadering wellicht te weinig beperkingen gelden. Dit zijn allemaal vragen die ik in de schriftelijke voorbereiding niet heb behandeld. Maar ik neem deze vraag serieus en ik zal hem betrekken bij de herijking van de vraag of de bescherming van de persoonlijke levenssfeer adequaat is geregeld. Het is belangrijk om dit op een evenwichtige en realistische manier te doen.

Mevrouw **Strik** (GroenLinks): Ik heb een korte vraag over die andere doeleinden. De minister geeft aan dat dit voor strafrechtelijke doeleinden kan worden gebruikt, omdat artikel 43 van de Wet bescherming persoonsgegevens daarin voorziet. Maar kan de minister reageren op het commentaar en de zorgen van het College Bescherming Persoonsgegevens en van de artikel 29-werkgroep? Die geven aan dat de richtlijn is bedoeld voor de handhaving van het migratiebeleid en verzoeken nadrukkelijk om een restrictieve toepassing van de mogelijkheid van andere wetshandhavingdoeleinden; ze vinden dat dit moet worden beperkt tot zware criminaliteit en

benadrukken dat aan het noodzakelijkheids criterium moet worden voldaan.

Minister **Hirsch Ballin**: Het advies van het College Bescherming Persoonsgegevens geeft een bepaalde optiek op dit onderwerp; ik heb zonet in iets algemenere termen mijn visie op dit onderwerp gegeven. Op deze adviezen is verder ingegaan in de schriftelijke voorbereiding. Ik begrijp de vraag, maar in het geval van een concreet misdrijf is er de mogelijkheid om de beschikbare gegevens in te zetten voor de opsporing. Hierbij hoeft niet alleen te worden gedacht aan een terroristische aanslag; het kan ook gaan om een ernstig delict tegen één persoon. Een algemene formulering mijnerzijds lijkt me nu niet zinnig; ik heb zojuist het wettelijke kader aangegeven en daar houden wij ons aan.

De heer Franken stelde een andere vraag over de verhouding tussen de kop en de richtlijn. Met de tekst van onderdeel 8 van de considerans van de richtlijn in de hand kun je inderdaad zeggen dat niet alle vervoerders zonder meer kunnen worden toegevoegd, maar dat is niet het systeem van deze wet. Weliswaar bestaat de mogelijkheid om met een AMvB meer toe te voegen, maar het geheel van de Nederlandse wetgeving, dus de combinatie van wet en AMvB, bepaalt of er wordt voldaan aan het vereiste van onderdeel 8 van de considerans van de richtlijn.

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Dat was niet zozeer mijn punt. Het ging mij erom dat de motivering voor het opzetten van de Nederlandse kop is gebaseerd op de uitleg van een overweging van de richtlijn. Die overweging is in strijd met, of gaat voorbij aan, de duidelijke tekst van artikel 2. Het lijkt mij dat de tekst aan de overweging voorafgaat; zo niet, dan zet men de boel op zijn kop.

Minister **Hirsch Ballin**: Als algemene leer van de uitleg van tekst en toelichting beaam ik wat de heer Franken zeg, maar het lijkt mij goed om de verhouding tussen deze tekst van de richtlijn en dit onderdeel van de considerans nader te beschouwen. Daar zie ik geen tegenspraak. In dit onderdeel staat immers alleen dat deze richtlijn, met deze verplichting ten aanzien van het luchtvervoer, niet afdoet aan de vrijheid van lidstaten om binnen de kaders die onder meer zijn gecreëerd door de in de considerans genoemde richtlijn 9546 EG, andere en dus ook verdergaande regelgeving in te voeren. Of, nog anders gezegd, de richtlijn verplicht de lidstaten om een regeling te treffen, maar ontnemt hun niet de bevoegdheid om andere en vergelijkbare regelingen te treffen ten aanzien van andere vervoerders. Onderdeel 8 van de considerans moet naar mijn oordeel zo worden gelezen. Het algemene interpretatiecriterium waarop de heer Franken wees, doet zich in dit geval niet voor.

De heer **Franken** (CDA): Ik ben het daar niet mee eens. Volgens mij klopt het ook niet, omdat de minister zelf heeft gezegd dat dit voor andere

vervoerders niet nodig is en hij de richtlijn daarom niet zo implementeert en tot luchtvervoerders beperkt.

Minister **Hirsch Ballin**: Daar is geen strijd. In de stukken en in de Tweede Kamer heb ik gesteld dat er naar de huidige inzichten geen reden is om verdergaande voorschriften te stellen. Als die verdergaande voorschriften worden gesteld, zou dat niet meer een implementatie van de richtlijn zijn, maar iets wat vanwege de vergelijkbaarheid van de problematiek op een vergelijkbare manier wordt geregeld. Dat beweegt zich dan binnen de kaders die de richtlijn toelaat. Een richtlijn is immers geen verordening en blijkens de considerans laat deze richtlijn de ruimte om zulks te verbinden aan de implementatie van de richtlijn zonder dat deze richtlijn dit zelf voorschrijft.

Ik kan de opmerkingen van de heer Holdijk over, wat ik maar zal noemen, "de leermomenten" slechts onderschrijven. Ik hoop dat ik in mijn andere antwoorden al voldoende ben ingegaan op de commerciële doeleinden.

De woorden van mevrouw Strik over transparantie neem ik uiteraard ter harte. Ik verwijs daarbij naar hetgeen ik heb gezegd over de informatie die ik naar de Kamer zal sturen als het komt tot een wijziging van de AMvB.

Voorzitter. Ik hoop dat de manier waarop wij deze regeling tot stand hebben gebracht en toepassen beantwoordt aan wat de heer Kox treffend omschreef als de balans van niet te veel en niet te weinig.

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Onafhankelijk netbeheer!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- de brief van de minister van Economische Zaken van 7 juni 2007 betreffende de splitsing van energiebedrijven (30212, L).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Van der Hoeven**: Voorzitter. Ik bedank de woordvoerders voor hun uitgebreide bijdrage in eerste termijn. Diepgaande behandeling in zowel de Eerste als de Tweede Kamer is gepast, gezien het belang van dit laatste stukje van de Wet onafhankelijk netbeheer. Het debat van vandaag heeft bovendien een extra dimensie, omdat de aanleiding een motie van deze Kamer is.

Ik heb mijn betoog als volgt opgebouwd:

- de procedure;
- de motie-Doek/Sylvester;
- de Europese dimensie;
- de cross border lease;
- de overdracht van de netten;
- de DTe;
- de vragen over de regiegroep en de samenloop van uitvoeringsbeslissingen.

Op 7 juni jongstleden heb ik in een brief aan de Eerste Kamer mijn voornemen aangekondigd om het groepsverbod in werking te laten treden. In die brief heb ik tevens aangegeven welke overwegingen daaraan ten grondslag liggen. Over deze brief voeren wij vandaag terecht plenair overleg, want hij is een direct uitvloeisel van de motie-Doek/Sylvester. Dit overleg voeren wij in een tweeledig kader. Op de eerste plaats is dat de door de Eerste en Tweede Kamer aangenomen Wet onafhankelijk netbeheer. In de tekst van deze wet is namelijk het resultaat neergelegd van de belangenafweging van de wetgever. De uitvoerige parlementaire voorgeschiedenis van deze wet, alle onderzoeken en het overgangsrecht om rekening te houden met specifieke belangen van bedrijven laten zien hoe zorgvuldig die belangafweging was. Niet voor niets is deze wet met een ruime meerderheid goedgekeurd en is er niet om een novelle gevraagd.

Op de tweede plaats is er de motie-Doek/Sylvester waarin de regering wordt gevraagd om af te wijken van de algemene regel dat een wet in werking treedt na het contraseign van de Koningin. De motie vraagt meer specifiek om het groepsverbod voor de regionale energiebedrijven slechts onder bepaalde omstandigheden in werking te laten treden en dan alleen nadat over de voorgenomen inwerkingtreding overleg is gevoerd met beide Kamers. Dat overleg voeren wij vandaag. De motie vraagt dat ook in politieke zin van mij. Ik zeg "in politieke zin", omdat een motie naar haar aard een politiek instrument is. Zij werkt immers in de relatie tussen Kamer en minister en is geen extern werkend juridisch instrument.

Het overleg van vandaag is een herhaling van het overleg dat ik vorige week met de Tweede Kamer heb gevoerd. In dat debat moest de Tweede Kamer zich uitspreken over een voorstel waarmee zij eerder al met een ruime meerderheid had ingestemd. Dat is bijzonder, want mevrouw Kneppers en de heer Schouw merkten terecht op dat het een klein KB betreft. Dit Koninklijk Besluit geeft immers geen algemeen verbindende voorschriften. Bovendien machtigt de wet de minister hier al voor, is er geen formele verplichting voor een voorhangprocedure en is het niet onderworpen aan ministerraadsbehandeling of advisering door de Raad van State. Ik heb dit KB overigens wel twee keer in de ministerraad aan de orde gesteld, de eerste keer om mijn voornemen aan te kondigen en de tweede keer als voorbereiding op de debatten die ik met de Eerste Kamer en de Tweede Kamer hierover zou moeten gaan voeren.

Een en ander laat onverlet dat ik vandaag graag met de Kamer spreek over de belangafweging die ten grondslag ligt aan die

voorgenomen inwerkingtreding en de stappen die ik nu ga zetten. Ik ga een Koninklijk Besluit slaan. Dat kan ik morgen doen, maar dat is wel iets anders dan de datum vaststellen waarop de wet in werking treedt. Ik benadruk dat, omdat hierover vragen zijn gesteld. Vanaf de datum van de inwerkingtreding gaat de wettelijke termijn van twee en een half jaar in.

Het is belangrijk om bedrijven duidelijkheid te geven over de vervolgstappen, maar het overleg met de betrokken bedrijven is er niet voor niets. Het moet ergens toe leiden. Doet het dat niet, dan is het een wassen neus. Ik kom hierop terug als ik aan het einde van mijn betoog een dilemma aan de Kamer voorleg. Ik verbind daaraan een oplossing en vervolgens is het aan de Kamer om daarover in tweede termijn te oordelen.

Voorzitter. De procedure. Ik heb mij bij elke stap afgevraagd of die in lijn is met de afspraken die daarover naar aanleiding van de motie zijn gemaakt. Mijn voorganger heeft het volgende afgesproken: "...zodra ik zie dat dat gevaar zich voordoet, onverwijld met de Kamer in overleg te treden en het KB te slaan. Ik zal dat volgaarne doen en ik zal een en ander ook schriftelijk bevestigen. Bij de bevestiging dat het kabinet de motie overneemt, zal ik aangeven dat ik ervan uitga dat het volgende kabinet deze toezegging gestand doet." Oud-minister Wijn heeft die toezegging in twee brieven bevestigd. Hij heeft die toezegging verder expliciet onder de aandacht van zijn opvolger gebracht.

Ik heb eerst zelf de balans willen opmaken; ook dat hoort bij zorgvuldig handelen.

Op 24 januari van dit jaar heeft de vaste commissie voor Economische Zaken van de Tweede Kamer tijdens een procedurevergadering besloten dat er een algemeen overleg moest worden gevoerd met de nieuwe bewindspersoon. Toen was nog niet bekend wie dat zou worden. De vaste commissie heeft toen verzocht om tot de desbetreffende datum geen onomkeerbare stappen te zetten. Welnu, dat is ook niet gebeurd; er zijn tot op dit moment geen onomkeerbare stappen gezet. Op 3 april is er op verzoek van de Tweede Kamer gesproken over de relevante ontwikkelingen bij de vier betrokken bedrijven. In dat verband heb ik gesproken over een nog te verschijnen DTe-rapportage en heb ik aangegeven dat deze van een politiek oordeel zou worden voorzien. Zoals afgesproken met de Eerste Kamer, wordt dit oordeel aan de Tweede Kamer en aan de Eerste Kamer kenbaar gemaakt. Ik heb dit inderdaad naar voren gehaald. De voorzitter van de vaste commissie van de Tweede Kamer heeft op basis van de discussie geconcludeerd dat de minister ruim voor het zomerreces zou terugkomen op het KB. Zo staat het ook in de besluitenlijst. Ik heb vervolgens de brief, met het concept-KB, naar beide Kamers gestuurd, voorzien van mijn afwegingen. Ik hecht eraan, te benadrukken dat het om een concept-KB ging. In de motie wordt de regering ertoe opgeroepen om, voorafgaand aan het besluit tot inwerkingtreding van de bepalingen van de wet met betrekking tot een splitsingsbesluit

-- ik hecht aan het verschil tussen de datum van het slaan van het KB en de datum van inwerkingtreding -- in overleg te treden met beide Kamers der Staten-Generaal. Dat doen wij nu.

De Kamer weet net zo goed als ik dat er geen sprake is van een formele voorhangprocedure. In een dergelijke procedure geldt een termijn van vier weken. Ik heb die termijn genoemd, omdat er een kader moet zijn waarbinnen mijn voorstel past. Ik vind het erg belangrijk om de Kamer serieus te nemen en serieus over een onderwerp van gedachten te wisselen. Dit betekent dat ik over het ontwerp-KB met de Kamer spreek met inachtneming van de mogelijkheid dat daarin iets verandert of dat er een andere afspraak over wordt gemaakt. Ik betreur het werkelijk dat er misverstanden zijn gerezen en dat mij verwijten zijn gemaakt. Ik trek mij die aan. Ik moet het echter wel kenbaar maken, want wij moeten vooruit. U hebt tegen mij gezegd dat ik het anders had moeten doen, maar ik heb aangegeven waarom ik denk dat ik het zo moet doen. Wij moeten echter wel vooruit.

Twee belangrijke afwegingen liggen ten grondslag aan mijn argumentatie. In de eerste plaats is dat het volledig afschermen van het netbeheer van de groepsactiviteiten. Dit is inderdaad niet gebaseerd op individuele gevallen, maar de bedrijven geven onmiskenbaar vorm aan een internationale strategie, met de netten. Ik constateer dat de gereguleerde cashflow uit het netbeheer daarmee onlosmakelijk is verbonden. De bedrijven beamen dat ook. De netten verschaffen de middelen voor expansies. Naarmate de commerciële activiteiten toenemen, worden ook de risico's groter. De risico's zijn concreet. Ongeacht beperkingen in regelgeving en uitbreiding van het toezicht, zijn deze niet uit te sluiten. De verslechtering van de financiële situatie van het concern kan leiden tot onmiddellijke opeisbaarheid van de leningen van het concern en dus tot verhaal van de opbrengsten van de netten.

Ik denk ook aan langjarige financiële verplichtingen in geval van internationale allianties. In het ergste geval kan een buitenlandse partij beslag leggen op de dividenden van het netbeheer. De netten zullen materieel deel uitmaken van de allianties. Dit betekent dat de publieke aandeelhouder zijn greep op de opbrengsten van de netten kwijt is.

De heer **Doek** (CDA): Ik geloof toch dat deze weergave onjuist is. U zegt dat de cashflow ter beschikking staat van de aandeelhouders, en daarmee eventueel ook van degenen die geld geleend hebben aan de houdstermaatschappijen. Daarvoor is echter altijd een verpanding of een beleningsovereenkomst of iets dergelijks nodig. Dat is reeds op grond van de Implementatie- en interventiewet, die wij hier in 2004 hebben behandeld, volstrekt uitgesloten.

Geen enkele aandeelhouder zal op het bewuste moment het besluit nemen om dividend uit te keren. Niemand kan daartoe gedwongen worden. De raad van bestuur kan als bevoegd orgaan van

de houdstermaatschappij het besluit nemen om als aandeelhouder in het netwerkbedrijf al dan niet dividend uit te keren, maar er is geen enkel automatisme. U gebruikt dit argument in uw brief en in het algemeen overleg met de Tweede Kamer noemde u het ook, maar het is naar mijn oordeel volstrekt onjuist en niet op de wet gebaseerd.

Minister **Van der Hoeven**: Ik ben het daarmee niet eens. Ik denk overigens wel dat u vanuit uw invalshoek een geldig punt aanhaalt. Dit neemt niet weg dat de verslechtering van de financiële situatie van het concern leidt tot verhaal op de opbrengsten van de netten. De bedrijven hebben vanaf het begin aangegeven dat zij de netten nodig hebben, omdat dit hun de middelen verschaft voor expansie. Daarin schuilt het risico.

De heer **Doek** (CDA): De cashflow van de huidige netwerkbedrijven komt volledig onder supervisie van de DTe tot stand, want deze bepaalt de transporttarieven. De cashflow speelt een rol bij de zogenaamde creditratio's, omdat dan op groepsniveau wordt gezien of er voldoende cashflow is. Daaruit volgt niet noodzakelijkerwijs dat het geld ook beschikbaar moet zijn voor de houdstermaatschappij. Het gaat om groepen, dat wil zeggen een holdingmaatschappij met werkmaatschappijen. Het kan een operationele vennootschap zijn, of een netwerkbedrijf. Daarvoor is de cashflow van belang. Deze is echter niet nodig voor de houdsters als zodanig.

Minister **Van der Hoeven**: Daarmee ben ik het dus niet eens. De bedrijven hebben mij heel duidelijk laten weten dat alles wat met de cashflow uit het netbeheer te maken heeft onlosmakelijk verbonden is met, inderdaad, de credit rating -- daarin geef ik u gelijk -- maar ook met de middelen die daaruit voortvloeien voor expansies. Het ene is niet met het andere in tegenspraak, maar u legt met name het accent op het ene aspect. Daarnaast zeg ik dat het risico wel degelijk aanwezig is, en dat kan ik niet op een andere manier afdekken.

De heer **Doek** (CDA): Ik probeer het nog één keer. Op basis van de creditratio's is een houdstermaatschappij in staat om geld aan te trekken. Daarvoor hebben zij de kasstromen van de dochtermaatschappij niet nodig. Er is geen enkele verbinding binnen de kredietarrangementen van de maatschappijen met de cashflow. Het punt is iedere keer aangehaald als argument, maar het is niet valide.

Minister **Van der Hoeven**: Als men niet aan zijn verplichtingen kan voldoen en het concern dus te maken heeft met een verslechtering van zijn financiële situatie, leidt dit tot onmiddellijke opeisbaarheid van de leningen van het concern en dus tot verhaal van de opbrengsten van de netten. Daarop komen wij telkens terug. Ik ben er zeer van overtuigd dat het zo in elkaar zit. Ik vind dan ook dat wij niet moeten wachten totdat het risico zich inderdaad voordoet. Ik weet niet of de heer Doek

het echt zo gezegd heeft, maar in de krant stond dat hij wil dat men eerst door het rode licht moet rijden voordat er moet worden ingegrepen. Wat ik in ieder geval niet wil, is dat er door het rode licht wordt gereden en dat er inderdaad sprake is van internationale allianties met problemen, want dan biedt inwerkingtreding van het groepsverbod geen uitkomst; dan zijn wij te laat. Om die redenen denk ik dat wij deze stap nu moeten zetten.

Voorzitter. Er is nog een tweede groep redenen. Deze hebben te maken met het netbeheer als zodanig. Het netbeheer is een publieke onderneming. Dit betekent dat de opbrengsten publieke middelen zijn. Deze middelen, ook door u en mij opgebracht via de vaste tarieven, verdwijnen anders deels naar commerciële activiteiten, ook in het buitenland. Ik denk dat dit niet de bedoeling is. Ten principale dienen de publieke middelen beschikbaar te zijn voor investeringen in het publieke net of voor aanverwante activiteiten.

De vraag is gesteld: waarom nu? Ik heb teruggelezen wat er bij de behandeling van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer is gewisseld. De Kamer en mijn voorganger gingen er toen terecht vanuit dat bedrijven voorlopig niet actief zouden worden over de grens. Ik refereer aan de brief waar met name de heer Schouw op gedoeld heeft. Ik denk dat ik die niet hoeft te herhalen, want de brief is toegevoegd aan de Handelingen van de Eerste Kamer. Hoe je het ook wendt of keert, maar sinds 14 november moet je toch constateren dat bedrijven, overigens met uitzondering van Eneco, wel in hun gedrag gedraaid zijn. Over de voorgenomen acquisitie kan weliswaar gezegd worden dat die informeel bekend was, maar daarover zijn wij op 12 december 2006 geïnformeerd. Op 1 februari hebben Nuon en Essent tijdens de presentatie van hun jaarverslag publiekelijk hun internationale ambities aangegeven. Daar is ook niets mis mee, maar die ambities zijn wel aangegeven.

Sinds 3 april heb ik meermalen met die bedrijven gesproken. Daarbij hebben zij andermaal hun internationale ambities bevestigd. Zij hebben mij ook gezegd dat daarvoor de netten van belang zijn.

De heer **Doek** (CDA): Wat de acquisitie van Delta betreft, wijs ik erop dat deze is voorgelegd aan een democratisch instituut in Nederland, namelijk de staten van de provincie Zeeland. Dit is gebeurd, op grond van de statuten van de vennootschap, reeds in september 2006. De Vennootschap Delta NV zou toen dus een bindend -- let wel! -- bod uitbrengen. Dat is unaniem goedgekeurd door de staten van Zeeland, nogmaals, in hun vergadering van september 2006. Dat zijn publieke bronnen. Het departement was dus op de hoogte. Ik heb bovendien begrepen dat het directoraat-generaal Energie van het ministerie permanent op de hoogte is gehouden van de transacties. Het is dan ook absoluut onjuist om te zeggen dat dit niet bekend was en dat dit pas later, weliswaar misschien formeel, gemeld is. Ik herhaal dat de transactie bij alle betrokkenen in dit debat meer dan bekend was.

Minister **Van der Hoeven**: Weet u wat zo moeilijk is? In de staten van Zeeland is gesproken over het rapport. Daarbij is echter niet aangegeven waar het precies over ging; dat is namelijk later gebeurd. Wat ik zo moeilijk vind, is dat iets informeel horen en weten iets anders is dan formeel ergens van op de hoogte zijn. Ook vind ik het moeilijk dat mijn voorganger aan Delta uitdrukkelijk gevraagd heeft om de keus opnieuw te overwegen. Het heeft heel veel moeite gekost om antwoord te krijgen. Het antwoord was dat men dat niet van plan was. Dit is wat Delta betreft.

Dit neemt echter niet weg dat Nuon en Essent zeer regelmatig uitdrukkelijk hebben aangegeven dat er internationale ambities zijn. Ik herhaal dat iedereen een eigen strategie kiest. Die bedrijven hebben aangegeven dat zij een bepaalde rol willen spelen in Noordwest-Europa, dat zij zelf op overnamepad willen gaan en dat zij verder willen groeien op de Noordwest-Europese markt.

Dit was wat de motie-Doek/Sylvester toch niet beoogde. Ik kan die motie althans niet in die zin uitleggen dat dit de bedoeling was. Op dit moment staan wij aan de vooravond van een internationalisering van de Nederlandse energiesector. Dit bracht mij tot het versturen van de brief met het concept Koninklijk Besluit. Daarmee wilde ik de netten veilig stellen voor de toekomst.

In verband met de motie-Doek/Sylvester vroeg de heer Van den Berg: er zijn toch voldoende waarborgen om privatisering te voorkomen en daardoor kan er toch geen gevaar zijn voor publiek en onafhankelijk netbeheer? Het is toch zo dat bedrijven naar de letter en de geest van de regelgeving handelen? Het is juist dat het nu wegens het privatiseringsverbod wettelijk niet is toegestaan om de netten te verkopen. Dat helpt, want dit verbod stelt veilig dat de aandelen van de netten in publieke handen blijven. Daarmee is het gevaar van publiek en onafhankelijk netbeheer echter niet afgewend. Tegen deze achtergrond heb ik zojuist gezegd wat ik heb gezegd. De dreigingen zijn de internationale expansie, de risico's daarvan en het geld uit het netbeheer dat als basis voor de expansie dient. Dit risico is concreet en onomkeerbaar als wij nu niet handelen. Ik ben het dan ook niet eens met de uitspraak dat de bedrijven een goede invulling geven aan de motie.

De heer Reuten heeft gevraagd of onafhankelijkheid van het buitenland deel uitmaakt van het bredere energiebeleid. Het gaat erom dat je binnen het energiebeleid in Nederland onder andere de conditie schept om vol vooruit te kunnen met duurzame en decentraal opgewekte energie. Ik noem onder andere windenergie. Een onafhankelijk netbeheer zonder commerciële activiteiten zal dat bevorderen. Import is een vorm van elektriciteitsproductie van elders die naar binnen wordt gehaald. Natuurlijk wil ik graag meer duurzame elektriciteit opwekken in Nederland, zodat wij minder elektriciteit uit Duitsland hoeven te importeren.

Ik heb dus gezegd dat ik meer en vooral duurzame productie in Nederland wil. De heer Reuten heeft gevraagd of dat niet inconsistent is. Ik heb er geen bezwaar tegen dat een buitenlands bedrijf in Nederland investeert in een schone centrale of in duurzame energie. Dat gebeurt overigens ook al op de Maasvlakte. Daar komt een kolencentrale met CO₂-opslag. Elektrabel is bezig met voorbereidingen voor het produceren van schone energie. Dat is ook goed. Dit kan niet als inconsistent aangeduid worden.

De heer **Reuten** (SP): De minister sprak zojuist over buitenlandse activiteiten. Het gaat evenwel allereerst over risicovolle dan wel onzekere activiteiten. De vraag of dat al dan niet in het buitenland gebeurt, is van een tweede orde. In de motie-Doek/Sylvester wordt een aantal indicaties gegeven. Duitse energiebedrijven vinden ook niet dat wat er in Duitsland gebeurt bijzonder risicovol c.q. onzeker zal zijn. Het gaat er dus niet om of iets in het binnenland of het buitenland gebeurt, maar het gaat om risico's dan wel onzekerheid. Daarop moet de aandacht geconcentreerd worden.

Minister **Van der Hoeven**: Dit heb ik ook juist al tegen de heer Doek gezegd. Dat is dus een risico. Dit geldt ook voor de betekenis van een onafhankelijk netbeheer. U stelde mij evenwel een aantal andere vragen.

De heer **Reuten** (SP): Daarvoor is het buitenland toch niet relevant? De risico's en gevaren kunnen zich toch ook voordoen, als bedrijven binnen Nederland bepaalde activiteiten ontplooiën?

Minister **Van der Hoeven**: Ik denk dat dit anders in elkaar zit. Ik weet overigens niet of u op een specifiek geval doelt.

De heer **Reuten** (SP): In zoverre dat er wordt gesproken over activiteiten van een bedrijf aangaande straatlantaarns in Berlijn. Is dat een risicovolle activiteit?

Minister **Van der Hoeven**: Ik denk dat ik weet wat u bedoelt. Op het moment dat de netten nodig zijn om de positie in het buitenland veilig te stellen en om een buitenlandse alliantie aan te gaan, is er sprake van een risicovolle activiteit. Daar gaat het nu over. Ik begrijp evenwel dat uw vraag op een aantal andere zaken sloeg. Dit geldt ook voor uw vraag of onafhankelijkheid van het buitenland nodig is. U hebt nog een vraag over duurzame energie gesteld. Vervolgens had u een vraag over de verhouding van de economische politiek tot het neoliberale beleidsidee van vrij verkeer van kapitaal. Wij hebben zelf wel gas, maar voor de toekomst zullen wij brandstof uit alle delen van de wereld naar Nederland moeten halen om de levering van energie veilig te stellen.

In de wereld van de bodemschatten, zoals gas en olie, heeft de overheid vaak een speciale rol. De heer Reuten vroeg hoe dat precies zit. Welnu, er zijn goede relaties tussen regeringen nodig. Die

zullen het onderling eens moeten zijn, wat het internationaal zaken doen bevordert.

De heer Reuten stelde vervolgens een vraag over het gelijke speelveld, waarbij hij doelde op de kleinverbruikersmarkt. Hij gaf aan dat hij de uitdrukking "gelijke speelveld" niet juist vond. Tja, ik ben berispt omdat ik te veel Engelse termen gebruikte, zoals level playing field, dus ik heb een Nederlandse term verzonnen en ik kwam bij "gelijk speelveld" uit. Door de inwerkingtreding van het groepsverbod zal er in ieder geval een gelijk speelveld op de markt voor de levering van energie ontstaan, omdat nieuwe leveranciers niet meer behoeven te concurreren met partijen die ook netten voor elektriciteitstransport bezitten. Daar draait het om. Wij praten dus over een gelijk speelveld op de Nederlandse markt en over het risico met buitenlandse allianties, het zijn inderdaad twee verschillende zaken.

De heer **Reuten** (SP): Het gaat mij om de inconsistentie van enerzijds een geliberaliseerde markt -- die schijnt toch een belangrijk onderdeel te vormen van de gedachte achter het beleid van in ieder geval uw voorganger, dus staatsrechtelijk is het ook de gedachte achter de wet -- en anderzijds een gereguleerde markt, terwijl Nederland over het internationale aspect echt dubbele gedachten heeft. Mijn vraag is dus of een geliberaliseerde markt nu de gedachte is die aan dit wetsvoorstel ten grondslag ligt. De specifieke problematiek waarom het gaat, hangt hiermee samen.

Minister **Van der Hoeven**: Het gaat om onafhankelijk netbeheer als onderdeel van de leveringszekerheid voor Nederlandse klanten en bedrijven. Dat is de gedachte die erachter zit.

Dit brengt mij tot een aantal opmerkingen over Europa, ook daarover heeft de Kamer uitvoerig gesproken. De heer Van den Berg vroeg of het klopt dat de regering aan de Europese Commissie heeft gemeld dat Nederland een voorstander van splitsing is, en of wij daarmee dan niet vooruit zouden lopen op het debat dat hierover nog met de Kamer zal worden gevoerd. Het is waar dat de regering bij de Europese Commissie pleit voor splitsing van energiebedrijven op Europees niveau. Daarbij gaat het om afsplitsing van landelijke netbeheerders. Die is in Nederland ook al geregeld, het beheer is afgescheiden van levering en productie. Ook hierbij gaat het om wetten die zijn aangenomen, dus ik loop verder nergens op vooruit. De discussie in Nederland over het groepsverbod, waarover wij nu spreken, staat los van de Europese ontwikkelingen. Ik denk dus dat wij op dit punt niet op de zaken vooruitlopen.

De heer **Doek** (CDA): U doet nu gelukkig een heel mooie uitspraak, die ik nog een keer zou willen horen. U zegt dat het binnen de Europese Unie niet gaat om een groepsverbod voor distributiemaatschappijen, want ik neem aan dat u wel pleit voor een groepsverbod voor transportnetten. Daar zou ik mij iets bij kunnen voorstellen, maar u zegt dus dat er in de Europese

Unie op geen enkel niveau, ook niet in de Commissie, wordt gepleit voor een gedwongen splitsing van de distributienetten. Hiervan zou ik graag nog een bevestiging horen.

Minister **Van der Hoeven**: In de Europese Unie gaat het op dit moment om de afscheiding van de landelijke netbeheerders, om het splitsen van levering en productie. Dit hebben wij in Nederland al geregeld. En de discussie in Nederland over het groepsverbod staat dus in feite los van de ontwikkelingen in de Europese Unie. Als u dit nog eens van mij wilde horen, dan heb ik dit nu graag herhaald.

De heer **Van Driel** (PvdA): Voor alle duidelijkheid zou ik nog even van u willen horen dat Europa in ieder geval niet doet wat wij nu met de splitsing willen bereiken.

Minister **Van der Hoeven**: Dat zeg ik niet.

De heer **Van Driel** (PvdA): Voorshands niet. Althans, er is geen zicht op.

Minister **Van der Hoeven**: Op dit moment gaat de discussie in Europa over de splitsing van de energiebedrijven en de landelijke netbeheerders.

De heer **Van Driel** (PvdA): Maar daarmee zegt u impliciet dat het geen Europees thema is.

Minister **Van der Hoeven**: Ik denk dat het uiteindelijk wel een Europees thema wordt.

De heer **Van Driel** (PvdA): Maar nu nog niet, en u kunt evenmin als ik de toekomst voorspellen, dus wellicht komt het daar niet van.

Minister **Van der Hoeven**: Maar het gaat nu wel om het borgen van de Nederlandse publieke belangen, de netten, in het licht van de Europese ontwikkelingen.

De heer Doek vroeg ook nog naar de reciprociteit. Hij vindt het onwenselijk dat buitenlandse niet-gesplitste ondernemingen aandelen kunnen kopen in de afgesplitste commerciële takken in Nederland. Hij vroeg zich af of deze ongewenste ontwikkeling niet wordt veroorzaakt door het gebrek aan wederkerigheid in de Europese Unie. Provincies en gemeenten blijven eigenaar van de energiebedrijven zolang zij hun aandelen niet verkopen. Zij zijn dus straks ook eigenaar van de aandelen van de afgesplitste commerciële takken en zij zijn vrij om te besluiten, hun aandelen te verkopen. Daarbij kunnen zij er rekening mee houden of de koper afkomstig is uit een lidstaat waar de zaak nog niet gesplitst is. Het Gemeenschapsrecht verplicht de overheden van de lidstaten niet tot volledige privatisering, die kunnen hierover zelf beslissen. Maar het Gemeenschapsrecht verzet zich wel tegen het wettelijk verankeren van een dergelijke wederkerigheid in nationale regelgeving, want dat zou een ongeoorloofde belemmering van het vrije

kapitaalverkeer zijn vanwege discriminatie van investeerders, afhankelijk van de lidstaat waar zij gevestigd zijn. Ik ben zeker bereid om mij bij de discussies en de onderhandelingen over een nieuw pakket aan Europese energieregelgeving in te zetten voor het vastleggen van een vorm van reciprociteit, maar dit moet echt op Europees niveau; je kunt het niet in nationale wetten verankeren zonder dat het Europees geregeld is.

De heer **Doek** (CDA): Ik denk dat ik dit zelfs met u eens ben, maar dit lijkt mij dan reden te meer om in Nederland juist geen ongelijk speelveld te creëren op de markt voor Noordwest-Europa. U kunt er blijkbaar op grond van het EU-recht niets aan doen, maar wij zorgen nu zelf voor zo'n ongelijk speelveld. Als wij niets doen, ontstaat er een gelijk speelveld op de markt voor Noordwest-Europa. Dat zouden wij graag zien, zodat wij niets zouden moeten doen. U zou op mijn verzoek kunnen proberen om het speelveld gelijk te maken door de situatie in andere landen gelijk te maken aan die in Nederland, maar daar verzet het EU-recht zich tegen. Het is allemaal niet zo ingewikkeld.

Minister **Van der Hoeven**: Maar het zit toch een beetje anders in elkaar. Als ik niets doe, kunnen de netten wel degelijk in gevaar komen. U bent het daar niet mee eens, maar ik zie dit risico toch wel. U vraagt mij nu of ik er niet voor kan zorgen of er voor de toekomst iets op het punt van die reciprociteit wordt vastgelegd. Ik heb toegezegd dat ik mij daar graag voor zal inzetten, omdat ik inzie wat het punt is.

De heer **Van Driel** (PvdA): U zegt dus eigenlijk: eerst splitsen en dan bekijken of de reciprociteit binnengehaald kan worden.

Minister **Van der Hoeven**: Nee, wij splitsen om een andere reden, namelijk omdat de netten anders gevaar lopen bij buitenlandse allianties. Dit risico is anders niet af te dekken. En daarnaast staat het na de splitsing provincies en gemeenten helemaal vrij, aan wie zij hun aandelen verkopen en welke eisen zij daarbij stellen.

De heer **Van Driel** (PvdA): U zeg het niet, maar het komt er eigenlijk wel op neer. U gaat voor wederkerigheid pleiten en dat zal nog wel een aantal jaren duren, maar wij wachten dat allemaal niet af. Dat zegt u dus.

Minister **Van der Hoeven**: Nee, ik zeg dat wij bij deze wet het onafhankelijke netbeheer en de commerciële productie en distributie splitsen. Ik vind dat wij dit ook moeten doen, omdat wij anders echt onverantwoorde risico's lopen met internationale allianties. En bij de situatie na de splitsing gaat het om de eventuele verkoop van aandelen. Ik kom hierop nog terug, want er is nog meer over te zeggen.

De heer **Reuten** (SP): Het uitgangspunt van het beleid is volgens de brief het realiseren van een gelijk speelveld.

Minister **Van der Hoeven**: Binnen Nederland.

De heer **Reuten** (SP): Dat kunt u wel zeggen, maar Nederland kan niet meer los gezien worden van de wereld. Met het in werking stellen van het KB ontstaat er op Europese schaal een ongelijk speelveld. De grote vier komen op een ongelijk speelveld terecht, terwijl het uitgangspunt van uw beleid toch een gelijk speelveld is. Dat klopt mijns inziens niet.

Minister **Van der Hoeven**: Ik ben het daar niet mee eens. Het ging om het publieke belang van de netten, waarbij wij op geen enkele manier risico willen lopen. Dat was het uitgangspunt van de wet.

De heer **Reuten** (SP): Dat is in de rest van Europa toch ook niet zo?

Minister **Van der Hoeven**: Wij hebben het nu over Nederlandse wetgeving die hier overigens ook is aangenomen. Laat ik dat ook constateren.

De heer **Doek** (CDA): Nu triggert u mij echt, minister. Wij hebben de wet hier aangenomen. Ik ben in mijn bijdrage uitvoerig ingegaan op de totstandkoming van het aannemen van de wet hier. De motie is niet zomaar een motie. Het is niet zomaar een KB. Het gaat om zeer serieuze zaken. Deze Kamer wist verdraaid goed wat zij deed in de omstandigheden waarin zij toen verkeerde. Dat begreep ook uw voorganger heel goed. Ik kan zo de Handelingen pakken en hem uitvoerig citeren. Dat is een ander geluid dan u nu laat horen. Hij omarmde het et cetera. U mag nog terugkomen op mijn analyse dat uw besluit niet gebaseerd is op casussen en dat wij terug zijn in de situatie van 16 november. Toen wisten wij ook precies wat er aan de hand was. Toen wisten wij ook exact hoeveel risico's er zouden kunnen zijn. In de motie worden als voorbeeld eventuele buitenlandse allianties genoemd die een gevaar kunnen vormen. Uw ambtsvoorganger Wijn is er ook heel nadrukkelijk op ingegaan door te zeggen dat hij zich zelfs kon voorstellen dat de risico's bij een grote onderneming anders liggen dan bij een kleine onderneming. Daarom heeft de CDA-fractie aan de overkant de minister nog eens gevraagd om nog eens te praten over criteria waaraan zou moeten worden voldaan. In de brief is de minister daarop niet ingegaan. Zij wist toen nog niet dat het overleg er was.

Minister **Van der Hoeven**: Nee, ik kan moeilijk in een brief iets schrijven wat later in een overleg aan de orde komt. Dat is lastig, zelfs voor mij. Daar gaat het nu echter niet om. Ik heb geen zin om op deze manier te antwoorden. Ik doe dat ook niet meer. Ik ga er serieus op in.

De motie, die een aantal overwegingen bevatte, is aangenomen. De motie is geformuleerd

zoals zij is geformuleerd. Het gaat om het "tenzij het publiek en onafhankelijk netbeheer in gevaar komt". Daarbij zijn voorbeelden genoemd. Ik denk dat het publiek en onafhankelijk netbeheer wel in gevaar komt. Ik heb dat ook aangegeven. Tegelijkertijd heb ik ook aangegeven dat er overleg moet volgen met de Kamer. Daarmee zijn wij bezig.

De heer **Doek** (CDA): Wij hebben overleg, maar hebben wij ook een overleg waarin wij elkaar kunnen overtuigen of er al dan niet sprake is van risico? Ik heb de indruk dat u zo geharnast bent dat u als het ware die vraag voor het overleg al voor uzelf hebt beantwoord. De vraag is of dat risico wel degelijk bestaat. Uw analyse is dat het publieke belang dat meebrengt, omdat de netten theoretisch in gevaar kunnen komen. De vraag is of dat risico werkelijk opweegt tegen alle andere nadelen.

Minister **Van der Hoeven**: Volgens mij wel. Dat is ook de reden dat ik het ontwerp-KB aan de Kamer heb doen toekomen. Dat is ook precies de reden dat wij nu met elkaar in discussie zijn. Dat is ook precies de reden dat wij kijken waar wij elkaar kunnen overtuigen en kunnen vinden. Anders stonden wij hier niet.

De heer **Schouw** (D66): Ik heb een vraag aan de heer Doek die mij op de lippen brandt. Waarom vergeet hij elke keer heel consequent de brieven die wij op 16 oktober en 13 november van de energiebedrijven hebben gehad, waarin zij schrijven dat zij het wat rustiger aan zullen doen met de internationalisering, indachtig de wensen van deze Kamer? Ik hoor de heer Doek er niet meer over, alsof die brieven niet hebben bestaan, terwijl zij een grote invloed hebben gehad op dit debat. Wil de heer Doek ingaan op het kernpunt van het verder vormgeven van de internationale en commerciële activiteiten van de grote energiebedrijven, met medeweten en zekerheidstelling van de netten? Als zij op overnamepad gaan of verder met hun commerciële activiteiten aan de gang zijn, willen zij kennelijk de splitsing niet accepteren. Willens en wetens nemen zij dat mee. Wat is uw politieke opvatting daarover?

De heer **Doek** (CDA): De brief van 21 november is een aanvulling op de brief van de 17de. De achtergrond van de brief van 21 november is uitsluitend en alleen de vraag van het voormalig lid Ketting. Die ging niet over Europa en niet over buitenlandse allianties. Die vraag ging over transparantie, geen discriminatie en evenwichtige marktverhoudingen. Het ging over de discriminatoire toegang tot de netten. Daarover heeft de voorganger van de minister gezegd, na een vraag van de VVD-fractie, dat hij onverwijld met de Kamer in overleg zou treden om het KB te slaan als hij dat gevaar zag opdoemen. Dat was het gevaar van discriminatoir handelen, niet toegang verlenen, waarover het mkb en de Consumentenbond zich zorgen maakten. Ik heb zelf de motie geschreven en ik weet echt wel wat er staat. De tweede brief gaat uitsluitend en alleen

over dit stukje: de niet-juiste toegang tot de netten.

De heer **Schouw** (D66): Het is fijn dat wij met elkaar overleggen. Niet alleen de data die de heer Doek noemt, zijn fout. Het is een brief van 16 oktober. Misschien moeten wij de brief maar verspreiden, opdat de heer Doek en de rest van zijn fractie die kunnen lezen. De brief gaat ook over heel andere zaken dan de heer Doek nu inbrengt. De energiebedrijven geven daarin aan dat zij misschien een beetje te ver zijn gegaan met liberalisering en privatisering en dat zij in de toekomst, in het licht van dit debat, veel meer aandacht zullen besteden aan de publieke belangen. In die context hebben wij toen met elkaar een debat gevoerd.

Overigens bent u nog een antwoord schuldig op mijn tweede vraag.

De heer **Doek** (CDA): Mijn excuses, want ik heb op dit punt de heer Schouw verkeerd begrepen. Ik dacht dat het ging over de briefwisseling tussen de minister en deze Kamer.

Ik heb trouwens in eerste termijn al geantwoord op de vraag van de heer Schouw wat ik van die brief vind. Ik vind het niet opportuun om het nog een keer te zeggen. Het vervolg is er wel degelijk, afgezien van wat persberichten. Het is mij en dus ook de minister bekend, dat er zeer constructief wordt meege gedacht door alle maatschappijen om de naleving van deze wet en de borging van de publieke belangen, wat het parlement wil, zo goed mogelijk te secureren, waarbij de risico's tot een minimum verkleind worden.

De heer **Schouw** (D66): Ik begrijp van de minister en uit andere informatie dat zij een eventueel commercieel bod zullen doen met zekerheidstelling van de netten, dus inclusief de netten. Dat staat haaks op de wet die hier is aangenomen.

De heer **Doek** (CDA): Dit kan de minister snel via haar ambtenaren uit de wereld helpen. Er is geen enkel bod gedaan waarbij de netten worden verbonden, want dat is gewoon in strijd met de I&I-wet die wij in 2004 hebben aangenomen.

Minister **Van der Hoeven**: De heer Schouw heeft gelijk. Als een bod wordt gedaan, hebben wij ook te maken met de kredietwaardigheidsbeoordeling. Dat speelt gewoon een rol. De bedrijven hebben ook aangegeven dat zij dit zo zien. Dat is ook de reden dat zij de netten willen houden. Laten wij daar geen doekjes om winden.

Voorzitter. Ik wil overgaan tot de behandeling van een ander onderdeel, een onderdeel dat te maken heeft met de CBL-problematiek. Ten principale wil ik erop wijzen dat het heel verkeerd zou zijn als privaatrechtelijke CBL-contracten, contracten die bijvoorbeeld met u en met mij worden gesloten, het onmogelijk maken om de publieke belangen te borgen. CBL's zijn echter privaatrechtelijke overeenkomsten en de

overheid speelt bij het sluiten van die overeenkomsten geen rol. Er is voor de Staat dan ook geen aanleiding om te zorgen voor een verzekering. De betrokken bedrijven hebben goed verdiend aan de CBL-contracten, en dan heb je het over een miljard.

De heer **Van Driel** (PvdA): U hebt mij verkeerd begrepen. Ik heb niet gevraagd de Staat voor een verzekering te laten zorgen. Ik heb gevraagd of de Staat in overleg met de bedrijven bereid zou zijn om herverzekeraars te vragen op dit punt een taak te vervullen. Als zij dat willen, kunnen de risico's in beeld komen. U bent namelijk op het punt van de omvang van de risico's veel optimistischer dan ik.

Minister **Van der Hoeven**: Ik vind dat de bedrijven op dit punt zelf een rol hebben te vervullen. Hierbij is geen rol voor de Staat weggelegd. Het zijn namelijk privaatrechtelijke overeenkomsten.

De heer **Van Driel** (PvdA): Maar de vraag is: wilt u het inschakelen van herverzekeraars bevorderen? U voert namelijk overleg met de betrokken bedrijven. Als u dit niet wilt, neem ik daar nota van. Dat zou mij teleurstellen. Dan ben ik nog wantrouwiger en vraag ik mij af of deze constructie wel goed is. Daar bent u niet verantwoordelijk voor, maar wij zitten wel in hetzelfde schuitje.

Minister **Van der Hoeven**: Geen misverstand: de Staat is niet verantwoordelijk voor de CBL's. Ik vind ook niet dat de Staat daarvoor de verantwoordelijkheid moet nemen. De Staat moet de bedrijven ook niet de illusie geven dat wij op dit punt inspraak hebben. De verzekering aan de orde stellen, is iets anders. Dat is geen probleem, maar de Staat kan niet partner worden bij CBL-constructies.

De heer **Van Driel** (PvdA): Dat vraag ik ook niet. Ik wijs er alleen op dat het gaat om een risico van 2, 3 mld. Dat risico draagt niet de Staat, maar de bedrijven en daarmee de consumenten en de lagere overheden. Als er iets misgaat, moet het geld ergens vandaan komen. Er wordt dan dividend gebruikt, de prijs gaat omhoog of men doet iets anders. Daarom zeg ik: je moet zodanige maatregelen nemen dat je dat risico tot het uiterste verkleint c.q. uitsluit. Op dat punt heeft u wel een rol te vervullen.

Minister **Van der Hoeven**: Mag ik daar later op terugkomen? Later in mijn betoog kan ik mijn standpunt beter beargumenteren en hoef ik het niet alleen te koppelen aan de CBL's.

De **voorzitter**: Dat is prima.
**

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. De minister zegt: ik heb niet veel te maken met CBL's; ik heb te maken met publieke belangen. Misschien interpreteren wij "publiek" verschillend, want de aandelen van die bedrijven zijn eigendom van

provincies en gemeenten. Daarbij gaat het dus om publieke belangen.

Minister **Van der Hoeven**: Maar dat wil nog niet zeggen dat de Staat de verantwoordelijkheid voor de CBL-constructies moet nemen.

De heer **Reuten** (SP): Maar de Staat heeft rekening te houden met de publieke belangen van de lagere overheden.

Minister **Van der Hoeven**: Die verantwoordelijkheid heeft de Staat wel op zich genomen. Daartoe heeft zij een uitgebreid overgangsrecht in de Wet onafhankelijk netbeheer opgenomen. Het overgangsrecht gaat ook ver. Bij de totstandkoming van het overgangsrecht is bovendien onderzoek verricht door Nederlandse en Amerikaanse CBL-adviseurs. Er is nagegaan wat mogelijk is met de doelstellingen van de WON en er wordt maximaal rekening gehouden met de rechten van investeerders. Het overgangsrecht is besproken en extern gevalideerd. Je hebt niet 100% zekerheid dat geen enkele investeerder zal proberen om zijn schade te verhalen. Die zekerheid kan ik natuurlijk niet geven en dat konden mijn voorgangers ook niet. Nogmaals, de bedrijven en de aandeelhouders hebben het meest geprofiteerd van de CBL's en zij spelen bij deze kwestie een rol. Over het mitigeren van de problematiek, waarbij je kunt denken aan het schuiven in de tijd, kom ik later te spreken.

Er zijn afzonderlijke vragen gesteld over TenneT en de overdracht van het beheer van 110 kV. Met name de heer Van den Berg vroeg om gedetailleerde informatie over de overdracht van het beheer van de hoogspanningsnetten aan TenneT en over de CBL's. Ik kan alleen maar een algemeen antwoord geven, want de CBL-overeenkomsten zijn vertrouwelijk. Dat zijn contracten tussen de bedrijven en de Amerikaanse investeerders. Zoals ik al zei, zijn wij daarbij geen partij. Gedetailleerde informatie heb ik dus niet. Bovendien zou het verstrekken van dergelijke informatie de belangen van energiebedrijven kunnen schaden. Ik kan wel zeggen dat mij geen gevallen bekend zijn waarbij CBL-contracten iedere vorm van beheersoverdracht verhinderen. Een bepaalde vorm van beheersoverdracht lijkt in ieder geval mogelijk. Het lijkt mij goed dat de energiebedrijven en TenneT met inachtneming van de kaders van de wet de beheersoverdracht regelen. Ik behoud uiteraard het overzicht, maar het sluiten van de beheersovereenkomsten zelf is een zaak van de energiebedrijven en TenneT. Zij gaan daarover en DTe houdt toezicht.

De geachte afgevaardigde vroeg wat de stand van zaken is bij de overdracht van de netten en wat de plek van de transformatoren is. Daarbij doet zich een probleem voor. Er wordt nogal gesproken tussen TenneT en de energiebedrijven. De partijen staan lijnrecht tegenover elkaar. Voor de standpunten van beide partijen is iets te zeggen. Er worden thans twee onderzoeken uitgevoerd, een in opdracht van de regionale netbeheerders en een in opdracht van TenneT. Die onderzoeken worden

binnenkort afgerond. Ik heb DTe gevraagd om de onderzoeken te valideren en om advies uit te brengen. Het is een gevoelige kwestie en het lijkt mij goed dat ik zeg dat zorgvuldigheid vooropstaat. Ik kan nu niet zeggen hoe de beheersoverdracht er zal uitzien. Zoals ik al zei, hebben beide partijen een verhaal. Op een gegeven moment zullen wij de knoop moeten doorhakken. De partij die buiten de boot valt, zul je ook een vorm van zekerheid moeten bieden, maar als wij zover zijn, wil ik daar de Kamer graag schriftelijk over informeren.

Er zijn verder met name door de heer Van den Berg vragen gesteld over DTe en de rapportages. Natuurlijk zijn er in de eerste periode problemen geweest. De heer Van den Berg wees daar terecht op. Er zijn behoorlijk wat rechtszaken geweest. Daarna is er wel verandering opgetreden. De tarifiering van de netwerken heeft geleid tot een besparing op het transport van 1,9 mld. Daardoor hebben de consumenten minder hoeven te betalen. De DTe concludeert dat een deel van de winst op gereguleerde activiteiten niet beoogd was, maar het is waar dat men zich aan de regels heeft gehouden. Die moeten dan ook aangescherpt worden. Ook het functioneren van DTe is geëvalueerd. Bij de evaluatie van de Energiewet en de Gaswet heb ik dat de Tweede Kamer laten weten. Uit die evaluatie blijkt dat DTe op een aantal punten goed scoort. Ik noem: onafhankelijkheid, toegankelijkheid, zorgvuldigheid en professionaliteit. De geachte afgevaardigde heeft gelijk dat er ook verbeteringen nodig zijn. Daaraan wordt gewerkt. Ik meen dat het goed is om te melden dat DTe recentelijk is uitgebreid met de benodigde mensen en dat het meer middelen heeft gekregen om de taken op grond van de Wet onafhankelijk netbeheer goed te kunnen uitvoeren. Met de evaluaties wordt dus duidelijkheid geboden. Daaruit blijkt wat goed gaat en wat niet goed gaat. Op die manier kunnen wij de vinger aan de pols houden.

Hoe nu verder? Om die vraag draait het toch vooral in dit debat. Elke twee jaar wordt het energierapport gepubliceerd. Dat zal nu weer in het begin van 2008 verschijnen. Daarmee wordt ingegaan op alles wat met de Noordwest-Europese energiemarkt te maken heeft. Ik zal daarmee ook iets zeggen over de rol van het publiek aandeelhouderschap, want dat heeft te maken met de leveringszekerheid. Over het publiek aandeelhouderschap wil ik echter nu al iets zeggen. Ik zal in samenspraak met de aandeelhouders een regiegroep instellen om invulling te geven aan hun publieke rol bij een aantal thema's. Ik noem in dit verband verduurzaming, leveringszekerheid, voorzieningszekerheid, Noordwest-Europese markt, toezicht en het op peil houden van de credit ratings. Het lijkt mij erg belangrijk dat wij met een regiegroep het publiek aandeelhouderschap professionaliseren en behouden. Je merkt dat de aandeelhouders op het gebied van de voorzienings- en leveringszekerheid een belangrijke rol kunnen spelen. Overigens is vorige week bij het debat in de Tweede Kamer uitdrukkelijk gevraagd of ook de Bank Nederlandse Gemeenten publiek aandeelhouder kan zijn. Het antwoord daarop is ja.

Het verzoek was gedaan door de PvdA, ondersteund door het CDA en andere fracties. Ik meen ook dat het belangrijk is omdat je op die manier een oplossing kunt vinden voor de kleine aandeelhoudersschappen. Als aan mij wordt gevraagd hoe het zit met de pensioenfondsen, is mijn antwoord dat dit een private aangelegenheid is. Wat wel kan, zijn leenconstructies, maar aandelenconstructies zijn niet mogelijk. Verder is van belang op welke manier aandelen worden verkocht en welke eisen worden gesteld aan degenen aan wie je verkoopt en wat de optimale schaalgrootte van netbeheerders moet zijn. Dat zijn allemaal zaken die in dat publieke aandeelhouderschap aan de orde moeten komen. Dit najaar is de eerste aandeelhoudersdag gepland. Als er zaken zijn waarvan deze Kamer vindt dat die daar ook aan de orde moeten komen dan hoor ik dat graag. Los van wat er met het Koninklijk Besluit gaat gebeuren, is dat publieke aandeelhouderschap sowieso een goede zaak om in te investeren omdat het nodig is om er verder over na te denken.

De heer Van Driel heeft vragen gesteld over de wereld nadat het KB geslagen is. Hij heeft daarbij gevraagd of het niet goed zou zijn als de Staat de aandelen verwierf. Dat is een oude wens van de PvdA, maar op dit moment is dat niet aan de orde. Ik zie overigens wel een toegevoegde waarde in het opschalen van het aandeelhouderschap van kleiner naar groter en de rol die de BNG daarin zou kunnen spelen.

De heer **Van Driel** (PvdA): U zegt dat het niet aan de orde is, maar stel dat de grotere aandeelhouder dat stukje niet wil hebben. De gemeente Renkum wil het aanbieden aan Gelderland, maar Gelderland zegt daarop: wij hebben al genoeg aandelen Essent, dus laat maar zitten. Waarom zou het dan niet aan de Staat aangeboden kunnen worden?

Minister **Van der Hoeven**: Wij praten over twee soorten aandelen, namelijk de aandelen in de commerciële bedrijven en de aandelen in de netten. Als het gaat over de aandelen in de netten hebben wij het over het publiek aandeelhouderschap. Echter, aandelen in commerciële bedrijven kunnen sowieso nooit verkocht worden aan de Staat. Dat lijkt mij erg onverstandig want dan gaat de Staat commerciële activiteiten ontplooiën. Dat lijkt mij toch wel een probleem. Daarom heb ik het uit elkaar gehaald.

De heer **Van Driel** (PvdA): Wat is daar mis mee?

Minister **Van der Hoeven**: Ik denk dat dat niet de bedoeling is geweest van de Wet onafhankelijk netbeheer en het is zeker niet de bedoeling van dit kabinet. Dus u zult van mij geen voorstellen op dat punt ontvangen.

De heer **Van Driel** (PvdA): Het alternatief is dat het vervreemd wordt en terechtkomt in vreemde handen. Daar heeft u dan meer vrede mee?

Minister **Van der Hoeven**: Wij praten over twee soorten aandelen. De aandelen die te maken hebben met de netten blijven in publieke handen. Op dat punt is er door de PvdA gevraagd of het niet goed zijn om na te denken in de toekomst over de vraag of je die als Staat niet zou moeten overnemen. Daarvan heb ik gezegd dat dit mij op dit moment een brug te ver lijkt. Maar het denken moet natuurlijk nooit stil staan. Daarnaast is er sprake van aandelen in het bedrijf dat de commerciële activiteiten ontplooit. Het is dan aan de aandeelhouders zelf om te verkopen, maar de Staat zal zeker niet van plan zijn die aandelen over te nemen.

De heer **Van Driel** (PvdA): Eigenlijk zegt u dus: wij hebben er vrede mee als de aandelen verkocht worden aan buitenlandse bedrijven, investeerders of wat dan ook?

Minister **Van der Hoeven**: Wat ik zeg is dat aandeelhouders niet behoeven te verkopen.

De heer **Van Driel** (PvdA): Nee, maar u wilt ook niet helpen. U behoeft wat mij betreft niet actief op pad te gaan. Echter, ik doel op een situatie waarin een gemeente de aandelen veel liever aan een ander publiek orgaan zou willen verkopen maar dat publiek orgaan te kennen geeft dat niet te willen. Het is een soort last resort, want anders gaat het meer om een ministerie van uitverkoop dan om een ministerie van Economische Zaken. En dat zou ik jammer vinden.

Minister **Van der Hoeven**: Ik wil graag een hand helpen bij de invulling van het publieke aandeelhouderschap. Dat is ook de reden waarom wij de aandeelhoudersdag gaan organiseren. Dat is echter iets anders dan dat wij als Staat de aandelen overnemen.

De heer **Doek** (CDA): Ik hoor de minister zeggen dat de Staat niet is geïnteresseerd in commerciële activiteiten. Dat hoor ik toch goed?

Minister **Van der Hoeven**: Dat hoort u niet goed. Ik heb dat niet zo gezegd. Ik heb aangegeven dat het publieke aandeelhouderschap over de netten gaat. Ik kan mij heel goed voorstellen dat je opschaaft en dat je de BNG als aandeelhouder erbij haalt. Dat gaan wij ook regelen op verzoek van de Tweede Kamer. Dat is iets anders dan de aandelen in het commerciële bedrijf.

De heer **Doek** (CDA): Wellicht hebt u wat dat betreft een aversie van het risico. Ik zou in dit verband dan nog wel willen wijzen op het feit dat TenneT, een 100% staatsonderneming, een kabel aanlegt, BritNed geheten, in samenwerking met een commerciële partij. Dat was een kabel die op de commerciële markt niet te financieren was omdat het risico te groot was. Nu heeft TenneT toestemming gekregen van DTe om die investering toch te plegen. TenneT zelf heeft aandelen in Apx, een doodordinair maatschappijtje dat alle risico's

van de wereld loopt. Als daar de apparatuur het een keer niet doet, kunnen er gigantische claims komen. Die claims zijn echt veel hoger dan het theoretische risico dat u nu loopt in verband met de splitsing van de distributienetten.

Minister **Van der Hoeven**: Nu lopen er twee zaken door elkaar. Als het gaat over TenneT begrijp ik best wel de opmerking die u maakt. Er is inderdaad toestemming voor gegeven, hetgeen ook te maken heeft met zekerheid over en weer. Ik denk ook dat het van belang is dat je het op die manier doet. Dat staat los van hetgeen zo-even door de heer Van Driel werd gevraagd. Ik heb al aangegeven wat ik in ieder geval voorsta, namelijk dat gekeken wordt op welke manier je invulling kunt geven aan de publieke rol als aandeelhouder. Daar liggen een aantal zaken voor op tafel en er zijn een aantal suggesties voor gedaan. Het moet nog van start gaan maar je moet natuurlijk wel kijken welke onderwerpen aan de orde gesteld kunnen worden om de situatie na splitsing zo goed mogelijk te laten zijn. Dus de suggesties die gedaan zijn, worden aan de orde gesteld, maar dat is nog iets anders dan dat ik nu ga uitspreken dat de Staat aandelen van de commerciële bedrijven gaat kopen.

De heer **Reuten** (SP): Als ik het goed peil, is de overgrote meerderheid van deze Kamer het volledig met u eens dat het publieke eigendom van de netten gewaarborgd moet worden. De discussie gaat over het publiek eigendom van de producenten c.q. de leveranciers, met name de vier die thans het netbeheer verzorgen. Ik zou u de SP-variant van het PvdA-voorstel willen voorleggen. Bent u bereid op korte termijn een overeenkomst te sluiten met de desbetreffende provincies en gemeenten waarin is afgesproken dat zij bij een voornemen tot vervreemding van de desbetreffende aandelen een voorkeursrecht zouden willen gunnen aan de andere Nederlandse publieke organen?

Minister **Van der Hoeven**: Ik ben niet bereid tot het tekenen van een overeenkomst. Wel ben ik graag bereid die variant te bespreken in de regiegroep waar de aandeelhouders bij zitten.

Het gemis aan zeggenschap van aandeelhouders door de structuur-NV betreft een van de vragen die zijn overgebleven. De huidige energiebedrijven zijn structuur-NV's. Dat betekent dat de raad van commissarissen het bestuur benoemt en ontslaat. Sinds 2004 kunnen aandeelhouders hun rol versterken via het verzwakte structuurregime, waarbij de algemene vergadering van aandeelhouders het bestuur benoemt en ontslaat. Dat is vooralsnog niet gedaan. Ik weet dat dit lastig is, aangezien er unanimiteit nodig is en het geagendeerd moet worden in de AVA. Men heeft ook wel andere mogelijkheden, zoals het informatierecht en het recht om in voorkomende gevallen belangrijke investeringen goed te keuren. Dat kan in de statuten worden opgenomen. Dat soort zaken wil ik in ieder geval ook aan de orde stellen op de aandeelhoudersbijeenkomst. Het is immers een

zeer terecht punt: je moet bekijken wat je kunt doen om de positie van de aandeelhouders te versterken.

De heer Doek maakte nog een opmerking over de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Deze wet dwingt niet tot het afstoten van commerciële deelnemingen die overheden al hebben. De wet geeft decentrale overheden wel mogelijkheden om zelf te bepalen of publieke taken gemoeid zijn met het houden van aandelen in commerciële delen van energiebedrijven. Als de achtergrond van de vraag is dat ik dit aan de orde moet stellen in de aandeelhoudersvergadering, doe ik dat graag.

De heer **Doek** (CDA): Mijn vraag was gericht op het dubbele. De overkant doet een beroep op de aandeelhouders om niet voorshands te gaan vervreemden; dat wordt door de minister niet weersproken. Ik begrijp ook dat je bestaande deelnemingen op grond van de Wet Fido niet hoeft te vervreemden. Toen het wetsvoorstel Fido wet werd naar aanleiding van de zaak in Zuid-Holland, speelde dit allemaal nog geen rol. Het rare is dat wij het publieke belang willen borgen door te splitsen -- naar mijn oordeel is dit een risico dat niet bestaat, maar goed -- maar vervolgens dezelfde overheden oproepen om in de risicodragende ondernemingen te blijven zitten. Dat wil een aantal mensen. Het beste is dan natuurlijk om maar gewoon niet te splitsen. De minister zegt dat het verlichte structuurregime een oplossing kan zijn, maar als de wetgever de borging van de publieke belangen werkelijk zo belangrijk vindt, dan moet het toch aan de wetgever zijn om een voorstel te doen om in de structuurwet te bepalen dat dit niet geldt voor bijvoorbeeld netwerkbedrijven waarvan de overheid 100% van de aandelen heeft. Toen ik eenvoudig gedeputeerde in Gelderland was, stonden bij mij de camera's te draaien als er iets bij Nuon gebeurde. Ik moest altijd zeggen: ik ben maar een kleine eenvoudige gedeputeerde, u moet niet bij mij zijn want ik heb er niets over te vertellen.

Als wij het publieke belang zo belangrijk vinden, dan verwacht ik van de wetgever niet de passieve houding van nu, maar een voorstel voor een wijziging van het structuurregime. Nee, ik had verwacht dat de minister zou zeggen: ik zal dat eens gauw met mijn collega van Justitie opnemen om te vragen of wij hierover een notitie naar het parlement moeten sturen waaruit blijkt hoe wij moeten omgaan met de structuurvennootschap versus borging publieke belangen. Daar gaat het om, mevrouw de minister.

Minister **Van der Hoeven**: Die uitdaging neem ik graag aan. Zij past bij wat ik net heb gezegd. Die handschoen neem ik op.

De heer **Doek** (CDA): De minister zal zich realiseren dat, als dat goed wordt geregeld, er geen enkele noodzaak meer is om te splitsen.

Minister **Van der Hoeven**: Dat ben ik niet met u eens. Dan komen wij weer terug op het vorige verhaal. Mijn opmerking dat ik de handschoen graag oppak is natuurlijk wel gemaakt binnen het kader van deze wet, niet daarbuiten.

De bedrijven hebben bezwaar tegen het verlies van de credit rating. De netten zijn immers voor banken een stabiele factor om goedkopere leningen te verstrekken. In noodgevallen kan immers een beroep worden gedaan op de desbetreffende inkomstenstroom. De credit rating is wel afhankelijk van een veelvoud aan factoren: de omvang van het bedrijf, de marktontwikkelingen, reguleringskader, solvabiliteit, fusies, acquisities. Het is primair een zaak tussen aandeelhouders en bedrijven zelf. De hele Europese sector is toe aan een herziening -- sommige zeggen verlaging -- van de credit rating omdat alle Europese bedrijven steeds meer commerciële activiteiten ontplooiën. Dit is primair een zaak tussen aandeelhouders en bedrijven. Er is een aantal mogelijkheden. Ik heb het publiek aandeelhouderschap al genoemd, maar je kunt ook een garantie stellen voor een publiek aandeelhouder. Ik noem ook een verplichting tot bijstorting op aandelen en het opwaarderen van de credit rating van leningen door de bedrijven bij financiële instellingen, enzovoorts. De gevolgen voor de bedrijven zie ik heel goed. Ik ben ook bereid om binnen mijn mogelijkheden de uitgangspositie van bedrijven op de Europese markt te faciliteren. Allereerst wil ik dat doen door ervoor te zorgen dat de discussie rondom credit rating een onderdeel is van de regiegroep en dus ook van de gesprekken rondom het behoud van het publiek aandeelhouderschap, waarbij dan ook wordt gekeken naar de mogelijkheden van aandeelhouders/bedrijven om die credit rating op peil te houden.

Dit brengt mij tot de laatste twee opmerkingen. De eerste opmerking heeft te maken met de vragen van de heer Van Driel van de Partij van de Arbeid. Hij sprak over de standstillinvestering in het buitenland en het aantrekken van kapitaal uit het buitenland voor de einddatum voor het realiseren van de splitsing. Daarmee doelt de heer Van Driel op de situatie dat bedrijven na het besluit tot inwerkingtreding van het groepsverbod nog steeds doorgaan met buitenlandactiviteiten. Formeel zijn zij tot tweeënhalf jaar na inwerkingtreding niet gesplitst. Dat betekent dat zij zich moeten houden aan alle wettelijke bepalingen. De termijn van tweeënhalf jaar na inwerkingtreding is in de wet opgenomen. Ik meen dat die periode nodig is om alles zorgvuldig te regelen. De bedrijven mogen uiteraard activiteiten ontplooiën, maar het is wel de bedoeling dat die activiteiten niet zodanig zijn dat de netten in gevaar komen. Ik ga er daarbij van uit dat bedrijven met hun activiteiten anticiperen op de inwerkingtreding.

De heer **Van Driel** (PvdA): Ik vroeg het in het kader van het feit dat wij nu het KB zouden slaan en dat de ingangsdatum daarvan voor ons uitgeschoven zou worden. Het sloeg niet op de

tussentijd. Dat was de bedoeling. Het is dus iets anders dan de minister het nu interpreteert.

Minister **Van der Hoeven**: Oké. Dat brengt mij dan tot de vraag die de heer Doek aan mij heeft voorgelegd.

Aan het begin van mijn betoog heb ik al gezegd dat de datum van het slaan van het KB niet de datum hoeft te zijn van de inwerkingtreding van het KB. De datum van inwerkingtreding is het begin van de overgangstermijn van tweeënhalf jaar, zoals deze in de wet staat. In de periode tussen nu en het moment dat de splitsing moet zijn voltooid, blijft het beleningsverbod bijvoorbeeld intact. Ik geef maar een voorbeeld. Via het handhavingsplan houdt DTe daarop toezicht. Het privatiseringsverbod blijft ook gelden. Ik ben in ieder geval van plan om een AMvB financieel beheer op te stellen met regels omtrent een goed financieel beheer van de netbeheerder. Dat zijn zaken die in de tussenliggende periode kunnen.

Nu terug naar de vraag van de heer Doek. Hij zei dat de bedrijven in feite twee keer moeten reorganiseren. Daarmee heeft hij een terecht punt. 1. De reorganisatie als gevolg van de overdracht van het economisch eigendom en het ontstaan van de vette netbeheerder. Voor dat punt is overigens het KB geslagen op 16 januari van dit jaar. 2. De reorganisatie als gevolg van de splitsing. De heer Doek vroeg of ik er niet voor kan zorgen dat deze zaken gelijktijdig worden ingevoerd, mede in relatie tot de genoemde data. Ik ben best bereid om die gelijktijdigheid te bekijken. Dat vergt 1. een nieuw KB over de vette netbeheerder, maar dat is denk ik het kleinste probleem en 2. het stelt grenzen aan het opschuiven van de datum van de inwerkingtreding. Daar moeten wij dan wel heel goed naar kijken en daarbij moeten wij de redelijkheid in het oog houden. Ik ben best bereid om na te gaan hoe je deze twee zaken parallel aan elkaar kunt laten verlopen.

De heer **Doek** (CDA): Ik dank de minister hartelijk omdat zij deze zaken parallel wil laten verlopen, maar ik was verrast toen zij haar zin stopte. Zij legt uit dat er een verschil is tussen de datum van het KB en de inwerkingtreding. Vervolgens gaan de dertig maanden lopen. Ik noteer trouwens met vreugde dat een reeds geslagen KB ook weer zo is terug te slaan. Dat moet de minister ook bij die andere doen.

Minister **Van der Hoeven**: Nee, dat vind ik een niet terechte opmerking. Als je een KB slaat, dan doe je dat serieus, niet om dit KB naderhand weer ongedaan te maken. Mijn opmerking dat ik bereid ben om daarnaar te kijken, is een handreiking in uw richting. Maar als u het zo interpreteert, ken ik er ook nog wel een paar.

De heer **Doek** (CDA): Mevrouw de minister, dat was een grapje. U moet mij een beetje kennen.

Het andere is natuurlijk serieuzer. Ik verwachtte dat de minister zou zeggen: en daarbij, geachte senaat, heb ik mij gerealiseerd naar welke

datum wij dit kunnen opschuiven. Ik nodig de minister uit om haar gedachten op dit punt met ons te delen, opdat wij ons in de fracties goed kunnen voorbereiden op de tweede termijn die zij ongetwijfeld van ons verwacht.

Minister **Van der Hoeven**: Ik verwacht zeker een tweede termijn, maar ik zou het liever willen omdraaien. De heer Doek heeft mij iets gevraagd en ik heb gezegd dat ik daar over wil nadenken. Ik wil de Kamer op dit punt tegemoet komen, maar het opschuiven van de datum van het ontstaan van de vette netbeheerder is wezenlijk voor dit geheel. Als wij die datum naar achteren schuiven, moeten wij zorgvuldig bezien hoever wij daarbij kunnen gaan. Daar wil ik eerst over nadenken. Verder moet ik ook nog rekening houden met de Tweede Kamer. In de Tweede Kamer zegt een meerderheid: nu doen, een gedeelte zegt: helemaal niet doen, en een van de fracties heeft gevraagd: maak er wat ruimte in. Ik heb gezegd dat ik bereid ben om wat ruimte te maken, maar ik voeg hieraan toe dat wij het ontstaan van de vette netbeheerder die nu is voorzien voor 1 juli 2008, niet jaren en jaren naar achteren kunnen schuiven. Dit kunnen wij echt niet maken.

De heer **Van Driel** (PvdA): Wij hebben straks, net als veel fracties, nog even beraadslaagd. Daarvoor wil ik de dingen scherp hebben. De minister zegt: wij streven naar een gelijk speelveld, maar vooral in Nederland en niet in Europa. Heb ik dit juist begrepen? Zij zegt dat er in de toekomst wel zal worden gewerkt aan dat ongelijke speelveld in Europa, maar ook dat wij daar nu mee te maken hebben en dat wij het daar voorlopig mee moeten doen.

In de tweede plaats zegt zij dat zij in die staat van ongelijkheid niet bereid is om de Staat als "last resort" te laten optreden voor de commerciële kanten hiervan. Is dit een juiste conclusie?

Minister **Van der Hoeven**: Nee, dit is niet de juiste conclusie. De reden van deze wet was dat wij niet wilden dat het publieke belang van de netten belast zou kunnen worden met gevolgen die uit buitenlandse allianties zouden kunnen voortvloeien. Dit heeft ook in de motie gestaan. Dan ontstaat er een gelijk speelveld voor wat betreft de toegang tot het net in Nederland. Dit is een ander verhaal. Over de laatste opmerking van de heer Van Driel heb ik al gezegd dat ik deze zaken uiteraard verder bespreek in het aandeelhoudersoverleg. Ik wil die vraag ook best meenemen naar het kabinet, maar ik kan hier niet uitspreken dat de Staat bereid is om deze aandelen over te nemen.

De heer **Van Driel** (PvdA): Dan heb ik het toch goed begrepen. Er is sprake van een ongelijk speelveld. Daar moeten wij het mee doen.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 18.35 uur tot 19.35 uur geschorst.

*B

!Politiegegevens!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Regels inzake de verwerking van politiegegevens (Wet politiegegevens) (30327);**
- **de brief van de minister van Justitie van 25 januari 2007 inzake controle op de toepassing van de bijzondere opsporingsbevoegdheden (30164, 30327, G).**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Ik ben bijzonder verheugd dat deze Kamer gisteren en vandaag gelegenheid heeft gevonden voor de behandeling van het wetsvoorstel politiegegevens. Het is een belangrijk en gewaardeerd wetsvoorstel. Het is belangrijk voor een goede taakuitvoering van de politie en dus voor onze samenleving en rechtsstaat.

Ik dank ook de leden van de Kamer die reeds hun steun voor dit wetsvoorstel hebben uitgesproken. Ik zie de gedachtewisseling met degenen die nadere informatie wilden voor hun standpuntbepaling met vertrouwen tegemoet. Ook van mijn kant gelukwensen aan mevrouw Böhler, die gisteravond haar eerste bijdrage aan de openbare beraadslagingen leverde, juist over dit wetsvoorstel. Zij voelde zich overduidelijk thuis bij dit onderwerp. Ik zie uit naar de gedachtewisseling met mevrouw Böhler over andere politie- en justitieonderwerpen.

Met belangstelling heb ik geluisterd naar de bijdragen. Er zijn zeer wezenlijke vragen gesteld en dat past bij dit belangrijke onderwerp. Ik zal daarop ingaan, hopende dat mijn informatie kan bijdragen aan het wegnemen van twijfel en tevens hopende dat na de beantwoording van vanavond geen onbegrepen zaken zullen achterblijven.

De heer Franken refereerde aan het feit dat er al verschillende wetten tot stand zijn gekomen die de bevoegdheden van de overheid verruimen. Dat is waar, zij het dat elke verruiming weer gepaard gaat met een afbakening en dus, zoals past in een rechtsstaat, een begrensde verruiming betekent. Hij vestigde de aandacht op het noodzakelijke evenwicht door toetsing en waarborgen. Ook de heer Kox en mevrouw Böhler gingen in op de verhouding tussen ruimere mogelijkheden voor de politie en de bescherming van de burger. Ik onderken met deze leden het belang hiervan. Juist hierdoor is dit wetsvoorstel zo van belang, omdat het de verwerkingen die de politie zijn toegestaan, concreet regelt en voorziet in nieuwe waarborgen. Hopelijk geeft het in de praktische toepassing ook een goed en doordacht houvast.

Mevrouw Tan haalde een uitspraak aan van de vicepresident van de Raad van State, die stelde dat burgerlijke vrijheden en fundamentele rechten

niet aan veiligheid in de weg staan, maar daarvan de kern vormen. Ik herken die uitspraak; niet alleen omdat ik vaak met hem over dit onderwerp heb gesproken, maar ook omdat een dergelijke denklijn zeer van toepassing is op de manier waarop wij dit onderwerp zouden moeten behandelen. Het gaat tenslotte om de bescherming van de persoonlijke vrijheid en om de integriteit van de uitvoering van de politietaken. Het is zeker goed om dit altijd voor ogen te houden. Het gaat dus niet om een soort doel op zichzelf, het is ook geen kwestie van hoe meer, hoe beter. Ook de verwerking van politiegegevens moet worden gezien als een dienst aan de rechtsstaat en dus aan de persoonlijke vrijheid van burgers en aan de waarborging van hun rechten. Wij mogen niet het idee hebben dat hoe minder gegevens er worden verzameld, bewerkt en uitgewisseld, hoe meer vrijheid er in het land is. Zoiets zou betekenen dat degenen die kwetsbaar zijn voor vormen van criminaliteit in de steek worden gelaten. In de praktijk is dit al gebeleden. Dat mag niet gebeuren in een rechtsstaat, waar de fundamentele rechten en vrijheden van individuen moeten worden beschermd. Ik wil daarom adviseren om deze kwestie niet voor te stellen als een tegenstelling tussen vrijheid en bescherming van persoonsgegevens enerzijds en veiligheid en rechtshandhaving anderzijds; deze zaken moeten nauw met elkaar zijn verbonden en elkaar ondersteunen, zodat zij zowel grondslag als bescherming vormen van een gegevensverwerking die past in een rechtsstaat.

De heer **Rosenthal** (VVD): Voorzitter. De minister stelt in zijn introductie meteen de rechtsstaat en de rechtsstatelijkheid aan de orde. Misschien helpt het als hij verduidelijkt dat hij het met mij eens is dat de rechtsstaat niet moet worden geplaatst tegenover de rechten van de staat en van burgers die in hun wetsgetrouwheid aan de goede kant van de streep staan. Met andere woorden, vaak wordt net gedaan alsof de rechtsstaat en rechtsstatelijkheid alleen maar zien op verdachten en op mensen wier vrijheid door de staat wordt ontnomen. In de eerste termijn gisteren was hier ook sprake van, maar ik neem aan dat de minister het met mij eens is dat de rechtsstaat en rechtsstatelijkheid ook zien op wetsgetrouwe burgers.

Minister **Hirsch Ballin**: Jazeker. Ik had later op uw betoog willen ingaan, maar ik zal dit nu naar voren halen. Ik herinner me uit uw bijdrage dat een goede, in uw woorden "doeltreffende" informatiehuishouding, juist van belang is voor de vervulling van deze taken. Ik ben dit van harte met u eens. U sprak ook over knelpunten. Welnu, dit wetsvoorstel is juist bedoeld om die knelpunten weg te nemen, wat precies de reden is voor mijn opmerking dat het tegenover elkaar stellen van rechtshandhaving en het waarborgen van vrijheden een valse tegenstelling creëert. Vanmiddag, bij de behandeling van een ander wetsvoorstel, heb ik hier ook het een en ander over te berde gebracht.

Ik wees verder op de taken van het College Bescherming Persoonsgegevens en op de ogenschijnlijke tegenstrijdigheden in een aantal onderdelen van onze privacywetgeving. Ik vind dit van groot belang. Het is goed als wij ons bij onze heroriëntatie op dit terrein bewust zijn van deze spanningen. Ik doe dan ook absoluut geen poging om deze spanningsvelden weg te redeneren. Het gaat altijd om afwegingen tussen wat in concrete gevallen moet prevaleren en wat in abstracto zwaarder ligt, maar dit spanningsveld wordt niet onder de goede noemer gebracht door de rechtsstaat tegenover de veiligheid te plaatsen.

De heer **Kox** (SP): Voorzitter. Het lijkt me goed om vast te stellen dat de minister, collega Rosenthal en ik het hierover eens zijn: het is geen tegenstelling, je bent niet voor het een of het ander. Het lijkt me ook goed om vast te stellen dat de beleving van collega Rosenthal niet klopt; in ieder geval ben ik niet degene die gisteravond zei waarop hij doelde en eigenlijk heb ik dit toen ook niet van anderen gehoord. Volgens mij is er wel gezegd dat we bij het geven van de beste mogelijkheden aan de politie, die deze verdient, tegelijk de bescherming van de positie van de rechtsstaat als zodanig in de gaten moeten houden.

De heer **Rosenthal** (VVD): Dan is het misschien toch dienstig om aan te kaarten wat de heer Kox gisteravond zei. Ik vond dat interessant genoeg om het letterlijk op te schrijven. Hij had het op een gegeven moment over het vinden van een balans tussen de rechten van de Staat en de rechten van de burgers. Ik vroeg me toen af wat de heer Kox bedoelde met "de rechten van de Staat", omdat naar mijn oordeel "de Staat" in onze contreien een democratische staat is die kan bogen op de steun van de bevolking, c.q. de meerderheid van de bevolking, dus ook van de burgers.

De heer **Kox** (SP): Ik bedoelde daarmee de rechten van de staatsorganen. Wij moeten begrip hebben voor de behoeften van deze staatsorganen om zo goed mogelijk hun werk te kunnen doen, maar tegelijk moeten wij begrip en respect hebben voor burgers die niet in een positie van onmacht ten opzichte van die staatsorganen terecht willen komen. Maar verder zijn wij het met elkaar eens: de Staat, dat zijn wij allemaal.

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter. Dit waren zeer wezenlijke opmerkingen. De heer Van de Beeten wees terecht op de politieke verantwoordelijkheid en dus aanspreekbaarheid. Uiteraard ben ik graag aanspreekbaar op de zorgvuldige toepassing van de bevoegdheden die in de wetgeving zijn neergelegd. Zoals ik vermeldde in mijn brief van 25 januari ben ik bereid om de Kamer te rapporteren over de toepassing van het verkennend onderzoek. Ik kom op de vragen van de heer Van de Beeten later in mijn betoog terug.

De aanleiding voor dit wetsvoorstel vormen verschillende ontwikkelingen, met name in de informatie- en communicatietechnologie, inclusief

de mogelijkheden om verbanden te leggen tussen verschillende gegevens. Het wetsvoorstel biedt daarvoor mogelijkheden, zij het met de nodige beperkingen en waarborgen. Het belang van samenwerking tussen de betrokken organisaties bij de aanpak van criminaliteit en overlast in de samenleving is groot. Veiligheid is een belangrijk thema. De politie vervult op dit terrein een belangrijke rol, in nauwe samenwerking met anderen. Een en ander heeft geleid tot een toenemende behoefte aan uitwisseling van gegevens met andere instanties. Dit wetsvoorstel biedt daarvoor een kader. Ten slotte is in internationaal verband de samenwerking tussen de verschillende rechtshandavingsdiensten toegenomen: de dreigingen van de georganiseerde criminaliteit, terrorisme in het bijzonder, hebben geleid tot verschillende initiatieven ter verbetering van de informatie-uitwisseling tussen nationale politiediensten. Het wetsvoorstel is daarop berekend en voorziet zowel in een basis als in een kader voor gegevensuitwisseling met andere landen.

De heer Franken wees er al op dat de aanbevelingen uit de evaluatie van 2005 van de Wet bijzondere politieregisters, die aan de zijde is gekomen van de Wet politieregisters, in dit wetsvoorstel zijn verwerkt. Uit die evaluatie bleken een aantal knelpunten. De heer Kox vroeg voor welke problemen dit wetsvoorstel een oplossing biedt. In antwoord op zijn vraag wil ik deze knelpunten als volgt kort aanduiden. Allereerst ging het om de behoefte aan ruimere mogelijkheden voor de uitvoering van de dagelijkse politietaak en voor het verwerken van gegevens over personen die nog niet als verdachte zijn aangemerkt. De huidige verwerkingstermijn van vier maanden bleek in de praktijk niet goed hanteerbaar. Dit heeft ook aandacht gekregen in de memorie van toelichting. Ten tweede blijkt in de praktijk dat de verwerking van gegevens over onverdachte personen noodzakelijk kan zijn om zicht te krijgen op maatschappelijke problemen die met criminaliteit samenhangen. De huidige wet is daarop ook onvoldoende toegesneden, terwijl ernstige maatschappelijke problemen, waaronder terrorisme, in bepaalde gevallen een permanentere gegevensverwerking vereisen. Een derde punt is dat gegevens die voor een bepaald doel door de politie zijn verzameld, slechts beperkt kunnen worden gebruikt voor andere doeleinden binnen de politietaak. In dergelijke gevallen bestaat de behoefte om persoonsgegevens uit een bepaald onderzoek ook te kunnen gebruiken in een ander onderzoek. Als vierde en laatste punt noem ik de in de praktijk gebleken toegenomen behoefte om gegevens te kunnen verstrekken aan instanties waarmee de politie samenwerkt. Het huidige gesloten verstrekkingssysteem biedt daarvoor onvoldoende mogelijkheden. Daarom ben ik van mening dat de noodzaak van een nieuwe wet volop aanwezig is. De heer Rosenthal vroeg hiernaar.

Het tegenwicht voor deze verruiming moet natuurlijk worden gevonden in de waarborgen. Ook hiervan is in het wetsvoorstel een

concrete uitwerking gegeven: de waarborgen tegen ongerechtvaardigde inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. Ik noem ook hier een aantal punten. Ten eerste de strikte doelbinding: binnen de politietaak worden doelen geformuleerd met het oog waarop gegevens kunnen worden verwerkt. Ten tweede is gegevensverwerking voor verschillende doeleinden wettelijk ingekaderd met specifieke bewaartermijnen. Ten derde zijn er de autorisaties: de verantwoordelijke is verplicht een stelsel van autorisaties in te richten. Voor gevoelige gegevensverwerking worden nadere regels gegeven in het ontwerpbesluit politiegegevens, zodat daarin een toegespitst autorisatiesysteem kan worden vastgelegd en voorgeschreven dat de nodige waarborgen biedt. Ten vierde is er het recht op kennisneming en de daarbij passende rechtsbescherming. Ten vijfde is er de verplichting van de verantwoordelijke tot het periodiek houden van zogenaamde "privacy audits"; een systeem van zelfevaluatie wordt gecompleteerd met een regelmatige toetsing door externe, onafhankelijke auditors. Deze methodiek wordt in andere onderdelen van de overheid, en ook buiten de overheid, op ruime schaal toegepast. Wij verwachten dat ze ook op dit terrein en op deze manier onderdeel van de wetgeving kan worden gemaakt en als zodanig van betekenis is. Verder noem ik de verplichting van de verantwoordelijke tot het aanwijzen van een privacydeskundige die namens hem toezicht houdt op de gegevensverwerking, zodat het toezicht als het ware dicht bij huis wordt gebracht. Het gaat hierbij om toezicht namens de verantwoordelijke, die onderscheiden is maar toch in de interne structuur is opgenomen. Ook dit is een methodiek die in andere onderdelen van de overheid en de samenleving met goede resultaten is beproefd. Ten slotte komt het College Bescherming Persoonsgegevens naar voren bij controle en toezicht; het is belast met het externe toezicht op de rechtmatigheid. Wij denken dat in dit wettelijke kader het college die taak beter kan vervullen dan indertijd de Registratiekamer, met de rol die in de Wet politieregisters van 1990 daarvoor was voorzien. Het is bekend dat dit bepaald niet altijd goed functioneerde en in die zin is geleerd van de ervaringen uit het verleden.

De heer Franken gaf terecht aan dat het wetsvoorstel niet meer uitgaat van specifieke registers; het gaat uit van verwerking voor bepaalde doelen. Ook hiervoor gelden evenwel specifieke waarborgen. Ook gegevens bedoeld in artikel 10 over niet-verdachten worden verwerkt in bestanden waarvoor wel degelijk bewaartermijnen en voorschriften voor een limitatief gebruik gelden. Terecht stelde de heer Franken dat in het bijzonder bij datamining zorgvuldigheid is geboden. Vandaar dat het wetsvoorstel volgens artikel 4, vierde lid daarvoor een expliciete opdracht van het bevoegde gezag vereist; dit moet dus door het bevoegde gezag worden beslist en daarmee moet aanwijsbaar zijn in welk geval dit gebeurt.

Ik wil er verder op wijzen dat het College Bescherming Persoonsgegevens in zijn advies over

het wetsvoorstel aangaf dat deze grondige herziening van de Wet politieregisters was aangewezen. Het college kon zich goeddeels verenigen met de motieven voor de herziening van de Wet politieregisters die in de memorie van toelichting zijn weergegeven. Het college wees op de beperkingen van de mogelijkheden om gegevens over onverdachte personen te verwerken. Ook naar het oordeel van het college trok dit een te zware wissel op de politiepraktijk. Het college wees verder op de waarborgen van het EVRM tegen grootschalige en voortdurende verwerking van gegevens over onverdachte personen. Bij het loslaten van het huidige beschermingsregime voor onverdachte personen dient dus een goed hanteerbare balans te worden gevonden tussen een slagvaardige opsporing en het naar omvang en tijd beperken van het gebruik van gegevens over onverdachte personen in het kader van de opsporing. Ik denk dat het wetsvoorstel die balans inderdaad heeft gevonden. We waren op dit terrein dus toe aan nieuwe wetgeving; daarover bestond een brede consensus.

Mevrouw Tan wees op de mogelijke overlap met de taken van de AIVD. Dit kwam ook naar voren in het betoog van de heer Franken, die sprak over het door elkaar lopen van strafvorderlijke informatie en AIVD-informatie. Om het maar huiselijk te zeggen: dat moeten wij inderdaad niet hebben. Precies daarom was het mijn opvatting in de voorbereidingen van de jongste kabinetsformatie dat het niet goed zou zijn als de AIVD onder dezelfde ministeriële bevoegdheid kwam te ressorteren als de strafrechtelijke rechtshandhaving, inclusief het optreden tegen verdachten van terrorisme. Er waren gedachten over een ministerie waarin dit allemaal bij elkaar zou worden gebracht, maar precies om die reden is het naar mijn mening een goede zaak dat een andere minister verantwoordelijk is voor de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst.

De politietaak brengt inderdaad mee dat er ook gegevens worden verwerkt van personen die zijn betrokken bij overlastsituaties, of aan wie hulp moet worden geboden. Dat ligt binnen de taak van de politie voor de handhaving van de openbare orde. Verder valt ook de hulpverlening onder de werking van dit wetsvoorstel. Ook bij de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde gaat het niet altijd om gegevens van personen die vallen onder het verdachten criterium van het Wetboek van Strafvordering. Het Wetboek van Strafvordering bevat trouwens ook een aantal verruimingten ten opzichte van het traditionele verdachtenbegrip. Daarover heb ik met de Kamer van gedachten gewisseld toen het een plaats kreeg in de wetgeving. Met de Wet bijzondere politieregisters was al iets gedaan. De verwerking van gegevens van onverdachte personen en de verwerking van gegevens door criminele inlichtingeneenheden hebben dus speciale aandacht gekregen bij de voorbereiding van het wetsvoorstel.

De gegevensverwerking kenmerkt zich daardoor dat er gedurende langere tijd sprake is van gerichte gegevensverwerking jegens personen

teneinde zicht te krijgen op mogelijke betrokkenheid van die personen bij ernstige strafbare feiten. Dat gebeurt ten behoeve van de werkzaamheden van criminele inlichtingeneenheden. De gegevens hebben tot doel om een informatiepositie op te bouwen. Het heeft wel altijd betrekking op de uitvoering van de politietaak. Daarom is er ook geen verwarring mogelijk met het werk van de AIVD, nog afgezien van die onderdelen van de politie die werkzaam zijn ten behoeve van de AIVD. Maar daarvoor geldt een afzonderlijke verantwoordingslijn in het kader van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten.

De gegevens die voor de goede uitvoering van de politietaak van betekenis zijn, moeten door de politie kunnen worden verwerkt. De wet moet voorzien in een expliciete en toereikende basis daarvoor. Daarom beaam ik de opmerking van mevrouw Tan over de wenselijkheid om aan te sluiten bij het advies van het CBP. Dat advies komt erop neer dat goede ordening noodzakelijk is en dat terughoudendheid moet worden betracht. Wij moeten inderdaad niet lukraak van alles op dit terrein mogelijk maken. Dat is inderdaad een doelstelling van het wetsvoorstel.

Ik sluit mij aan bij hetgeen mevrouw Tan en de heer Rosenthal zeiden over de kwaliteit van de gegevens. Ik breng daarbij onder de aandacht dat de kwaliteit van de gegevens niet buiten beschouwing is gebleven bij de voorbereiding van het wetsvoorstel. Er is misschien meer te doen op dit terrein. Ik kom nog te spreken over de suggestie van de heer Rosenthal. Kwaliteit heeft wel een rol gespeeld bij de opzet van dit voorstel, meer overigens dan bij de voorbereiding van de wetgeving die door dit wetsvoorstel wordt vervangen.

De korpsbeheerder heeft volgens artikel 3 de verplichting om die maatregelen te treffen die nodig zijn om te garanderen dat de verwerkte gegevens juist en nauwkeurig zijn. Een korpsbeheerder die ontdekt dat de gegevens onjuist of onvolledig zijn, is gehouden die gegevens te verbeteren of te vernietigen. De politie mag dus niet blijven werken met onjuiste en onvolledige gegevens. In het vierde lid is bovendien bepaald dat door de gerichte vormen van gegevensverwerking, de verwerking op grond van de artikelen 19 en 12 van het wetsvoorstel, de herkomst en de wijze van verkrijging van de gegevens wordt vermeld. Daardoor kan men beter inschatten met welke gegevens men eigenlijk werkt bij die gerichte gegevensverwerking van de artikelen 19 en 12.

Mevrouw Tan heeft erop aangedrongen om de verplichting tot vastlegging van de herkomst en de wijze van de verkrijging van de gegevens te laten gelden voor alle politiegegevens, dus ook voor de gegevens die worden verwerkt met het oog op de dagelijkse uitvoering van de politietaak van artikel 8. Daardoor zou worden voorkomen dat de gegevens verder worden verwerkt en breder worden gebruikt zonder dat de herkomst en de wijze van verkrijging zijn vermeld.

In artikel 8 gaat het om de gegevensverwerking met het oog op de uitvoering van de dagelijkse politietaak. Het betreft gegevens die de politie in het kader van de basispolitiezorg verzamelt. Het zijn betrekkelijk eenvoudige en eenduidige gegevens, waarbij de herkomst en de wijze van verkrijging doorgaans al zijn af te leiden uit de tekst van de mutaties. Een verplichting tot aparte vermelding van de herkomst van deze gegevens zou een zware last leggen op de politie, juist omdat het gegevens zijn uit de dagelijkse politiepraktijk. Zo'n verplichting lijkt mij dan ook niet erg zinvol. Het gaat om veel mutaties per dag en de toegevoegde waarde van de vermelding zou niet groot zijn.

De heer Franken is ingegaan op de herkomst van gegevens. Volgens hem is die vaak al af te leiden uit de gegevens zelf. Ik denk dat ook bij een breder gebruik van de gegevens, zoals mevrouw Tan voorstelt, de aard van de gegevens voldoende kenbaar is voor anderen binnen de politie die de gegevens gebruiken. Men weet waar ze vandaan komen.

Mevrouw **Tan** (PvdA): Dus ook anderen dan diegenen die de gegevens hebben ingebracht, moeten de herkomst van de gegevens uit de context kunnen afleiden? Moeten zij op grond daarvan beslissen om gegevens wel of niet te gebruiken?

Minister **Hirsch Ballin**: Ja. Dat geldt in ieder geval voor de gegevens die in het kader van de basispolitiezorg worden verzameld. Daarvoor geldt dat men weet waar ze vandaan komen en dat iedere politieman en -vrouw weet waarop die gegevens betrekking hebben.

Voorzitter. Voor de ongerichte gegevensverwerking op grond van artikel 8 van het wetsvoorstel geldt weliswaar geen verplichting tot vastlegging van de herkomst, maar daar gelden weer andere waarborgen. Naast hetgeen ik zei over de gegevens die in de basispolitiezorg een plaats hebben, is er ook de plicht om gegevens na vijf jaar te verwijderen. Verder moet men een systeem onderhouden voor de autorisaties van het politiepersoneel en de schriftelijke vastlegging of protocollering van bepaalde gegevens, en periodiek een audit houden. De verplichting tot vermelding van de herkomst van de gegevens geldt wel onverkort indien de gegevens gericht verder worden verwerkt op grond van de artikelen 19 en 12. Dat is dus uitdrukkelijk in het wetsvoorstel geregeld.

De heer Rosenthal heeft een suggestie gedaan voor de codering van gegevens. Het advies van het CBP sprak hem op dit punt aan. Ik begrijp dat ik een streep moet zetten onder "op dit punt". Hij wil door middel van codering de waarde van politiegegevens expliciteren en wijst daarbij op het nut dat verbonden is aan zachte gegevens voor de handhaving van de openbare orde en de bestrijding van terrorisme. In zijn ogen wordt daaraan in de praktijk een te grote waarde toegekend. De strekking is: het is van betekenis, maar wij moeten

wel de hardheid van deze gegevens naar waarde kunnen schatten.

De heer **Rosenthal** (VVD): Ik heb juist gezegd dat de waarde van zachte gegevens vaak wordt onderschat.

Minister **Hirsch Ballin**: Dan begrijp ik u beter.

De heer **Franken** (CDA): Ik wil daaraan toevoegen dat het niet alleen gaat om de waarde van de gegevens die kenbaar zijn als men het systeem raadpleegt. Het gaat ook om de fase daarvoor. Is de input wel betrouwbaar? Zijn de gegevens integer? De output komt dus eigenlijk op de derde plaats. Het hele systeem moet met andere woorden onder controle staan.

Minister **Hirsch Ballin**: Het gaat inderdaad niet alleen om de herkomst, maar ook om de integriteit, betrouwbaarheid en de relevantie van de herkomst van gegevens. Een algemene verplichting tot aanduiding van de betrouwbaarheid van gegevens zal leiden tot een aanzienlijke verzwaring van de werklast van de politie. Men is immers niet klaar na het opnemen van de gegevens. De inschatting van de betrouwbaarheid hangt af van de toetsing en confrontatie van de gegevens. Als wij dit al moeten overwegen, dan zouden wij ons dus vooral moeten richten op een dynamische codering. Dat betekent dat gegevens die aanvankelijk zacht en niet controleerbaar werden geacht, bij nader inzien in verschillende gradaties bevestiging krijgen.

Ik zie het nut van deze benadering. Het heeft inderdaad aantrekkelijke kanten, zeker als het het verzamelen, analyseren en uitwisselen van gegevens van onverdachte personen betreft met het oog op operationeel gebruik. Tegelijkertijd rijst wel de vraag of wij daarmee niet het werken met de gegevens in de gegevensverwerking trekken. In de huidige situatie komt men op grond van gegevens tot constatering die in het bijzonder hun weg vinden naar het proces-verbaal. De codering van een gegeven kan echter het proces-verbaal niet vervangen. De heer Rosenthal en de heer Franken willen dit waarschijnlijk ook niet en daarom zou de controle op de betrouwbaarheid van de gegevens in de codering van de gegevens tot uiting moeten worden gebracht. Ik denk dan aan hetgeen de politie over haar werk in het proces-verbaal rapporteert. Dat krijgt vervolgens een rol in de beoordeling van de officier van justitie en de rechter.

De heer **Franken** (CDA): Je geeft dan in meerdere of mindere mate een intersubjectieve interpretatie aan die gegevens. Iemand die een tekst leest, is subjectief en kan van de gegevens maken wat hij wil. Juristen kwalificeren gedrag altijd al en als je dat ook hier zou doen, maak je het veel beter werkbaar. Het is mijn inschatting dat de politie hierdoor tijd zal winnen, omdat men geen tijd hoeft te besteden aan het toekennen van cijfertjes aan bepaalde delen van het proces-verbaal.

Minister **Hirsch Ballin**: Ik begrijp de gedachtegang van de heer Franken en de heer Rosenthal. In het wetsvoorstel is echter al wel de verplichting opgenomen om de betrouwbaarheid van gegevens die door de criminele inlichtingseenheden worden gebruikt, te controleren. Over die betrouwbaarheid moet men uit hoofde van de Regeling criminele inlichtingen eenheden een uitspraak doen en dat is een aanknopingspunt voor de benadering van de heren Rosenthal en Franken.

De heer **Rosenthal** (VVD): Ik vrees dat wij ons nu in abstracties verliezen. In concreto gaat het mij om het volgende. Wij weten hoe het er in het politiewerk aan toegaat. Stel dat er iets gebeurt in de sfeer van de openbare orde. Het is een bekend verhaal dat politiemensen nog wel eens laconiek doen over wat in het jargon heet de "urban stories", verhalen die de ronde doen. Het kan best zijn dat daarin een bepaalde karakterisering schuilt van wat er zich op straat afspeelt. Die komt dan in de criminele inlichtingsfeer. Het zou dan, zoals het in het jargon heet, A4- of X-informatie zijn; de laagste categorie. Achteraf blijkt echter dat in dergelijke informatie soms belangrijke zaken verborgen zitten, die de politie kunnen helpen in haar tijdsbesteding doeltreffend te zijn en snel ter zake te komen, in plaats van dat zij juist de doeltreffendheid belemmeren en tot administratieve lasten leiden. Als er in die A4- of X-informatie veel gegevens terechtkomen, kunnen sommigen zich gaan afvragen hoe het komt dat die A4 of X--informatie zo ontzettend omvangrijk is. Kunnen wij dan niet eens aan veredeling van de informatie denken? Ik vrees dat de minister in zijn beantwoording van mijn vragen iets heel anders op het oog had dan waar het mij om ging, namelijk om de betekenis die zachte gegevens vaak kunnen hebben.

Minister **Hirsch Ballin**: Dat is een heel zinvol gezichtspunt. Het veredelen van de informatie waarover de heer Rosenthal het zojuist had, en het beoordelen van de betrouwbaarheid ervan zouden waarschijnlijk moeten leiden tot een dynamische codering, tenzij hij een codering bedoelde die uitsluitend betrekking heeft op het beginstadium van de gegevens. De bestrijding van mijn betoog was echter absoluut niet, de gedachtegang die de heer Rosenthal heeft ontwikkeld en die door de heer Franken werd ondersteund, als een verkeerde gedachtegang aan te merken. Ik had eerder de behoefte om daarover hardop te denken. Het is duidelijk dat de gedachtegang niet in het wetsvoorstel zit. Het is ook duidelijk dat het te ver zou gaan om vanavond te concluderen dat wij de verwerking van politiegegevens op deze leest gaan schoeien. Dat vergt nogal wat overleg, met mijn collega van BZK, maar ook met de politie, het Openbaar Ministerie en de korpsbeheerders. Het zou nogal wat voeten in de aarde hebben, want je moet een dergelijke aanpak ook een plaats kunnen geven. Wij moeten dan zelfs berekenen hoeveel het gaat kosten. Dit betekent allemaal echter niet dat ik deze gedachte nu met een brede zwaai wegwerp,

omdat het lastig zou zijn of omdat wij een en ander tot nu toe niet kennen. Sporen van een dergelijke benadering zijn wel terug te vinden in het wetsvoorstel, in het bijzonder wat betreft de CIE-informatie. Ik heb erop gewezen dat een deel van het politiewerk nu juist erop gericht is om de kwalitatief zwakke informatie te beoordelen en te vergelijken met andere gegevens. Ik wil het graag op mij nemen om deze gedachte verder te bestuderen. Ik kan mij voorstellen dat wij ook andere benaderingen van de waarborgfunctie een plaats geven. Dat past in de benadering van het waarborgen van de gegevensverwerking door de overheid en het verbeteren van de kwaliteit daarvan. In het debat van vanmiddag duidde ik daarop. Ook in de beantwoording van vragen van de Tweede Kamer ben ik daarop dezer dagen ingegaan. Ik heb het nu over de evaluatie van de WBP. Ik neem graag deze gedachte mee naar huis.

Voorzitter. Verschillende fracties hebben vragen gesteld over de zogenaamde themaverwerking. Dit betreft de gegevensverrijking met het oog op het verkrijgen van inzicht in de betrokkenheid van personen bij handelingen die kunnen wijzen op het beramen of plegen van misdrijven die door hun omvang of ernst dan wel hun samenhang met andere misdrijven een ernstig gevaar voor de rechtsorde opleveren. De categorieën misdrijven zullen bij algemene maatregel van bestuur worden aangewezen. Mevrouw Tan vroeg of er wel een noodzaak is tot dergelijke themagerichte gegevensverwerking. Welnu, ik ben ervan overtuigd dat de themaverwerking in elk geval voor bepaalde typen misdrijven noodzakelijk is. Uit de schriftelijke voorbereiding hebt u kunnen afleiden dat ik dit in ieder geval nodig acht voor terroristische misdrijven en voor mensenhandel en mensensmokkel. In beide gevallen gaat het om misdrijven die een ernstig gevaar opleveren voor de rechtsorde en die alleen effectief kunnen worden aangepakt als gegevens worden verwerkt over personen die in een wat minder direct verband staan met de misdrijven. Het lijkt mij niet verstandig om dit te beperken tot terroristische misdrijven, zoals in de voorbereiding van de behandeling van dit wetsvoorstel van sommige kanten wel is bepleit. Dan zouden wij wel erg eenzijdig het accent leggen bij de terroristische misdrijven. Ook mensenhandel en -smokkel zijn misdrijven die diep kunnen ingrijpen in het bestaan van mensen. Wij zijn ons ervan bewust dat het mensonterende karakter van de mensenhandel is toegenomen, maar tegelijkertijd ook van de hoge graad waarin dat misdrijf is afgeschermd van het traditionele opsporingswerk. Deels komt dat door het internationale karakter van de activiteit, maar deels ook door de pressie waaraan slachtoffers van deze misdrijven bloot staan. De beperking tot terroristische misdrijven zou ik hierin niet willen aanbrengen.

Mevrouw **Tan** (PvdA): Als de minister mij zo heeft begrepen dat ik heb gevraagd om een beperking tot terroristische misdrijven, heb ik mij niet goed uitgedrukt. Het ging mij erom dat er al diverse

verruimingen zijn geïntroduceerd bij het opsporen van dit soort zware misdrijven. Ik heb het daarbij niet alleen over de terroristische misdrijven, maar ook over mensenhandel en mensensmokkel. Mijn vraag kwam voort uit de overweging dat er al zoveel andere mogelijkheden zijn. Waarom zijn dan ook de themaverwerkingen nodig als methode voor de politie om gegevens te verzamelen?

Minister Hirsch Ballin: Dank u voor deze verduidelijking. U hebt gelijk dat er ten aanzien van mensenhandel en mensensmokkel in de wetgeving direct of indirect een aantal nieuwe bevoegdheden is geïntroduceerd. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op de strafmaat, of op strafvorderlijke bevoegdheden. Ook is de mogelijkheid gecreëerd van grensoverschrijdende teams. Zeer incidenteel is die mogelijkheid ook toegepast; het behoort tot het werkterrein van Europol. Toch maakt dat alles de themaverwerking bij deze vormen van criminaliteit niet overbodig. Het is een andere invalshoek. Ik wil bepaald niet de indruk wekken dat het bestrijden van de bewuste misdrijven aan de maat is, dankzij het feit dat wij over een aantal bevoegdheden beschikken die er vijf jaar geleden nog niet waren. Ik wees er al op dat de mensenhandel en -smokkel in hoge mate is afgeschermd, ook door de bijzonder kwetsbare positie van de slachtoffers. Natuurlijk wordt er ook aan gewerkt om de slachtoffers meer in de positie te brengen, onder andere door veranderingen in het vreemdelingenrecht, zich kenbaar te maken, aangifte te doen en als getuige op te treden. Het verkrijgen van voldoende informatie is op dit terrein zo lastig, en het euvel zo groot, dat ik het uitstrekken van de themaverwerking tot deze zeer harde vorm van criminaliteit gerechtvaardigd en eigenlijk ook noodzakelijk acht. Dat wordt ook gevoeld door wat blijkt uit de werkzaamheden van het KLPD-expertisecentrum op dit terrein.

Voorzitter. Mevrouw Böhler vroeg in verband met artikel 10 van het wetsvoorstel of het voldoende is dat iemand in een bepaalde relatie staat tot de persoon die mogelijk betrokken is bij het beramen of plegen van een misdrijf. Ja, een relatie is voldoende. Het gaat inderdaad ook om mogelijke slachtoffers; ook kan het om familieleden gaan. Dit maakt deel uit van het bijzondere karakter van deze bevoegdheid. Daarom is die ook beperkt tot een aantal zeer specifieke categorieën misdrijven. Mevrouw Böhler merkte terecht op dat dit ver gaat. Vandaar ook de beperkingen die op dit terrein gelden, evenals de bijzondere rechtvaardiging die nodig is. Dat soort gegevens is van betekenis en zeer belangrijk onder omstandigheden voor het verkrijgen van inzicht in de praktijken van bijvoorbeeld werving voor gewelddadige terroristen of mensenhandelaren.

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Ik begrijp niet zo goed, dat de minister zegt dat daarom ook de beperking geldt. Desalniettemin is juist in dit geval niet bij wet geregeld welke misdrijven het betreft. Dat gebeurt pas bij lagere wetgeving, namelijk bij algemene maatregel van bestuur.

Minister **Hirsch Ballin:** Zeker.

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Hoe is dit dan te rijmen met het feit dat u het met mij eens bent dat die bepaling in de wet nogal ver gaat?

Minister **Hirsch Ballin:** Dit is niet zozeer een kwestie van niet belangrijk vinden als wel van de noodzaak om op dit punt ook iets te kunnen doen wat eerder effect heeft dan bij de doorlooptijd van een wijziging van de wet in formele zin. Mevrouw Böhler omschreef de algemene maatregel van bestuur als lagere wetgeving. Dat is natuurlijk zo in verhouding tot de formele wetgeving. Het is wel gedelegeerde wetgeving die met zeer veel meer waarborgen omgeven is dan een aanwijzing van gevallen door het bevoegd gezag of een bepaling door een ministeriële regeling. Er is een advies van de Raad van State vereist. Daarop moet openbaar worden gereageerd in het nader rapport naar aanleiding van het advies van de Raad van State. Het is dus met waarborgen omklede gedelegeerde wetgeving.

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Ik ben het met de minister eens: het kan altijd nog erger en nog lager.

Minister **Hirsch Ballin:** Nog erger, ja. Ik denk echter dat het ook iets van Scylla en Charybdis heeft om te bepalen waar de afbakening wordt aangebracht. Als de wet dat helemaal open zou laten, zou dat de spreekwoordelijke rots aan de ene kant zijn. Het zou vervolgens kunnen worden overgelaten aan het bevoegd gezag die de dringende noodzakelijkheid zou moeten motiveren. Er is echter ook een rots aan de andere kant, Charybdis, namelijk het zo rigide maken van het stelsel dat niet bij het zich voordoen van een zeer ernstige vorm van criminaliteit op tijd daarvoor een voorziening gecreëerd kan worden. Ik heb mij hier en in de schriftelijke voorbereiding verantwoord voor deze keuze. Ik heb die onder andere ook toegelicht. Deze keuze is dus ook in volle openbaarheid gemaakt. De procedure van de algemene maatregel van bestuur bevat ook extra waarborgen. Ik wijs in dit verband nogmaals op de risico's die eraan verbonden kunnen zijn, als je te zorgvuldig wilt zijn.

Voorzitter. Ik ben het met mevrouw Tan eens dat de afbakening van het werk van de AIVD van belang is. Ik heb daar zojuist al iets over gezegd in een ander verband. De andere taak van de AIVD is bekend. Ik zou in herhaling vervallen als ik daar nu nog eens op zou ingaan. Ik hoop dat het helder is dat de AIVD niet gaat over opsporing van strafbare feiten en dat de gegevensverwerking door de AIVD over dit soort onderwerpen ook niet in de plaats kan komen van gegevensverwerking door de politie. Het zou onwenselijk zijn als wij zo'n situatie zouden creëren.

Verschillende sprekers hebben gisteravond aangedrongen op zorgvuldigheid. Naar aanleiding van de suggesties van de heren Rosenthal en

Franken ben ik daar al op ingegaan. Aanvullend wijs ik nog op de waarborgen op dit terrein, als het gaat om de categorieën misdrijf bij de themagerichte verwerking bij AMvB. Ik noem de categorie van personen die wettelijk zijn ingekaderd, de verwijdering, als die gegevens niet meer nodig zijn voor het doel van de verwerking, ieder halfjaar controle daarop en de verplichting tot vermelding van betrouwbaarheid en herkomst van de gegevens. Daarbij past zeker terughoudendheid, zoals de heer Holdijk heeft opgemerkt.

De vraag waarom niet bij formele wet, die mevrouw Böhler zojuist in herinnering riep, is ook gesteld door de heer Franken. Dit lijkt mij een betere afbakening dan aansluiting bij artikel 67 of andere in theorie wellicht denkbare benaderingen.

Over de mogelijkheid van verstrekking van zulke gegevens aan derden wil ik nog het volgende opmerken. De heer Holdijk heeft het punt opgebracht van verstrekking van gegevens aan derden buiten de politieorganisatie om. Daar kom ik nog op terug. De heer Franken wees op het criterium van zwaarwegend algemeen belang en informeerde naar de controle op de gang van zaken. In dit verband wees hij ook op het belang van het instrument van audits. Dat ben ik met hem eens. Dat bleek ook al bij een eerder onderdeel van mijn antwoord. In het besluit politiegegevens worden nog waarborgen opgenomen om een te brede verspreiding binnen de politie tegen te gaan. Aan derden zal dat alleen bij hoge uitzondering mogelijk zijn. De gegevens kunnen dus uitsluitend worden verwerkt binnen een afzonderlijke eenheid van de politie en worden uitgezonderd van de algemene verplichting tot verstrekking van gegevens binnen de politie en die kunnen slechts zeer beperkt worden betrokken in de geautomatiseerde gegevensvergelijking. Alleen bij de eenheid die met de verwerking is belast, zal een signaal kunnen worden verkregen van een hit, dus het overeenkomen van gegevens. Dat gaat dus alleen om die ene kant van de met de verwerking belaste eenheid. Het hitsysteem is dus niet wederkerig bij deze gegevens. Die worden ook niet aan derden verstrekt, tenzij de wet of een algemene maatregel van bestuur dat expliciet legitimeert. Dit alles waarborgt naar mijn overtuiging voldoende dat de gegevens in een binnen de politieorganisatie afgescheiden omgeving verwerkt worden, dat een zeer beperkte kring van politieambtenaren daarbij betrokken is en de gegevens alleen dan ter beschikking zullen worden gesteld voor verdere verwerking ten behoeve van andere doelen van de politietaken wanneer daarvoor op grond van de aard en de inhoud van de gegevens aanleiding bestaat.

Ik kom hiermee bij een vraag van mevrouw Böhler. Zij vroeg namelijk om bevestiging dat de informatiepositie van de politie op dit moment niet goed genoeg is om de misdrijven waarover de themaverwerking plaatsvindt, te bestrijden. Er zijn in de praktijk al gegevensverwerkingen op de basis die ik in de memorie van antwoord heb omschreven. Het is dus niet allemaal compleet nieuws. Dat bepaalt voor een deel uiteraard ook het

antwoord op de vraag van mevrouw Böhler. Er is nog iets meer over te zeggen, en wel dat er behoefte is aan een heldere wettelijke basis. Dit betekent dat het ook voor iedereen kenbaar is dat de regeling van artikel 10 van toepassing is, dat niet volstaan wordt met verwerking van gegevens in een tijdelijk register, zoals nu het geval zou moeten zijn. Daar het niet gaat om verwerking van gegevens in het kader van concreet onderzoek ter handhaving van de rechtsorde gaat het ook om een langduriger opbouw van een informatiepositie. Daarom kunnen wij niet met, om het in de termen van het wetsvoorstel te formuleren, artikel 9 volstaan en is artikel 10 ook nodig.

Mevrouw Böhler heeft ook gevraagd of door een betere informatiepositie meer zaken opgelost kunnen worden na invoering van het wetsvoorstel. Ja, dat is wel de bedoeling, zonder dat ik hier alvast het jaarbericht van het Openbaar Ministerie voor 2008 wil geven. Het is dus de bedoeling dat het bijdraagt aan een effectievere opsporing. Dit geldt zeker voor misdrijven, zoals terrorismebestrijding en mensenhandel.

Naar aanleiding van de schriftelijke voorbereiding vroeg mevrouw Böhler hoe de vermelding dat slechts incidenteel een verkennend onderzoek wordt ingesteld, te rijmen is met de veronderstelling dat de politie meer armslag nodig zal hebben voor de verwerking van gegevens om zware misdrijven te kunnen aanpakken. Ik ging zojuist al in op de knelpunten bij de huidige Wet politieregisters en de noodzaak van meer armslag bij het verwerken van gegevens dan onder de huidige wet, maar dat staat los van de gevallen waarin de officier van justitie kan besluiten tot toepassing van de specifieke bevoegdheden uit de wet, zoals het instellen van een verkennend onderzoek. Het gaat dus niet aan, te verlangen dat deze bevoegdheid eerst vaker zal worden toegepast voordat wetgeving zoals deze kan worden voorgesteld, want dan moeten zich eerst de gevallen voordoen die daartoe aanleiding geven. Maar dit was ook niet wat mevrouw Böhler bedoelde, denk ik.

Een aantal specifieke vragen. De heer Van de Beeten verwees naar de brief van 25 januari jongstleden over de waarborgen in het Wetboek van strafvordering voor het toepassen van het verkennend onderzoek. Hij vroeg zich af wat het bezwaar is tegen externe controle op dit onderzoek. Hij schetste ook een alternatief, namelijk dat de Kamer regelmatig de toepassing van het verkennend onderzoek met mij bespreekt. Overigens tekende hij er zelf al bij aan dat hem dit geen buitengewoon gelukkige situatie leek. Als ik het goed begrijp, zou hij dit niet alleen mij, maar ook hemzelf willen besparen.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter, ik wilde dit met name de minister besparen, omdat hij in zijn brief zelf aangaf dat hij het zo griezelig vindt om met de Kamer over concrete casussen te moeten praten. Dan houd ik hem voor dat het misschien toch verstandiger is om een externe instantie, een instantie met enige distantie, dit

onderzoek te laten verrichten en de Kamer in de lichten over het resultaat daarvan. Dat lijkt mij een veel beter alternatief. Maar goed, de keuze is aan hem. Als hij liever toch geen externe instantie wil inschakelen, dan spreken wij elkaar over een jaar weer aan de hand van een rapportage van zijn hand over dit onderwerp. Ik vind het best.

Minister **Hirsch Ballin**: Misschien kunnen wij het beste van twee werelden vinden, als de heer Van de Beeten het dilemma zo schetst. Het is namelijk goed denkbaar dat het College van procureurs-generaal verslag doet van de toepassing van het verkennend onderzoek in de praktijk. Ik kan beide Kamers der Staten-Generaal daarover informeren en dan is de zaak buiten de directe dialoog tussen Kamer en regering geplaatst. Het college geeft dan een algemeen beeld van het aantal onderzoeken, van het vervolg dat daaraan is gegeven, en een professionele beoordeling van de werking daarvan. Ik denk dat dit een heel goede basis vormt voor een adequate verantwoording van het aantal ingestelde verkennende onderzoeken, de werkzaamheid van het instrument, de resultaten ervan en de keuze van de criminaliteitssterreinen. Misschien is dit een goede verbinding van het een en het ander in het dilemma dat de heer Van de Beeten schetst.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter, het is opmerkelijk dat de minister iets wat hij al in diezelfde brief had voorgesteld, nu weet te presenteren als iets geheel nieuws wat hem nu zo invalt, en nog wel op een buitengewoon charmante wijze. Dit laatste doet mij deugd, maar de inhoud toch echt niet. Bovendien speelt het College van procureurs-generaal zelf een rol bij het toezicht op het Openbaar Ministerie. Het toetst ook al de beslissingen om een verkennend onderzoek uit te voeren en het moet het parket daar zelf groen licht voor geven. Dan is het toch wat vreemd als het college zijn eigen beleid moet gaan toetsen en daarvan verslag moet uitbrengen.

Minister **Hirsch Ballin**: Het probleem met deze gedachtewisseling met de heer Van de Beeten is wellicht dat wij elkaar zo goed begrijpen... Hij heeft gelijk als hij uit mijn antwoord afleidt dat ik niet bezig was om naar een extern onderzoek toe te redeneren, maar misschien mag ik de suggestie die mij zojuist inviel naar aanleiding van zijn interruptie, nog in die zin nuanceren dat het mij de moeite waard lijkt om het eens een tijdje op deze manier met elkaar te proberen.

De heer Rosenthal heeft gewezen op de verhouding tussen de verantwoordelijke korpsbeheerder en het bevoegd gezag bij beslissingen over het verstrekken van gegevens aan derden. Hij vroeg hoe het zit met de nodige checks and balances bij een personele unie van korpsbeheerder en een van de gezagsdragers uit het driehoeksoverleg, te weten de burgemeester. Hij had de indruk dat ik zijn vraag, die ook gesteld was bij de schriftelijke voorbereiding, niet goed had begrepen. De heer Rosenthal koppelde hieraan nog

een vraag die een beetje leek op een vraag die een geestverwant van hem gisteren aan de minister van Defensie stelde, namelijk of het misschien een briljant opzettelijk niet begrijpen was. Ik kan hem verzekeren dat daarvan geen sprake was; zijn vraag zou, als ik die goed begrepen had, een beter antwoord hebben gekregen.

De heer **Rosenthal** (VVD): Om elk misverstand te vermijden, ik dicht deze minister absoluut geen onliedomheid toe...

Minister **Hirsch Ballin**: Voorzitter, dank aan de heer Rosenthal, maar ik had zijn vraag toch beter moeten begrijpen. Ik was ervan uitgegaan dat zijn vraag betrekking had op de situatie waarin de korpsbeheerder en de gezagdrager het onderling niet eens zijn. In de situatie waarin deze twee in dezelfde persoon verenigd zijn -- daar vroeg de heer Rosenthal aandacht voor -- zal dit probleem zich in ieder geval niet voordoen, tenzij er bij de betrokkene sprake is van een bepaalde pathologische aandoening. De verantwoordelijke korpsbeheerder zal zich moeten afvragen of het verstrekken van gegevens aan derden aan de wettelijke vereisten voldoet. En ook als burgemeester zal hij zich moeten afvragen of er bezwaar bestaat tegen de voorgenomen verstrekking. Het kan gaan om zodanig gevoelige gegevens, bijvoorbeeld over personen die betrokken zijn geweest bij ernstige problemen tussen bureaus in een wijk, dat het belang van het verstrekken daarvan aan een derde, bijvoorbeeld een woningbouwvereniging, niet opweegt tegen het belang van bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De checks and balances, maar ook de mogelijkheid van onvolkomenheden daarbij, zijn beide consequenties van de Politiewet 1993, die inderdaad voor vele situaties gescheiden verantwoordelijkheden kent. Het geldt niet voor alle situaties, want er zijn meer gevallen te noemen waarin die scheiding niet volkomen is. Het kan zich in zekere zin ook bij het dagelijkse politiewerk voordoen, als de burgemeester/korpsbeheerder toch in een andere positie verkeert dan de burgemeester die geen korpsbeheerder is, bijvoorbeeld als het gaat om het vragen van een bepaalde inzet. Het is een ander type afweging, maar het is op zichzelf niet vreemd in het bestaande politiestelsel. Wij mogen van de betrokken functionarissen verwachten dat zij ook deze dubbele rol met voldoende professionaliteit zullen spelen. Of, nog anders gezegd, de heer Rosenthal heeft gelijk, maar ik denk dat er met deze situatie te leven is.

De heer Kox vroeg of het bij de andere deskundigen ook kan gaan om andere deskundigen dan degenen die direct bij de rechtshandhaving betrokken zijn. Ik heb deze vraag eigenlijk al impliciet beantwoord bij het begin van mijn betoog. Ik denk dat het niet zozeer een kwestie is van het tellen van het aantal personen of instanties die een bepaalde visie naar voren hebben gebracht, als wel van een afweging van de argumenten op de verschillende onderdelen. En dan blijkt trouwens

dat de adviseurs van politie en justitie niet bij alle onderwerpen een massief blok vormen, en dat is maar goed ook.

Mevrouw Böhler heeft ook gevraagd naar het noodzakelijkheidscriterium. Politiegegevens mogen alleen worden verstrekt als het noodzakelijk is voor de goede uitvoering van de politietaken, gebaseerd op een benadering, het noodzakelijkheidscriterium, op grond van het databeschermingsverdrag van 1981 en artikel 8 van het EVRM. Dat zijn althans de oudste bronnen van deze benadering, die daarna een hele loopbaan heeft gehad door de verschillende verdragen, wetten en Europese regels. Inderdaad brengt de beoordeling van de noodzakelijkheid van de verwerking van politiegegevens een beoordelingsmarge mee. Mevrouw Böhler citeerde uit de memorie van toelichting. Het is inderdaad een wat gecompliceerde passage met ondergrens en bovengrens. De bedoeling is wel dat wat als ondergrens wordt genoemd, binnen het noodzakelijkheidscriterium valt. Het op het eerste gezicht bevreemdende van die passage -- dat ben ik met mevrouw Böhler bij herlezing ervan eens -- komt voort uit het feit dat de noodzakelijkheid en dus ook de andere begrippen alleen maar kunnen worden gezien in relatie tot een bepaald doel en de inschatting of andere middelen aanwezig zijn. Een abstracte tekst daarover met deze begrippen geeft een beetje het argumentatieveld aan, maar doet ook niet veel meer dan dat.

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Ik vroeg het expliciet omdat de gebruikte woorden bijna letterlijk afkomstig zijn uit een uitspraak van het Hof in Straatsburg uit 1994 in de zaak-Silver. Daarin wordt gezegd dat "necessary in a democratic society" niet hetzelfde betekent als onmisbaar. Zo ver wilde het Hof niet gaan, maar het moet in ieder geval meer zijn dan nuttig, wenselijk, toelaatbaar of mogelijk. Daarom vroeg ik zo expliciet of de minister een ander standpunt inneemt dan het Hof in Straatsburg, wat ik natuurlijk niet hoop.

Minister **Hirsch Ballin**: Wat ik ook niet zou durven en willen. De ondergrens betekent niet dat je op die grens moet gaan zitten. Deze passage is bedoeld als een parafrase van de benadering. Het is een argumentatieveld dat ermee wordt afgebakend, maar waarbij anders dan in sommige balspellen op de lijn niet in is, maar uit. In de concretisering is uiteraard alleen het goede antwoord te vinden, want noodzakelijk moet je relateren aan doel en beschikbaarheid van andere middelen.

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Daarbij hoop ik dat de minister dit "op de lijn niet in is, maar uit" bedoelt voor de ondergrens. Ik wil natuurlijk niet dat hij de bovengrens niet ten volle gebruikt en geen enkele keer uitgaat van onmisbaarheid. Dat zou ook geen wenselijk resultaat zijn. Wat de bovengrens betreft is op de lijn gewoon in?

Minister **Hirsch Ballin**: Ja. Als gegevens onmisbaar zijn, is het in. Dit is het gevaar van elke

beeldspraak en het wordt door mevrouw Böhler onmiddellijk ontmaskerd.

Ik wil hiermee zeggen dat met deze begrippen en de passage over ondergrens en bovengrens het beoordelingsterrein wordt afgebakend. Het is eigen aan deze begrippen dat je het altijd moet relateren aan het doel en aan de beschikbaarheid van alternatieven. Dat geldt ook voor wat aan de bovengrens zit, dus noodzakelijk of zelfs onmisbaar. Als iets nuttig is voor een bepaald doel en als er geen alternatief is, krijgt het meteen een zekere onvermijdelijkheid en zit het boven de ondergrens. Wij zullen allen voorbeelden kunnen bedenken waarbij dat aan de orde is.

Het noodzakelijkheidscriterium wordt op deze manier ingevuld, inclusief proportionaliteit en subsidiariteit. Subsidiariteit betreft mede beschikbaarheid van andere middelen.

Mevrouw Böhler heeft ten slotte enkele vragen gesteld over de mogelijkheid voor de burger tot toetsing van de gegevens. De burger kan een verzoek tot kennisneming doen. Het is inderdaad aangevuld met de veiligheid van de Staat in artikel 27, eerste lid, onder c. Zij vroeg om een voorbeeld waarin de veiligheid van de Staat in het geding is, zonder dat tevens kan worden geweigerd omdat de goede taakuitvoering van de politie -- weigeringsgrond b -- dit niet reeds noodzakelijk maakt. Ik noem een voorbeeld: de politie verwerkt gegevens over een verdachte van een politieke moord. Deze verdachte doet een verzoek om kennisneming, de verdachte is reeds veroordeeld, de politie heeft geen belang om de gegevens te weigeren met het oog op de opsporing, maar de gegevens waar de verdachte naar vraagt, betreffen gegevens uit een ambtsbericht van de AIVD, verkregen van een buitenlandse zusterdienst van de AIVD. Het belang van de veiligheid van de Staat kan in dit geval het honoreren van het verzoek om kennisneming in de weg staan, terwijl de uitvoering van de politietaak dat op dat moment in die context, onder die omstandigheden, niet in de weg staat.

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Dat begrijp ik. Ik begrijp niet in hoeverre het bewaren van die gegevens nog steeds tot de politietaak behoort. De gegevens worden alleen verwerkt, bewaard en opgeslagen als het een politietaak is. Als dan om kennisneming wordt gevraagd, kan ik mij niet goed voorstellen dat je nog gegevens mag hebben die je alleen maar mag hebben uit hoofde van je politietaak en dat je niet uit dien hoofde kunt weigeren. Ik zie dat ook niet terug in het voorbeeld van de minister.

Minister **Hirsch Ballin**: Nee, dat klopt. Dan komen wij op de toepassing van artikel 28 van het wetsvoorstel, dat inhoudt dat op een verzoek tot verwijdering, verbetering of aanvulling positief wordt besloten als de gegevens feitelijk onjuist, onvolledig of niet ter zake dienend zijn dan wel in strijd met een wettelijk voorschrift. Er kan zich inderdaad een situatie voordoen als waarop mevrouw Böhler zojuist doelde. De

verantwoordelijke korpsbeheerder moet zorgen voor een zo spoedig mogelijke uitvoering van de beslissing. Dat betekent dat de gegevens moeten worden vernietigd, want artikel 3 van het wetsvoorstel schrijft voor dat de gegevens alleen verwerkt mogen worden als zij rechtmatig zijn verkregen en ter zake dienend zijn. Zijn gegevens niet rechtmatig verkregen of niet ter zake dienend, dan mogen zij niet worden verwerkt en dienen zij te worden vernietigd. Dan komt aan die situatie dus op dat moment een eind.

Ik kom ten slotte bij de opmerking van mevrouw Böhler over artikel 30, over derden aan wie wordt meegedeeld dat politiegegevens zijn verbeterd of aangevuld. De strekking van haar opmerking was dat die niet gehouden zijn de gegevens te verwijderen, te verbeteren of aan te vullen. Ik vermeld dat voor derden aan wie gegevens worden verstrekt, vaak de Wet bescherming persoonsgegevens of een specifieke, daaraan gelijkwaardige wet van toepassing is. Die moeten zich daaraan houden. De artikelen 6, 11 en 15 van de Wet bescherming persoonsgegevens, om maar het meest voor de hand liggende voorbeeld te nemen, schrijven voor dat de verantwoordelijke c.q. ontvangende instantie ervoor zorgt dat persoonsgegevens uitsluitend in overeenstemming met de wet en op behoorlijke en zorgvuldige wijze worden verwerkt en alleen voor zover zij ter zake dienend zijn. Dat betekent dat op de ontvangende instantie de verplichting rust de gegevens te verwijderen, te verbeteren of aan te vullen indien de gegevens feitelijk onjuist, onvolledig of niet ter zake dienend te blijken te zijn, zoals in het voorbeeld waarop de vraag betrekking heeft.

*N

De heer **Rosenthal** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor zijn bezonnen reactie in eerste termijn. Ik heb nog twee punten.

Het eerste is dat ik verheugd ben dat over het thema van de rechtsstatelijkheid aan de ene kant en de bevoegdheden van bevoegd gezag en politie aan de andere kant is gezegd dat wij de tegenstelling moeten verlaten en dat de rechtsstaat zowel ziet op mensen die verdacht zijn als op mensen die onderdeel uitmaken van een democratische staat. Het was dus verheugend om te merken dat de heer Kox en ik het op dit punt weer een keer eens waren. Dus niet alleen over weezin tegen de Bosbelasting, maar ook over dit principiële punt zijn wij het met elkaar eens.

Ik kom dan toe aan mijn tweede punt. Ik wil de minister dankzeggen voor wat ik beschouw als een toezegging. Daarmee probeer ik mij zorgvuldig uit te drukken en uit te gaan van betrouwbaarheid. Ik ga er namelijk vanuit dat de minister met een welwillende houding met Binnenlandse Zaken, de korpsbeheerders, justitie en politie in discussie wil gaan, ja, dat hij zelfs tot een gedachtewisseling wil komen over de waarde van politiegegevens en vooral over het expliciteren van de waarde daarvan door middel van codering. Voor de goede orde herhaal ik dat het wat mij

betreft vooral gaat om de problematiek van het veredelen van de zogenaamde zachte gegevens voor het handhaven van de openbare orde en het bestrijden van criminaliteit en terrorisme. Wat mij betreft is deze opmerking complementair aan die van collega Franken op dit punt.

Voorzitter. Mijn fractie blijft vasthouden aan steun voor dit wetsvoorstel.

*N

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Ik dank de minister ook voor de uitvoerige beantwoording. Wij zijn dit debat begonnen met de constatering dat een tendens is dat steeds ruimere bevoegdheden aan de overheid worden verleend. Deze tendens manifesteert zich in de ontwikkeling van het strafrecht en in de overgang van een reactief optreden naar een proactief optreden. De steeds ruimere bevoegdheden van de overheid laten -- dat kan ook niet anders -- minder ruimte voor de burger. Dat betekent niet dat er een tegenstelling is tussen het werken aan veiligheid enerzijds en het handhaven van vrijheidsrechten en grondrechten anderzijds. Er is wel een spanningsveld, maar aan iedere bevoegdheid zit een grens. Daarop heeft de minister geduurd. Ik heb niet deelgenomen aan het interruptiedebatje op dit punt. Dat is in zoverre niet goed omdat je dan je opmerkingen in tweede termijn moet maken en dan is je spreektijd beperkt. Ik wijs erop dat iedere norm een waarborg inhoudt. De kern van het debat is dat wij attent moeten zijn op het handhaven van de grens. Daarop moet controle worden uitgeoefend, feitelijk en effectief, niet in de zin van beheersen. Beheersen vatten wij doorgaans op als "to control". Wij moeten echter denken aan tegenspel, aan een tegenrol, aan contre rôle.

Het toezicht is met deze wet goed geregeld. Uit het lijstje blijkt dat er zowel toezicht als toetsing is. Er is een protocolplicht met, naar ik aanneem, een controle mogelijkheid op autorisaties. Daarbij wordt dus nagegaan of die juist worden gebruikt. Er kan dan niet meer het flauwe verhaal opgehangen worden over al die politiemensen die zijn gaan zoeken naar het proces-verbaal van die ene voetballer die zich in een hotel niet zo netjes zou hebben gedragen met een bekende schoonheid. Wij hebben dus te maken met de audits, met een privacyfunctionaris en met het toezicht van het College Bescherming Persoonsgegevens, dat ook een sanctiemogelijkheid heeft en een bestuurlijke boete kan opleggen. Ik vraag mij alleen af hoe die gestalte zal krijgen, want ik zie nog niet dat er binnen het politieapparaat een bestuurlijke boete wordt opgelegd. Dan is er nog de functionaris voor de gegevensbescherming. Zijn toezichtmogelijkheden moeten leiden tot het opstellen van rapportages, waaruit blijkt dat er effectief wordt gecontroleerd, ook extern. Vreemde ogen van buiten het systeem zijn daarvoor nodig.

Als de audits serieus worden genomen, beïnvloedt dat de kwaliteit van de themaverwerking. Dan hoeven wij op dat punt minder zorgen te hebben. Juist als het gaat om het

werken met zachte gegevens kunnen de audits veiligheid voor de individuele burger garanderen. Ik vraag de minister nog eens om het belang daarvan te onderstrepen.

Mevrouw Böhler heeft gesproken over de misdrijven waarnaar op grond van artikel 10 verwezen kan worden. Daarvoor zou dan de algemene maatregel van bestuur gelden. De minister zei dat een algemene maatregel van bestuur snel kan worden vastgesteld. Vanmiddag werd gesproken over het slaan van een KB. Een AMvB is ook een soort KB, alleen in een wat deftiger vorm. Echter, een AMvB sla je niet, maar stel je vast. Vanmiddag hebben wij gemerkt dat je ook een formele wet heel snel kunt vaststellen. Dat klinkt misschien cynisch, maar ik wijs er op dat in november bij de Tweede Kamer een belangrijk ontwerp binnenkwam en dat het in de eerste dagen van juli een wet in formele zin was. Ik meen dat de minister dit in aanmerking moet nemen. Wanneer het gaat om ernstige strafbare feiten en de minister bepaalde maatregelen mogelijk wil maken, moet dat met een formele wet worden geregeld.

De heer Rosenthal zei dat de minister een toezegging heeft gedaan met betrekking tot de classificatie van gegevens en de codering. Ik wil zijn opmerking onderstrepen. Ik vat dus de woorden van de minister ook zo op. De minister zei dat hij de gedachten zou bestuderen. Hij zou de opmerking "meenemen", maar als de minister iets meeneemt, gaat hij daar iets mee doen. Zo ken ik hem. Hij zou kunnen beginnen met een pilot. Als hij tijdschrijvers inschakelt, zal hij merken dat de werklast erg meevalt.

De minister heeft de beantwoording van één vraag vergeten. Die vraag betreft de garanties voor de beveiliging van het informatiebeheer en de informatiebescherming. Ik heb op dit punt een suggestie gedaan en gesproken over compartimentalisering, het toepassen van strikte autorisaties, bemiddeling door "trusted third parties" en het hanteren van PET-toepassingen. Graag krijg ik op dit punt nog een reactie van de minister. Ik neem aan dat deze reactie bevredigend zal zijn. Daarna zal mijn fractie graag met dit wetsvoorstel akkoord gaan.

*N

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter. Ik heb de minister tijdens het interruptiedebatje niet kunnen overtuigen van de wenselijkheid van extern toezicht. Hij zei dat wij eerst moesten proberen te werken met de rapportages van het College van procureurs-generaal. Dat moeten wij dan maar doen. Laten wij vandaag maar afspreken dat de minister over een jaar per brief meldt wat het College van procureurs-generaal hem heeft gerapporteerd. Ik ben geïnteresseerd in het antwoord op zeven vragen. Van mevrouw Broekers heb ik geleerd dat ik zo moet handelen als ik dit soort toezeggingen incasseer. De zeven vragen zijn de volgende.

1. Hoeveel verkennende onderzoeken zijn er uitgevoerd?

2. Hangen een of meer van die onderzoeken met elkaar samen?

3. Hoeveel personen waren betrokken bij deze onderzoeken als mogelijke verdachten?

4. Hoeveel personen waren bij deze onderzoeken betrokken als niet-verdachten?

5. Welke bijzondere opsporingsbevoegdheden zijn in welke mate toegepast in het kader van die onderzoeken?

6. In hoeveel gevallen was AIVD-informatie aanleiding of mede aanleiding voor het onderzoek?

7. Waarom hebben die onderzoeken niet geleid tot een zaak ter terechtzitting?

Ik verzoek de minister om deze zeven vragen over een jaar per brief aan deze Kamer te beantwoorden.

*N

Mevrouw **Böhler** (GroenLinks): Ik dank de minister voor de uitvoerige beantwoording van de vragen die op hem zijn afgevuurd. In de eerste twintig minuten van het betoog van de minister kreeg ik het idee dat het debat helemaal niet meer nodig was. Ik was het steeds eens met wat hij zei. Het belang van waarborgen wordt door iedereen onderkend, evenals het feit dat informatieverzameling niet een doel op zichzelf kan zijn, maar dat het in dienst moet staan van de rechtsstaat. Dat klonk mij allemaal als muziek in de oren. Gelukkig kwam er vervolgens een betoog over themaverwerking voor burgers en toen wist ik weer op welke punten wij van mening verschillen. Het doet mij echter deugd dat wij het eens zijn over de uitgangspunten die de minister noemde, zoals het belang van bescherming en het belang van goede waarborgen. In dit verband wil ik graag nog een opmerking maken over de discussie tussen de heer Rosenthal en de heer Kox over de rechten van de Staat ten opzichte van de rechten van de burgers of de rechten van organen. In mijn visie heeft de Staat geen rechten, zij het wellicht als civiele partij, en hebben organen eveneens geen rechten, zij het wellicht in een civiele procedure. Rechten zijn toegekend aan burgers en andere instanties die zich in de privésfeer begeven. De Staat heeft gewoon bevoegdheden.

De minister is ingegaan op de themaverwerking en de bescherming van de burgers. Daarbij bleek ook het grote verschil tussen het standpunt van mijn fractie en dat van de regering. Wij maken een heel andere afweging. De opmerkingen van de minister ter zake hebben mij niet van mening doen veranderen dat de voorgestelde wijziging met name met betrekking tot de themaverwerking een onwenselijke verruiming is. Niet vanwege de verruiming als zodanig maar omdat er onvoldoende waarborgen tegenover staan. De kring van personen is zo ruim dat de handelingen heel algemeen zijn omschreven. Het feit dat dit niet bij formele wet wordt geregeld maar bij algemene maatregel van bestuur vind ik zeer onwenselijk.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor de bescherming van burgers. Wij vinden de

waarborgen die er op dat punt zijn, buiten de interne controle, de audit en de protocolplicht, onvoldoende. In onze ogen is geen goed evenwicht gevonden tussen de privacy en de rechtshandhaving. Blij zijn wij uiteraard met de toezegging over de classificatie. Al met al zien wij echter de balans te veel verschuiven naar rechtshandhaving waar evenwel te weinig waarborgen tegenover staan. Mijn fractie zal dit wetsvoorstel dan ook niet kunnen steunen.

Ik heb nog een laatste vraag aan de minister en die betreft artikel 28 van het nieuwe wetsvoorstel dat gaat over het verzoek om kennisneming of in dit geval het verzoek om verwijdering. Mag ik het antwoord van de minister zo begrijpen dat als een burger met succes verwijdering vraagt, dit eigenlijk vernietiging betekent? Als dat zo is, betekent dit dan ook dat de verwijdering zoals vermeld in artikel 28 van de nieuwe wet politiegegevens, hetzelfde betekent als verwijdering zoals genoemd in de Wet justitiële gegevens en de Wet bescherming persoonsgegevens? Populair gezegd: als je verwijdering krijgt van je gegevens, zijn ze gewoon weg en dus niet ergens anders bewaard, niet afgeschermd bewaard om later te worden vernietigd, maar gewist. Ik hoor hierop graag de reactie van de minister.

*N

De heer **Kox** (SP): Mevrouw de voorzitter. Dank aan de minister voor de beantwoording. Tegen collega Rosenthal zou ik nog het volgende willen zeggen. Naar de mening van mijn fractie is het beste nog niet goed genoeg voor de politie. Dat meen ik daadwerkelijk, want het zijn onze politieagenten die wij naar de frontlinies sturen om de dingen te doen die wij zelf niet mogen maar die wij zelf waarschijnlijk ook niet zouden durven. Hun taak is gevaarlijk, vaak levensgevaarlijk. Een volksvertegenwoordiger die deze mensen het recht op bijdetijdse middelen zou ontfagen, deugt niet. Ik ben het erg met de heer Rosenthal eens dat het onze eerste taak is om te zorgen voor de mensen aan de goede kant. Daarbij hebben wij nog een andere taak, namelijk om hun die aan de verkeerde kant staan, toch de nodige rechtswaarborgen te bieden. Waar zij dat andere mensen ontfagen, bieden wij hun dat wel. Dat is het karakter van een rechtsstaat en in een politiestaat zou dat niet gebeuren. Daarom is er ook geen tegenstelling tussen die twee, maar een spanning. Als wij zeggen dat wij de politie de beste middelen moeten geven die er zijn, dan wil dat niet zeggen dat wij ze de meeste of te veel middelen moeten geven. De politie mag namelijk ook tegen zichzelf beschermd worden. Als je de politie te veel bevoegdheden geeft, brengt dat de politie in een lastige situatie. Dat moeten wij niet doen. Te is niet goed. Zoals mevrouw Böhler zei, wil het beste niet zeggen het meeste. Zoals ik het zei, behoeft wat mag niet altijd te kunnen en behoeft niet altijd te mogen wat kan. Ik verzoek de minister hierop in zijn tweede termijn wat dieper in te gaan. Wij zijn niet onderweg naar

een politiestaat maar de vraag is wel of wij van een rechtsstaat-oude stijl onderweg zijn naar een meer controlerende rechtsstaat. Wat vindt de minister hiervan en hoe alert moeten wij daarop zijn?

De minister heeft erkend dat er knelpunten zijn die om een oplossing vragen. Hij probeert die met zo veel mogelijk waarborgen te omkleden en hij is bereid daarover verantwoording af te leggen. Als de zeven vragen die de heer Van de Beeten in zijn tweede termijn heeft gesteld over een jaar beantwoord worden, kunnen wij de balans opmaken. Als wij er dan twijfel over hebben, moet de volgende stap zijn dat wij externe ogen laten meekijken of dit proces goed genoeg is.

Ik noteer de toezegging van de minister dat de verstrekking van gegevens aan derden alleen binnen de politie gebeurt en anders alleen als het door de wet of een algemene maatregel van bestuur is gelegitimeerd.

Verder zou ik nog graag antwoord krijgen op mijn in eerste termijn gestelde vraag hoe het zit met de belastende gevolgen voor de politie. Als je meer mogelijkheden krijgt, krijg je meer werk. Als je meer werk krijgt, krijg je meer mensen achter de computer. Als je meer mensen achter de computer krijgt, krijg je minder mensen op straat. Levert dat per saldo voldoende op? Is dat voldoende geschat?

Voor het overige deel ik mede dat wij steun zullen geven aan het voorliggende wetsvoorstel.

*N

Mevrouw **Tan** (PvdA): Voorzitter. Namens de PvdA-fractie dank ik de minister voor zijn zorgvuldige beantwoording. Uiteraard hebben wij met instemming geluisterd naar het begin van de beantwoording, met name waar de minister onderschrijft wat wij als leidraad hebben genoemd, namelijk het citaat van de vicepresident van de Raad van State, dat vrijheden en rechten van burgers geen obstakel vormen maar de kern van de rechtsstaat zijn.

Wij hebben waardering voor dit wetsvoorstel en de wijze waarop de minister aan het begin van zijn betoog is ingegaan op de waarborgen die in dit wetsvoorstel zijn opgenomen ten aanzien van doelbinding, bewaartermijnen, autorisaties, kennisneming, audits, privacydeskundigheid en controle en toezicht door het College Bescherming Persoonsgegevens. Dat gehele stelsel is een bouwwerk waar de PvdA in grote lijnen veel positiefs in ziet. Desalniettemin blijven er bij nader inzoomen een aantal vragen over.

De minister heeft twee vragen die wij in eerste termijn hebben gesteld, buiten beschouwing gelaten. De eerste vraag betreft de stand van zaken ten aanzien van de harmonisatie van informatiesystemen bij de politie. Hoewel dit een "terzijde" is bij dit wetsvoorstel, hebben wij het genoemd via de ingang van werklust, omdat er, zoals bekend, heel veel extra werkzaamheden mee zijn gemoeid zolang de systemen nog niet goed op elkaar zijn aangesloten waardoor de gegevensuitwisseling wordt bemoeilijkt. Wij praten

hier natuurlijk over allerlei wettelijke regelingen, maar in een eerder verband, vorige week, hebben wij en de minister van gedachten gewisseld met gasten van buiten. Toen ging het over naturalisatie en dergelijke. Dan blijkt toch dat alle regelingen ten spijt, de praktische bezwaren van burgers vaak gelegen zijn in administratief lastige zaken die te maken hebben met de vragen die wij stelden. Het is laat, dus ik kan mij voorstellen dat wij die discussie moeten bewaren voor bijvoorbeeld een begrotingsbehandeling.

Een daarmee samenhangende andere vraag, die dan ook voor een latere orde is, ging over de kwaliteit van het overheidsapparaat, ook bij dit soort heel gespecialiseerde werkvelden. Ik vraag de minister om toch vooral bij de komende reorganisatie- en bezuinigingsoperaties te waarborgen dat dit soort expertise en deskundigheid niet alleen blijft bewaard, maar binnen de rijksoverheid ook verder wordt ontwikkeld.

Dan de drie specifieke vragen die wij hebben gesteld. De eerste vraag ging over het aandringen op het vastleggen van de herkomst en de wijze van verkrijging van alle gegevens, ook die welke in het kader van dagelijkse politietaken zijn vergaard. De minister verzekerde ons dat uit de context heel goed herkenbaar is om welke soort gegevens het gaat, ook als anderen, niet-eigenaren, via een omweg gebruikmaken van dat soort gegevens. Wij blijven daar zo onze vragen over houden, maar desalniettemin wordt het dan een welles-nieteskwestie. Wij putten dan maar troost uit de toezegging die door alle voorgaande sprekers is gememoreerd over de classificatie van gegevens. Wellicht kan de minister in dat opzicht toch tegemoetkomen aan onze twijfels.

Wij hebben gevraagd om extra terughoudendheid bij het verstrekken van gegevens over onverdachte personen, bijvoorbeeld bij de noodzaak tot hergebruik of verstrekking aan derden. Ik meen dat de minister dit onderschreef.

Het hete hangijzer is en blijft de themaverwerking. Wij hebben grote twijfels bij de noodzaak van deze themaverwerking gelet op de andere mogelijkheden die de overheid heeft. De minister heeft gezegd dat deze noodzaak er naar zijn mening wel is. Dan blijven wij dus ook steken op een welles-nietesdiscussie. Het punt is dan ook hoe wij de afweging verder moeten maken.

Onder andere de heer Franken heeft namens het CDA verzocht om de waarborgen voor de audits en de externe toetsing gericht op de themaverwerkingen toe te passen. Kan dit een toezegging zijn? Wanneer krijgen wij daarover rapportages, zodat wij deze bij de begrotingsbehandeling kunnen bespreken om te bezien hoe de themaverwerkingen in de praktijk uitpakken? Ik denk dat wij dan een heel eind kunnen komen. Wij horen heel graag wat de minister daarover in tweede termijn te melden heeft.

*N

Minister **Hirsch Ballin**: Mevrouw de voorzitter. Ik zal graag voldoen aan uw verzoek om zo beknopt mogelijk te zijn. Ik zal in ieder geval trachten mijzelf de discipline op te leggen om mijn antwoord binnen twintig minuten af te ronden. Ik heb van mevrouw Böhler, die in tegenstelling tot de andere sprekers aankondigt dat haar fractie tegen het wetsvoorstel zou stemmen, begrepen dat zij de eerste twintig minuten met instemming naar mijn antwoord heeft geluisterd en dat het daarna misging. Ik hoop dat zij en haar fractie mij een herkansing willen geven door binnen twintig minuten mijn antwoord in tweede termijn af te ronden. Met uw aanmoedigende blik erbij, voorzitter, zou ik de kans op een positieve stem van GroenLinks willen trachten te vergroten door zelfs ruim binnen de twintig minuten te blijven.

Over de opmerkingen van de heer Rosenthal kan ik kort zijn. Ik dank hem voor zijn instemmende opmerkingen over het zojuist besproken uitgangspunt. Hij heeft inderdaad goed begrepen dat ik toezeg dat wij de discussie over het punt dat hij naar voren heeft gebracht, zullen aangaan. Dan doel ik op de manier waarbij het inzicht in de waarde van de gegevens wordt vergroot door het daaraan toekennen van een kwalificatie, een codering. Ik gebruik nog maar even de woorden die de heer Rosenthal gebruikt bij deze toezegging. Inderdaad ging het om het aangaan van de discussie. Het leek er even op dat de toezegging geleidelijk aan groeide. Hij gebruikte ook nog het woord "welwillend" erbij, noemde de minister van Binnenlandse Zaken en andere betrokkenen. Dat zijn allemaal ingrediënten, want een discussie aangaan is uiteraard van mijn kant heel serieus bedoeld, zonder dat ik op dit moment kan toezeggen dat, na dit allemaal bekeken te hebben, de conclusie wordt dat dit het best mogelijke idee is. Ik vind het de moeite waard, zeker in het perspectief dat ook door anderen werd geschetst in het kader van het belang van de gegevensverwerking.

De heer Franken heeft gesproken over het spanningsveld -- geen tegenstelling -- en over de protocolplicht. Het belang van audits kan ik onderschrijven. Wat betreft de formele Wet algemene maatregel van bestuur enzovoorts, verwijs ik naar hetgeen ik in eerste termijn heb gezegd over Scylla en Charybdis. Uiteraard moeten wij deze allebei in het oog houden wanneer hieraan wordt gewerkt en hier verder toepassing aan wordt gegeven.

Hij suggereerde in verband met de discussie een pilot. De garanties voor de beveiliging door compartimentering kunnen inderdaad worden geboden doordat het wetsvoorstel voorziet in autorisaties en compartimentering in die zin dat alleen geautoriseerden toegang hebben tot gegevens die voor een bepaald doel worden verwerkt. Een geautomatiseerde vergelijking van gegevens vindt in bepaalde gevallen ook gecompartmenteerd plaats. De Inspectie openbare orde en veiligheid heeft een onderzoek gedaan naar de plaats van de regeling informatiebeveiliging. Dat

geeft ook interessante aanknopingspunten voor hetgeen de heer Franken naar voren heeft gebracht.

De heer Van de Beeten heeft mij gevraagd om een brief waarmee uitvoering wordt gegeven aan de benadering die ik had gesuggereerd toen wij even samen hardop dachten. De indeling daarvan in zeven categorieën ging mij iets te snel, zelfs om het bij te houden. Als wij ervan uitgaan dat het kalenderjaar 2008 het eerste jaar is dat deze wet zal werken, zeg ik graag toe dat wij na ommekomst daarvan -- in verband met het jaarverslag van het College van procureurs-generaal -- een bericht zullen geven over de toepassing van deze wet op de punten waarop onze gedachtewisseling van zo-even betrekking had. Op de rubricering zal ik nog specifiek in een brief ingaan.

De heer **Van de Beeten** (CDA): Het wetsvoorstel over de verruiming van de bijzondere opsporingsbevoegdheden in verband met terroristische misdrijven is al geruime tijd geleden in werking getreden. Volgend jaar rond deze tijd is ruim anderhalf jaar met deze extra bevoegdheden gewerkt. Dat lijkt mij een redelijke periode om een eerste indruk te geven. Het gaat tenslotte niet om deze Wet politiegegevens. Het gaat om het toepassen van de bevoegdheden in het kader van verkennende onderzoeken op grond van de Wet verruiming bijzondere opsporingsbevoegdheden terroristische misdrijven.

Minister **Hirsch Ballin**: Dan heb ik de heer Van de Beeten in weerwil van hetgeen ik net zei, verkeerd begrepen en moet ik constateren dat het gaat om een andere wet dan die welke wij vanavond bespreken. Daarbij zal inderdaad eerder het moment aanbreken. Ik zal kijken naar de rubricering en proberen om het op die manier mogelijk te maken, zodat wij aan de hand van het verslag van de procureurs-generaal een discussie kunnen voeren die recht doet aan het principe dat er geen bevoegdheid zonder verantwoordingsplicht is.

Mevrouw Böhler sprak over de themaverwerking. Daar moet ik vooral niet meer over zeggen. Artikel 28, verwijdering, betekent inderdaad dat het weg is.

Ik was het zeer eens met wat de heer Kox zei over de uitgangspunten, de spanningen die wij moeten onderkennen en waarin wij het evenwicht moeten vinden. De ontwikkeling van rechtsstaat oude stijl naar rechtsstaat nieuwe stijl vond ik een interessante gedachte. Ik denk dat dit inderdaad het geval is en dat wij ons vanuit een meer antithetisch denken -- het is of de rechtsstaat of het ontbreken daarvan -- moeten ontwikkelen. Ik denk dat de benadering die wij zo-even met elkaar hebben gedeeld hieraan een bijdrage levert door met voldoende waarborgen ten aanzien van het concrete toepassingsveld een beoordeling te geven, niet alleen in abstracto maar ook in concreto in redelijke verhouding tot behoefte, maatschappelijke noden en aard van de bedreiging van fundamentele waarden van de rechtsstaat. Ik zal niet uitgebreid

ingaan op deze gedachte, maar een ontwikkeling in het denken over de rechtsstaat lijkt mij een interessante benadering. Ik zal bij een komende gelegenheid, wellicht bij de behandeling van de begroting, proberen die verder uit te werken.

Ik ben het eens met wat mevrouw Tan zei over de werking van audits. Nogmaals, de betekenis van werklast in verhouding tot privacybescherming en de zeer gespecialiseerde werkvormen die daarbij aan de orde zijn, vergen inderdaad bewaking. Dit kan aan de orde komen bij de behandeling van de begroting, maar ook in het kader van de inspectieverslagen. Die hebben onder meer betrekking op het functioneren van de diensten en zien eerder op de beheersoptiek dan op de gezag- en beleidsoptiek die in de meeste antwoorden vanavond naar voren kwam.

Ik ben in mijn antwoord in eerste termijn al ingegaan op de opmerkingen over de terughoudendheid ten opzichte van onverdachte personen.

Mevrouw **Tan** (PvdA): Ik heb gesproken over de themaverwerking en de audits opdat wij rapportages kunnen krijgen die wij dan eventueel tijdens de begrotingsbehandeling kunnen bespreken.

Minister **Hirsch Ballin**: De themaverwerking zal aan de orde kunnen komen, al dan niet in relatie tot het veld van de bijzondere opsporingsbevoegdheden en de wijze waarop het Openbaar Ministerie daarmee werkt. Ik moet echter bezien wat het goede kader is voor een rapportage over de aantallenverwerking van de politie in verband met de wat gecompliceerde beheersstructuur van de politie. De vraag van mevrouw Tan is duidelijk en het is ook duidelijk dat ik de Kamer op een gegeven moment inzicht moet geven in de mate waarin dit wordt toegepast. Dit zeg ik graag toe, met de aantekening dat ik zal nagaan in welk onderdeel van onze verantwoordingsstukken dit een goede plaats kan krijgen.

Mevrouw de voorzitter. Het is mij gelukt om mijn antwoord binnen 10 minuten af te ronden. Ik kijk hoopvol uit naar het verloop van de stemmingen in deze Kamer.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor om volgende week over het wetsvoorstel te stemmen.

Voorts stel ik voor om de brief voor kennisgeving aan te nemen.

**

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Onafhankelijk netbeheer!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

**- de brief van de minister van
Economische Zaken van 7 juni 2007
betreffende de splitsing van energiebedrijven
(30212, L).**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Gehoord de reactie van de minister op de vragen en opmerkingen, heeft de VVD-fractie niets meer toe te voegen aan haar inbreng in eerste termijn. Wij blijven de argumenten van de minister helder vinden en blijven haar steunen. Wij hebben zo langzamerhand wel genoeg van de show. Het is wat ons betreft einde oefening, ofwel het doek gaat vallen.

Nu ik toch zo veel beeldspraak gebruik, wil ik eindigen met een variant op een gezegde: er is altijd wel een stok te vinden om een KB te slaan.

*N

De heer **Schouw** (D66): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor haar beantwoording die zorgvuldig en consistent is en in lijn met de brief die zij aan beide Kamers heeft gestuurd. Ik ben blij dat zij zo uitvoerig is ingegaan op de zorgvuldige procedure die zij in acht heeft genomen tussen het moment van het schrijven van de brief en de gedachtewisseling in de beide Kamers.

Ik stel vast dat wij hier vandaag in een wat bizarre situatie verkeren. Wij hebben enige tijd geleden een wet behandeld die door beide Kamers is aangenomen. Een onderdeel daarvan, de splitsing, is aangehouden, maar de wet is voor het overige aangenomen. De minister heeft laten weten dat zij tot twee keer toe de splitsing aan de orde heeft gesteld in het nieuwe kabinet van CDA, Partij van de Arbeid en de ChristenUnie en dat het kabinet tot twee maal toe heeft gezegd: gaat u maar splitsen. Ik stel verder vast dat dit in de Tweede Kamer aan de orde is geweest en dat de fracties in de Tweede Kamer inclusief de coalitiepartijen hebben gezegd: gaat u maar splitsen. Ik stel ook vast dat de fracties van de Partij van de Arbeid en de ChristenUnie in deze Kamer zeggen: liever niet. Ik moet ook nog vaststellen dat de CDA-fractie alles uit de kast haalt om te zeggen: splitsing hoeft wat ons betreft niet. Daarmee heeft zij de verdenking op zich geladen dat zij die Splitsingswet eigenlijk niet had willen aannemen. Hoe kan dit nu toch? De Splitsingswet is aangenomen en dient loyaal uitgevoerd te worden. Ik vind dit een bizarre situatie. Het is nog vreemder dat de voormalige loyale regeringsfracties, te weten D66 en de VVD, alles op alles moeten zetten om die consistente lijn aan te houden.

Nu kun je zeggen: lang leve het dualisme en lang leve het debat, maar aan de andere kant kun je ook zeggen dat dit type opmerkingen het onvermogen maskeert om gewoon een verstandige,

consistente, politieke regie te voeren over een wet die al is aangenomen. Tegen degenen die het aangaat, zeg ik: trek je dit alsjeblieft aan, want dit is een bizarre vertoning.

Dan kom ik bij het derde punt. Ik heb moeten constateren dat een aantal nieuwe woordvoerders de beloftes vergeet die door de vier grote energiebedrijven in een aantal brieven, van 16 oktober en 13 november, zijn gedaan. Deze hebben een cruciale rol gespeeld in het debat. Ik neem het deze nieuwe woordvoerders niet kwalijk, maar wel de woordvoerders van de vorige debatten. Deze bedrijven hebben zich bereid verklaard om het publieke belang van de energiesector te versterken en de internationale expansiedrift die zij hadden, te beteugelen. Ik constateer met het kabinet dat er van die beloftes eigenlijk niets is overgebleven. Ik vind dat dit argument moet worden meegewogen door de Kamer. Mijn fractie doet dat, en het zou mij een lief ding waard zijn als ook andere fracties zich daarvan iets aantrokken.

Een vierde opmerking is dat ik blij ben met het initiatief van de minister, aangemoedigd door de goede ideeën van de heer Van Driel, om ervoor te zorgen dat de commerciële onderdelen van de energiebedrijven meer oog krijgen voor hun publieke verantwoordelijkheid. Het voorbeeld van de heer Van Driel over het investeren in Amsterdam in relatie tot het investeren in het buitenland spreekt boekdelen. Ik ben het van harte met hem eens. Eigenlijk zouden wij een beweging op gang moeten brengen om dit om te draaien. Naar mijn oordeel heeft de minister dit omarmd. Ik complimenteer haar daarmee en moedig haar aan om ermee verder te gaan.

Ik spoor de minister ook aan om niet te lang te wachten met het slaan van het KB en met de inwerkingtreding ervan. Het wetsvoorstel is aangenomen, er zijn goede argumenten en het heeft absoluut geen zin om hierover nog langer te twijfelen. Ten slotte ben ik benieuwd welk konijn de CDA-fractie nog uit de hoge hoed tovert. Ik wacht het met grote belangstelling af.

*N

De heer **Doek** (CDA): Voorzitter. Ik dank de minister zeer hartelijk voor haar uitvoerige beantwoording van de diverse vragen en voor de wijze waarop zij met een aantal van ons het debat heeft willen voeren. Op het punt van de reciprociteit blijven wij met de minister van mening verschillen. Een Nederlands speelveld is wel erg klein in een Noordwest-Europese energiemarkt. Wij zijn niet overtuigd door de brief van 7 juni met betrekking tot de risico's die worden gelopen met het onafhankelijk netbeheer.

Dan sluit ik nu aan bij de vraag: hoe nu verder? De minister is daarop uitvoerig ingegaan. De minister vertelt dat er begin 2008 een energierapport verschijnt over allerlei heel interessante thema's, zoals de ontwikkeling van de Noordwest-Europese markt. Ook zal aandacht worden besteed aan het publieke

aandeelhouderschap. Wij zouden daar het liefst op wachten, want volgens de minister bevat het rapport belangrijke informatie. Laten wij echter ook onze zegeningen tellen. De minister heeft aangekondigd een regiegroep in het leven te zullen roepen, waarin zij met de aandeelhouders wil spreken over de thema's die ook voor de CDA-fractie belangrijk zijn: duurzaamheid, voorzieningszekerheid en credit rating. Naar ons oordeel is dit een prima initiatief.

Ook een prima initiatief is, het mogelijk maken dat andere aandeelhouders in het publieke domein aandeelhouder zouden kunnen worden van de eventueel afgesplitste netbedrijven. De minister noemt de BNG, maar ik neem aan dat in dezelfde range ook de Waterschapsbank valt, waarvan 100% van de aandelen in het bezit is van de overheid. Misschien kan zij daarop nog even ingaan.

In mijn bijdrage heb ik erop gewezen dat wij in de WON hebben bepaald dat de vette netbeheerder er moest komen. Ook de CDA-fractie steunde dit van harte: Het beheer van het hoogspanningsnet berust bij TenneT. Daarnaast is de netbeheerder gecreëerd. Ik heb aandacht gevraagd voor het gelijklopen in verband met de ingewikkelde reorganisatieprocessen. Ik vind het plezierig dat de minister heeft toegezegd dat zij dit zal bezien.

Ik heb de minister gevraagd om een datum te noemen. Daarover hebben wij een klein interruptiedebatje gevoerd. Zij zei dat het eerder op mijn weg lag. Alles overziende, constateer ik dat de minister een zorgvuldig implementatietraject wil ingaan, zoals ook haar voorganger het uitdrukte. Er zijn vele zaken die meer dan secuur geregeld moeten worden. Over deze processen kan niet lichtvaardig worden gedacht, in de trant van: dat doen wij even. Ik heb ooit gesproken met de directeur van Intergas in Eindhoven, die ik toevallig goed ken. Hij heeft het proces van splitsing meegemaakt. Het is een betrekkelijk kleine vennootschap, maar het proces heeft ongelooflijk veel energie gekost. De minister gaat serieuze gesprekken voeren met de aandeelhouders en de regiegroep om te komen tot een uitstekende borging van het publieke belang, maar ook om in de gaten te houden of de credit ratings gesauveerd kunnen worden. Wij denken dat het verstandig is om daarvoor een ruime periode te nemen. De minister heeft er terecht op gewezen dat je het KB kunt slaan op een bepaalde datum, maar dat vervolgens de datum van inwerkingtreding later kan zijn. Daarna treedt artikel VIII van de WON in werking, waarin een termijn staat van twee jaar en zes maanden. Wij blijven bij de uitgangspunten die wij hadden; dat zal de minister ons niet euvel duiden. Dit dossier moet echter ook een keer op een fatsoenlijke manier worden afgesloten, zowel in het publieke belang, als in het belang van de energiemaatschappijen. Ook voor ons als medewetgever is dit van belang. Er is een bepaalde periode nodig om een en ander zorgvuldig te doen. Het slaan van het KB zal waarschijnlijk deze zomer gebeuren. In het concept van de minister stond 1 augustus, maar daar zal zij wel niet heel erg

"wettisch" in zijn; het kan ook op 1 september. Dat is allemaal ook niet zo interessant. Veel interessanter is natuurlijk de inwerkingtreding. De minister noemt in haar brief vrij streng een termijn van vier weken. Die loopt vandaag of morgen af. Ik ken de minister echter ook als een redelijk mens, dus ik ga ervan uit dat wij, als wij er vanavond niet helemaal uitkomen, niet direct worden geconfronteerd met de mededeling dat wij de termijn van vier weken hebben overschreden en dus over tijd zijn. Dat is niet de bedoeling. Ik hoop dat de minister mij dat wil bevestigen. Ik geef de minister als datum van inwerkingtreding van het KB ter serieuze overweging 1 juli 2009, zodat het groepsverbod uiterlijk 31 december 2011 moet zijn nageleefd. Ik wacht gaarne haar reactie af.

De heer **Schouw** (D66): Wat de heer Doek zegt over zorgvuldigheid is mij duidelijk, maar wat is nu toch de reden dat hij kiest voor 1 januari 2009? Help mij, want ik tast echt in het duister.

De heer Doek heeft niet het exclusieve recht op het noemen van data. Ik doe daarom ook maar een duit in het zakje: wat mij betreft vindt de inwerkingtreding zo snel mogelijk na de zomervakantie plaats.

De heer **Doek** (CDA): Ik geloof niet dat ik op deze opmerking hoeft te reageren.

De heer **Schouw** (D66): Ik maakte twee opmerkingen. Op de tweede hoeft de heer Doek inderdaad niet te reageren, maar op de eerste wel. Ik vroeg hem namelijk welke rationele argumenten hij heeft voor zijn keuze van 1 januari 2009. Ik hoop dat hij daarover meer kan zeggen dan: zaken kosten veel tijd als ze ingewikkeld zijn.

De heer **Doek** (CDA): De onderbouwing is simpel. Als wij een latere datum kiezen moet de minister met een wetswijziging naar de Tweede Kamer. Artikel VIII kent immers een termijn van twee jaar en zes maanden en die termijn moet dan worden opgerekt. Dat lijkt mij geen goede optie. Als de minister mijn suggestie overneemt, houdt zij alles in eigen hand. Al met al suggereer ik de minister om een termijn van ongeveer vier jaar in acht te nemen. Wij spreken over geïntegreerde bedrijven die vaak meer dan honderd jaar bestaan. Een termijn van vier jaar overschrijdt dan ook noch absoluut noch relatief het abnormale.

*N

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Ik ken de mores van dit huis nog niet. Ik permitteer mij desondanks een opmerking over de inbreng van mevrouw Kneppers. Het lijkt mij vooralsnog niet passend dat zij dit debat typeert als het opvoeren van een show, omdat ik ervan uit dacht te mogen gaan dat wij hier argumenten uitwisselen. Bovendien is de motie-Doek/Sylvester ook ondertekend door de fracties

van de VVD en D66, hoewel ik nu begrijp dat de heer Schouw de motie anders interpreteert.

Aan het voorgenomen besluit van de minister liggen geen EU-verplichtingen ten grondslag. Zij schreef dat al in haar brief en heeft dat vanavond herhaald. De argumenten die betrekking hebben op onzekerheden, risico's en feitelijke internationale bewegingen van de betrokken bedrijven, waren ten tijde van de indiening van de motie in 2006 bovendien bekend. Ik constateer verder dat er geen dreigingen zijn die op dit moment nopen tot inwerkingstelling. De minister heeft daarvoor in ieder geval geen argumenten naar voren gebracht. Met het oog hierop ziet mijn fractie -- ik zeg maar hardop wat de heer Doek bedoelt -- geen reden om de inhoud van de motie-Doek/Sylvester niet gestand te doen.

Ik ben het met de minister eens dat het van belang is om het publieke belang van het net te borgen. De huidige wet biedt echter al garanties voor die borging, ook in het geval bedrijven in moeilijkheden komen. De minister kan dan namelijk op grond van de artikelen 93 en 94 van de Elektriciteitswet het net veiligstellen.

Wij hebben hierover al even van gedachten gewisseld, maar ik houd toch vast aan mijn stelling dat de inwerkingstelling een ongelijk speelveld creëert. De inwerkingstelling is dus in strijd met het doel dat de minister in de brief uiteen heeft gezet. Het is zelfs contra de bedoeling van de wet. Het creëren van een ongelijk speelveld is ook in strijd met de wens om de markt te liberaliseren en dat was wel de achterliggende idee bij de wet. Dat ongelijke speelveld geldt de periode dat de minister vooruitloopt op de EU-regelingen die hiervoor in het leven zullen worden geroepen. De Nederlandse bedrijven verkeren in die periode in een ongelijke positie ten opzichte van bijvoorbeeld Duitse en Franse bedrijven. Is dat soms de expliciete bedoeling van de minister? Zo niet, is de minister het dan met mij eens dat deze ongelijkheid een implicatie is van het Koninklijk Besluit? De vier bedrijven die thans nog publiek eigendom zijn, moeten dan immers onder slechtere voorwaarden dan hun buitenlandse collega's gaan concurreren.

De inwerkingstelling gaat verder in tegen het belang van de lagere overheden die aandelen van energiebedrijven in bezit hebben. Het verbaasde mij dan ook dat de minister een dichotomie aanbrengt tussen de rijksoverheid en de lagere overheden. Wat is het staatsrechtelijke en politieke oordeel van de minister hierover?

De minister is niet ingegaan op mijn vraag in eerste termijn over de oligopolide markt. Ik neem aan dat zij het met mij eens kan zijn dat er in Nederland en andere EU-lidstaten, gegeven het aantal aanbieders, de facto sprake is van een oligopolide situatie. Als de fusies goed op gang zijn gekomen, worden wij zelfs geconfronteerd met een Europese oligopolide markt. Na die fusies blijft immers slechts een beperkt aantal bedrijven over om ons, maar ook Spanje en Portugal, te bedienen. Willen wij dat? Het antwoord zal zijn: daar hebben wij de NMa voor op Nederlands niveau en op Europees niveau de overeenkomstige

mededingingsautoriteit. De minister weet echter net zo goed als ik dat het ontzettend moeilijk is om een feitelijk kartel juridisch hard te maken. Anders zullen anderen haar daarover informeren. Als je dat niet juridisch hard kunt maken, hebben de Nederlandse en de Europese burgers te maken met de prijsstelling van de desbetreffende bedrijven.

De **voorzitter**: Wilt u afronden?

**

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. Goed. Het idee van een regiegroep vinden wij te vrijblijvend. Het is een goed idee, maar praten zonder inzet heeft geen zin. Wat willen wij in die regiegroep gerealiseerd zien? Welnu, dat is aandringen bij bedrijven op niet-vervreemding; als er toch een voornemen tot vervreemding van aandelen is, moeten die aandelen in de eerste plaats bij voorkeursrecht worden gegund aan andere overheidsorganen; overleg met pensioenfondsen over het verstrekken van leningen aan overheidsorganen die de desbetreffende aandelen willen opkopen.

Ten slotte dringen wij er bij de minister op aan dat zij, voordat het KB geslagen wordt, eerst overlegt met de betrokken bedrijven over een convenant waarmee de gewenste zekerheden gegarandeerd worden.

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording van de vragen in eerste termijn.

In mijn inbreng heb ik mij geconcentreerd op de veranderingen van de huidige situatie ten opzichte van de behandeling in november, waarbij een motie is aangenomen. In haar antwoord heeft de minister verwezen naar de algemene redenering van de risico's van splitsing. In eerste termijn heb ik aangegeven dat ook wij oog hebben voor die redenering, maar dat er nog geen concrete aanleidingen zijn aangegeven. Als ik de minister goed heb begrepen, heeft zij in feite twee dingen gezegd: het verschil in de uitlatingen tussen de brieven van oktober en november en de verwoorde ambities bij de aankondiging van de fusie tussen Nuon en Essent enerzijds en de Belgische overname van Delta anderzijds. Hiermee wordt de heer Schouw op zijn wenken bediend. Voorts heeft de minister gesproken over de weigering van Delta naar aanleiding van het verzoek van de minister, in het licht van de aangenomen motie, om de aankoop van het Belgische afvalverwerkingsbedrijf te heroverwegen. Dit zijn voor ons een aantal heldere punten, naar aanleiding waarvan je kunt zeggen: het licht stond niet op rood, maar in ieder geval wel op oranje. Mijn fractie heeft dus de neiging om de minister op dit punt te volgen.

In de antwoorden van de minister hebben wij toch nog wat knelpunten gevonden. Zo spreekt de minister over het gelijke speelveld, maar dat is een gelijk Nederlands speelveld waar gesplitste bedrijven actief zijn. Als ik het goed begrijp, kunnen buitenlandse geïntegreerde bedrijven daar

ook actief zijn. Als een buitenlands geïntegreerd bedrijf een Nederlands gesplitst bedrijf overneemt, blijft die toegang tot dat speelveld gewoon bestaan. Wij zijn benieuwd hoe de minister dat verschil, dat er toch in zit, interpreteert.

Als wij het toch over Europa hebben, merk ik op dat de discussie gaat over ontvlechting met de distributienetten. In Europa is men pas aan de transportnetten toe, maar die stap heeft Nederland al gezet. Nederland neemt dus als het ware al een volgende stap. Dit betreft toch wel twee verschillende snelheden in Europa. Ik ben benieuwd hoe de minister hier tegenaan kijkt.

De vorige spreker heeft er ook op gewezen dat splitsing consequenties voor publieke aandeelhouders heeft. Splitsing brengt gemeenten en provincies namelijk in een specifieke positie. De minister kan zeggen dat de Wet Filo niet verhindert dat men de aandelen in eigendom houdt. Volgens mij is de discussie toch wel complexer, zeker gezien de gevoeligheid, wanneer lagere overheden ook dat soort belangen hebben in commerciële activiteiten. Mij is het niet helemaal duidelijk in hoeverre de minister daarover met de betrokkenen al overlegd heeft. Of is dit een onderdeel van het overleg met de regiegroep dat dit najaar gepland is?

Tot slot iets over de cross border lease. De minister zei dat dit eigenlijk privaatrechtelijke overeenkomsten zijn en dat de nationale overheid daar buiten staat. Het is iets tussen de betrokken partijen in de privaatrechtelijke overeenkomst. De motie-Doek/Sylvester lees ik echter toch iets anders. Als een van de redenen om het besluit voorwaardelijk te maken, wordt in de motie gevraagd om toch helderheid te verschaffen over de grote risico's over de cross border leases. Mag ik uit het antwoord van de minister opmaken dat zij daarin voor haar geen taak weggelegd ziet? Hoe moet ik dat zien in het licht van het feit dat de vorige minister van Economische Zaken dit omarmd heeft?

*N

De heer **Van den Berg** (SGP): Voorzitter. Het is een spannende dag voor deze Kamer: de minister als een rots in de branding. Ik wil haar namens de fracties van de ChristenUnie en de SGP hartelijk dank zeggen voor de beantwoording.

Een aantal vragen is goed beantwoord, dus daar kom ik niet meer op terug. De minister heeft volkomen gelijk als zij zegt dat het wetsvoorstel tot stand is gekomen, mede omdat de motie de splitsing voorwaardelijk maakt. De motie is een politiek gegeven. De heer Schouw was het even vergeten, maar in het vorige debat hebben wij zo geprobeerd om de wet er heel zorgvuldig door te krijgen. Daaraan waren wel duidelijk voorwaarden verbonden. Zoals gezegd, is die motie er.

De heer **Schouw** (D66): Ik weet niet precies wat u hiermee bedoelt, maar de motie was niet voorwaardelijk voor de invoering van de hele wet. De wet is gewoon geaccepteerd; alleen een element is aangehouden. En daar gaat de motie over.

De heer **Van den Berg** (SGP): Ik maakte mijn opmerking om u even scherp te maken. Dat is meestal niet nodig, maar ik dacht dat het geen kwaad kon aan het eind van de avond. Mijn actie blijkt succesvol te zijn.

Voorzitter. Bij alles wat er gewisseld is, betreuren wij het dat de minister voor het slaan van het KB geen feiten noemt. Wat zij heeft gezegd, gaat volgens ons niet over feiten. Misschien kan de minister hier wat nader op ingaan.

De collega van de SP heeft herhaald dat er straks toch geen sprake is van een gelijk speelveld. Dat heeft onherroepelijk grote consequenties. Wij willen hier nogmaals op wijzen.

Voor een aantal problemen geldt dat ze zichzelf oplossen als de tijd vordert, zoals dat van de CBL's. Dat zijn aflopende zaken, dus wij steunen het pleidooi voor een langere termijn, voor zorgvuldigheid, omdat die problemen dan vanzelf opgelost worden door het verstrijken van de termijnen, zonder dat er financiële problemen voor de bedrijven ontstaan. Maar uiteindelijk betalen de burgers van dit land het gelag, want het geld zal ergens vandaan moeten komen, en dat geldt ook voor de bedrijven in dit land. Ik waag mij dus niet aan een wedstrijdje in woordspelingen over hoe lang het moet duren, maar wij vragen als zeer redelijke politieke partijen om een termijn waarbij de nodige zorgvuldigheid in acht genomen kan worden. En de minister kan dan wel schatten hoe lang die termijn moet zijn.

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter, nog even een vraag aan de heer Van den Berg, omdat hij ook namens een van de coalitiefracties spreekt. Ik heb begrepen dat hij vindt dat het in de eerste plaats aan de minister is om een termijn te bepalen, dat het aan haar is om aan te geven wat zij zorgvuldig vindt. Hij zal haar keuze volgen, omdat het om een ministeriële verantwoordelijkheid gaat, zo begrijp ik.

De heer **Van den Berg** (SGP): Dat is natuurlijk staatsrechtelijk juist, maar ik heb gepleit voor een zorgvuldige termijn en ik heb ook gezegd dat sommige problemen zich dan vanzelf zullen oplossen, zoals de CBL-problematiek. Ik heb gepleit voor grote zorgvuldigheid, omdat wij belang hechten aan een betrouwbare overheid. Dat was de rode draad in onze bijdrage in eerste termijn. Ook de voorganger van de minister heeft goede afspraken met het bedrijfsleven gemaakt, er is iets in gang gezet en dan moet de overheid betrouwbaar blijven. Dat bedoel ik met een zorgvuldige termijn.

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Ik hoor steeds dat de termijn verlengd moet worden vanwege de cross border leases, maar er zijn al bedrijven gesplitst, onder andere in de buurt van Eindhoven, waarbij cross border lease geen enkele rol heeft gespeeld. Bovendien behouden Amerikaanse bedrijven een claim op de netwerkbedrijven, maar volgens mij worden die

alleen maar kredietwaardiger, dus denk ik dat die claim gewoon betaald zal kunnen worden.

De heer **Van den Berg** (SGP): Dat veronderstelt u, ik denk dat het wat ingewikkelder is. De tijd zal het leren, het kan in ieder geval geen kwaad om te pleiten voor een zorgvuldige termijn, omdat dan sommige problemen zichzelf oplossen. Dit moet zelfs de VVD aanspreken, die toch ook bekend staat als een partij die zuinig met de centen wil omgaan...

*N

De heer **Van Driel** (PvdA): Mevrouw de voorzitter. Ik dank de minister voor haar uitgebreide antwoorden en voor het duidelijk maken van haar positie in deze kwestie. Al is er nog maar één termijn helemaal achter de rug, dit debat heeft veel duidelijk gemaakt, onder andere dat reciprociteit in Europa niet geldt. Dat was een duidelijke uitspraak. Impliciet zegt de minister daarmee dat wij ervoor moeten zorgen dat de netwerken hier blijven. Maar volstaan met de uitspraak dat wij daar nu voor gaan ijveren en erop gokken dat het dan wel zal werken, is toch meer hopen dan dat wij al een vogel in de hand hebben. Mijn fractie vindt dit wel teleurstellend, je merkt ook dat veel leden van deze Kamer het zouden betreuren als de commerciële takken in handen van buitenlandse partijen kwamen. Velen zeggen dat het goed zou zijn om de aandelen daarvan in publieke handen te laten blijven.

Nu zal de minister zeggen dat zij die aandelen niet heeft en dat zij er ook niet tegen is dat de lagere overheden ze houden, zodat ik niet bij haar moet zijn. Dat kan ik me wel voorstellen, maar toch doe ik een beroep op haar. Zij heeft gezegd dat zij samen met Justitie zal bekijken in hoeverre de macht van de aandeelhouders versterkt kan worden. Dit juichen wij zeer toe. De minister heeft ook gezegd dat de regering de regierol op zich zal nemen; ook dat juichen wij toe. Ik zou wel graag zien dat zij hier wat nader op ingaat. Hoe stelt zij zich dit voor? Hoe nadrukkelijk is zij bereid en in staat om deze rol te spelen?

De minister heeft ook gezegd dat de BNG hierbij een rol kan spelen; de heer Doek noemde in dit verband de Waterschapsbank. Ik vond dat de minister de pensioenfondsen iets te snel afwees omdat dit andersoortige organisaties zouden zijn. Maar de pensioenfondsen hebben hier misschien wel belangstelling voor, want zij zoeken ook altijd goede investeringsmogelijkheden. De minister zou dan ook in ieder geval eens kunnen proberen om de pensioenfondsen te overreden.

Nu is het voor ons toch nog de vraag of de aandelen niet te snel in handen van buitenlandse partijen of van private equity-clubs komen, als gemeenten daarvan af willen; ik noemde de gemeenten Renkum en Katwijk als voorbeelden. Moet de conclusie niet zijn dat de regering kan kiezen tussen zelf een rol spelen om de aandelen in publieke handen te houden -- ik heb dit een last resort genoemd -- en toe te zien terwijl de

aandelen vervreemd worden, in handen komen van buitenlandse partijen of van clubs die wij niet graag zouden zien beschikken over alle aandelen van productiebedrijven? Als dit de keuze was, zou de minister hier in het kabinet voor moeten waarschuwen. Dan zou zij het kabinet de vraag moeten voorleggen of de regering toch niet iets meer wil doen dan het op zich nemen van de regierol en hopen dat de positie van de aandeelhouders versterkt zal worden. Moet de regering er dan niet voor kiezen om toch een rol te spelen, ook al zou het misschien "contre coeur" zijn? De minister zou er met de lagere overheden over kunnen overleggen, voorkeursrechten aan de rijksoverheid af te staan. Zij hoeft hiervoor niet actief te gaan werven, integendeel, maar mocht de genoemde keuze zich voordoen, dan is mijn keuze snel gemaakt. Ik dring er dan ook op aan dat de regering zich hier eens over uitspreekt.

Over de termijnen is al het een en ander gezegd, ik laat het daar maar bij. Het invoeren van de vette netbeheerder hoeft overigens wat ons betreft niet uitgesteld te worden tot na 2008. Maar mocht het KB wat later van kracht worden -- nogmaals, ik volg de keuze van de heer Doek -- dan hoop ik wel dat de minister snel met de bedrijven zal overleggen over het standstillbeginsel, want anders ontstaat er ook wat ons betreft een nieuwe situatie. Het wordt een proces van vier jaar en die tijd heeft de minister misschien ook wel hard nodig, want het is ingewikkeld genoeg. Ik zou het dan ook wel op prijs stellen om met enige regelmaat een rapportage te ontvangen, opdat wij er nog eens over kunnen praten.

*N

De heer **Koffeman** (PvdD): Voorzitter. Ik dank de minister voor het beantwoorden van de vragen. Het is jammer dat de fracties van D66 en de VVD zo fulmineren tegen het voortschrijdende inzicht bij de andere fracties, vooral omdat de breedte van dit inzicht veeleer tot nadenken dan tot afkeuring zou moeten leiden. Er zijn nieuwe ontwikkelingen die bij het vervaardigen van het wetsvoorstel nog niet te voorzien waren. De meeste aandeelhouders willen helemaal niet van hun aandelen af. Wij weten inmiddels dat consumenten in problemen komen door hoge energierekeningen. De consequenties van mogelijke schadeclaims in verband met de cross border leases zijn nog steeds niet te overzien. Er is in Noord-Brabant al iets gebeurd, maar in andere gevallen weten wij de afloop echt nog niet. Het debat over klimaatproblemen is van recenter datum en daarmee ook de behoefte om meer invloed te houden op de eigen energievoorziening. Dat wordt niet opgelost door uit te stellen tot 1 juli 2009. Het is jammer dat CDA en PvdA gaande de avond een stuk milder lijken te worden over het voorstel; niet door een wachtkamerregeling, maar door splitsing in de huidige omstandigheden fundamenteel opnieuw aan de orde te stellen. Niemand verplicht Nederland tot splitsing, zegt de minister. De nieuwe omstandigheden nodigen uit tot een "no regrets scenario". Er is dus alle reden om

onomkeerbare stappen niet alleen uit te stellen, maar ook om het voornemen tot splitsing opnieuw tegen het licht gehouden. Een regiegroep zal niet meer dan een lapmiddel zijn voor een voornemen dat meer revisie behoeft dan dat.

De heer **Schouw** (D66): De heer Koffeman sprak mij aan; daarom spreek ik hem ook maar aan. Het was een licht verwijt, maar toch een verwijt, alsof ik niet zou kijken naar voortschrijdend inzicht.

Ik heb gekeken naar voortschrijdend inzicht, maar dan voortschrijdend inzicht dat betrekking heeft op het wetsvoorstel. Er is ook voortschrijdend inzicht bij duurzame energie, de energierekening en al die andere zaken die u noemt, die geen betrekking hebben op dit wetsvoorstel, maar die wel betrekking kunnen hebben op het commerciële deel van de energiebedrijven. Daarover heb ik een aantal opmerkingen gemaakt die volgens mij heel erg tegemoetkomen aan de richting die u bepleit. Dat wil ik van mijn kant rechtzetten.

De heer **Koffeman** (PvdD): De oplossing die u bepleit, biedt echter geen garanties voor de mogelijkheid om na splitsing energiebedrijven in Nederland te laten blijven. Er zijn ernstige twijfels of na splitsing energiebedrijven nog wel een kans hebben om zelfstandig in Nederland te functioneren. U kunt daarover een andere mening hebben, maar verschillende deskundigen geven aan dat daarover twijfels zijn.

*N

Minister **Van der Hoeven**: Mevrouw de voorzitter. In de tweede termijn heeft de Kamer concluderende opmerkingen gemaakt. Zij heeft voorstellen gedaan en nieuwe vragen gesteld. Ik zal proberen dit alles binnen een redelijk tijdsbestek te beantwoorden. Tot slot zal ik ingaan op de suggestie van de geachte afgevaardigde Doek. Hij was een van de eerste sprekers, maar daarop kom ik als laatste.

Wat waar is, is waar. Deze wet is aanvaard, maar het onderdeel van de splitsing is aangehouden. Met uitzondering van de fracties van de Partij voor de Dieren en de SP heb ik vanavond niemand zich horen keren tegen de splitsing als zodanig. Dat betekent dat de splitsing een feit wordt. Daarover zijn de Tweede Kamer, de Eerste Kamer en de regering het eens.

Alvorens ik over de datum van inwerkingtreding ga spreken, maak ik een aantal andere opmerkingen. Ik wil eerst terugkomen op de opmerkingen van de heren Reuten en Laurier over het level playing field. Ik zal dat het gelijke speelveld noemen; anders krijg ik weer de Sofprij. Die heb ik al eens gekregen voor gebruik van het Engels. Ik vind één keer genoeg. Ik heb het over de Nederlandse kleinverbruikersmarkt. Het gaat dan om het op gelijke voorwaarden aanbieden van gas en elektriciteit door alle binnen- en buitenlandse aanbieders aan de miljoenen consumenten in Nederland. Ik ben het ermee eens dat het een illusie is om te streven naar een gelijk speelveld

alleen al vanwege de enorme verschillen in de huidige Europese markt. De Nederlandse bedrijven zijn klein dat zeggen zij ook zelf. Zelfs als zij fuseren, zullen zij gesplitst of ongesplitst, een bepaalde beperkte rol blijven spelen. Zij willen wel die kant op. Zij willen actief worden op die markt. De CEO's geven het aan. Ook de bedrijven zelf geven het aan. Men kan wel zeggen dat zij het niet zo menen, maar men weet even goed als ik dat zij het wel menen.

De heer **Reuten** (SP): De markt kent twee kanten: consumenten en producenten. U lijkt uitsluitend aan de kant van de consumenten te redeneren. Het gaat nu om het gelijke speelveld. Ik geef toe dat de Nederlandse term, die ongelukkig is, beter is dan de Engelse term. Dus laten wij het daar maar op houden; wij weten wat ermee bedoeld wordt.

Het punt is dat u door het slaan van het KB het ongelijke speelveld in Europa creëert. Nederland is een deel van de Europese Unie en juist door het slaan van het KB realiseert u het ongelijke speelveld. U begrijpt toch wat ik bedoel? De Nederlandse bedrijven verkeren dan toch in een andere positie als de Franse, Duitse of andere bedrijven, die wel geïntegreerd zijn? U stuurt de Nederlandse bedrijven het speelveld in dat u ongelijk hebt gemaakt. Dat is niet in overeenstemming met de grondslagen van ideeën van liberalisering.

Minister **Van der Hoeven**: Ik ben het niet met de heer Reuten eens. Ik heb dat in eerste termijn aangegeven en ik heb het in tweede termijn aangegeven. Ik sta hier om samen met u de nationale vrije beleidsruimte in publieke belangen te borgen. Het publieke belang is het belang van het onafhankelijke netbeheer. Wat u aangeeft, is conform de positie die de SP heeft ingenomen bij het wijzigingsverdrag over de Europese Unie. U bent bang dat Nederland geen eigen beleid meer kan voeren. Nederland kan een eigen beleid voeren op een aantal punten, maar dat moet je wel aangeven en je moet je macht gebruiken waar je dat kunt. Wij kunnen dat op dit punt door aan te geven wat een dienst van publiek belang is. Dat is het onafhankelijke netbeheer. Dat is aan de orde. Daarmee creëer je op de kleinverbruikersmarkt een gelijk speelveld. Daar draait het om. Het gaat er niet om dat wij met het doorvoeren van het splitsingsbesluit een ongelijke Europese markt creëren. Dat is niet aan de orde.

De **voorzitter**: Mijnheer Reuten, dit is de laatste interruptie op dit punt. Het wordt een herhaling. **

De heer **Reuten** (SP): De minister zegt dat zij het niet met mij eens is, maar ik hoor geen argument.

Minister **Van der Hoeven**: Ik heb mijn argumenten gegeven, maar die deelt u niet. Ik deel uw argumenten niet. Ik heb wel naar u geluisterd. Je kunt politiek van mening verschillen over zaken. Ik

wil het Nederlandse publieke belang van het netbeheer houden. Hoe het speelveld eruit komt te zien, kan ik niet inschatten. Ik zie wel dat er risico's zijn bij het netbeheer. Ik wil dat wij nu afspreken dat wij het groepsverbod instellen om zo het risico te verkleinen. Ik begon zojuist met de constatering dat de Kamer het op dat punt met mij eens is, met uitzondering van uw fractie en die van de Partij voor de Dieren.

De heer Laurier van de fractie van GroenLinks vroeg of Nederland niet een beetje de gekke Henkie van Europa is, of Nederland niet te veel vooruitloopt op een aantal punten. Ik zei al dat je ziet dat bedrijven bezig zijn om zich te positioneren op de Noordwest-Europese markt. Ik wil voorkomen dat de positionering ten koste gaat van de Nederlandse netwerken. Om die reden anticipeer ik op marktontwikkelingen die mogelijk een negatieve invloed hebben op de Nederlandse netwerken. Wij zijn verantwoordelijk voor de borging van het Nederlandse publieke belang. Daarom vind ik de inwerkingtreding van het groepsverbod erg belangrijk.

De heer Doek was de eerste die sprak over de regiegroep. Een aantal anderen hebben zich daarbij aangesloten. Men moet de regiegroep niet onderschatten, omdat daarin juist een aantal van de vragen die hier vandaag zijn gesteld, geadresseerd en beantwoord kunnen worden. De heer Doek heeft suggesties gedaan. Hij heeft gevraagd of de waterschappen bij de BNG kunnen. Ik zal dat bezien. Daarvoor moet namelijk wel iets geregeld worden. Ik moet om praktische redenen wel een slag om de arm houden. Waterschappen zijn namelijk niet in energiebanken vertegenwoordigd. Voor de Nederlandse gemeenten geldt iets anders. Ik zal nagaan of wij voor deze kwestie een oplossing kunnen vinden. De suggestie vind ik in ieder geval waardevol.

De heer Van Driel sprak over de pensioenfondsen. Daarmee heeft hij het over een iets ander probleem. Dan hebben wij te maken met een private partij, maar in het kader van de regierol zal ik dit punt wel aan de orde stellen. Dat geldt ook voor zijn andere vraag: op welke manier en hoe nadrukkelijk kun je de regierol blijven voeren? De heer Van Driel daagde mij uit. Ik vind dat ik die uitdaging moet aangaan. Dus de suggesties die hij heeft gedaan, zal ik in de discussie inbrengen.

De heer **Doek** (CDA): Ik wil voorkomen dat u een onderzoek laat doen waarom ik niet heb gevraagd. Misschien heb ik binnensmonds gesproken. Ik sluit dat op dit tijdstip van de dag niet helemaal uit, maar ik had het niet over de waterschappen, maar over de Waterschapsbank. Dat is iets anders.

Minister **Van der Hoeven**: Inderdaad. Ik heb al aangegeven dat ik uw opmerking waardevol vind. Ik moet bij de AMvB en de ministeriële regeling over het eigendom van de netbeheerder een aanpassing aanbrengen op het punt van de BNG. Uw opmerking betrek ik bij die aanpassing. Daarover informeer ik u ook.

De heer **Van Driel** (PvdA): U zei dat u zich uitgedaagd voelde en dat u iets met mijn suggestie wilt doen, maar dan zegt u vervolgens het punt te willen inbrengen in de discussie. Dan daag ik u graag opnieuw uit en vraag ik u om te zeggen hoe u die regierol echt gaat invullen. Ik vraag u dus om iets meer te doen dan alleen te zeggen: ik neem het mee. Dat heeft vaak als politieke betekenis: de boom in.

Minister **Van der Hoeven**: Ik begrijp wel dat u dat zegt. Ik heb aangegeven dat ik de regierol invul door de mensen bij elkaar te roepen en ervoor te zorgen dat een agenda wordt opgemaakt waarop staat wat er aan de orde moet komen. Als het enigszins kan, moeten spijkers met koppen worden geslagen en afspraken worden gemaakt. De verantwoordelijkheid dat dat gebeurt, neem ik. De regierol houdt in dat je mensen bij elkaar brengt. Ook de andere overheden hebben hun eigen verantwoordelijkheden en u weet net zo goed als ik dat ik daar niet in kan treden. Het is wel mogelijk om, gehoord de discussie in deze Kamer en die aan de overkant, op een aantal punten aanwijzingen te geven. Ik denk aan het publiek aandeelhouderschap. Er kan op gewezen worden waarover het daarbij gaat.

U sprak over een "last resort" met uw opmerkingen over het voorkeursrecht. Nogmaals, ik zal daarop terugkomen bij het voeren van de regierol. U hebt ook om rapportages gevraagd. Ik meen echter dat wij geen rapportages moeten hebben die weer nieuwe discussies tot gevolg hebben. Echter, als u wilt dat ik de Kamer hierover informeer, dan zal ik dat doen, evenals ik de Tweede Kamer informeer. Misschien zult u iets missen bij het invullen van de regierol. In dat geval hoor ik dat graag van u. Ik kan echter niet vooruitlopen op de ontwikkelingen en u iets vertellen over wat nog geen vorm en inhoud heeft.

De heer **Van Driel** (PvdA): Eén vraag hebt u nog niet beantwoord. Stel dat het gaat om de keus tussen de overheid als last resort of een particuliere partij. Wilt u laten weten hoe het kabinet dan over die keus denkt? Zeggen wij dan: graag in buitenlandse handen? Dat zou ik buitengewoon betreuren.

Minister **Van der Hoeven**: Misschien zijn er meer opties en is overname door de overheid niet de enige. Ik wil graag het totale beeld beoordelen.

De heer **Van Driel** (PvdA): Maar ik heb het steeds over een last resort, dus over de situatie dat iets anders niet lukt.

Minister **Van der Hoeven**: U gaat mij te hard, want u zegt: als dat niet lukt. Misschien vindt u dat ik weer te langzaam ga, maar laten wij eerst alles opstarten. De hele zaak is nog niet eens op de rails gezet. Er moet nog van alles ontwikkeld worden, maar nogmaals, u hebt niet tegen dovemansoren gesproken.

Voorzitter. Dan kom ik te spreken over financiële risico's voor het netbeheer als gevolg van commerciële activiteiten. Uit het winstenonderzoek van DTe blijkt dat de winst van het netbeheer bijna volledig naar de holding gaat. Dat is een feit. Dat heeft deze Kamer ook kunnen constateren. Met die winst, de cash flow, kunnen commerciële activiteiten worden ondernomen. Zelfs als de holding de winsten uit het net niet gebruikt, kunnen die in gevaar komen. Uiteindelijk beslist de holding daarover. Waar het echter om draait, is het volgende. Als de holding haar commerciële verplichtingen in het buitenland niet zou nakomen, kunnen schuldeisers verhaal halen bij de holding. Bij toenemende internationalisering neemt dat risico toe. De holding is namelijk eigenaar van het net en zij staat met haar hele vermogen in voor de eventuele schulden, dus ook met het net. Dat wordt niet voorkomen met de I&I-wet. Het net zelf wordt namelijk niet beleend. Dat is ook het vervelende ervan. Overigens, ook uit het winstenonderzoek blijkt dat dit risico zich voordoet. Er staat namelijk in het rapport dat blijkt dat de netbeheerders bijna hun gehele rendement uitkeren aan de holdingmaatschappij en dat in de toekomst in het kader van het onafhankelijk netbeheer een aandachtspunt kan ontstaan ten aanzien van de financiering van vervangingsinvesteringen of investeringen. Dit is dus niet iets wat ik zelf heb verzonnen. Ook mijn voorganger, de heer Wijn heeft gezegd dat ook evident moet zijn dat geen geldstromen gereserveerd worden voor activiteiten die met een omweg het net in gevaar kunnen brengen. Dit heb ik dus niet gezegd. Dit zijn de woorden van oud-collega Wijn die in de Handelingen te vinden zijn.

De heer **Doek** (CDA): Waar de minister nu op wijst, doet zich voor op de plaatsen waar geen vette netbeheerder is. Die vennootschappen hebben op het ogenblik natuurlijk helemaal niks. Zij zijn niet actief. De netten zitten vaak nog bij de houdstermaatschappijen. Het is dus volstrekt redelijk dat in de huidige omstandigheden de winsten volledig worden uitgekeerd aan de holdings. Juist door het creëren van de vette netbeheerder, waar mijn fractie geen enkel bezwaar tegen heeft, wordt deze mogelijkheid vermeden. Dus de minister mag dit argument in de nieuwe situatie niet meer op deze manier gebruiken.

Minister **Van der Hoeven**: Mevrouw de voorzitter. Volgens mij ga ik over mijn eigen argumenten, dus die kan ik blijven hanteren. Zelfs als de vette netbeheerder een feit is, moet er geconsolideerd worden. Dat is heel uitdrukkelijk door de bedrijven aangegeven. Op dat punt doet zich precies het probleem voor en dat los je niet op met de vette netbeheerder.

Voorzitter. Er is ook gezegd dat wij allemaal wel wisten wat er bijvoorbeeld in Zeeland gebeurde. In de vergadering van de staten van Zeeland van 29 september 2006 was inderdaad het voorstel van Delta NV aan de orde tot verwerving van een meerderheidsaandeel in een Vlaams

milieubedrijf. Dat is een bedrijf met de codenaam Extra Vert, maar het schijnt, staat in het stuk voor mij, gewoon Indaver te heten. Uiteindelijk constateert de voorzitter dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, D66 en de VVD met uitzondering van de heer Streng tegen het voorstel hebben gestemd. U kunt dus wel zeggen "alles is bekend", maar uit de stukken blijkt toch dat bij die uitspraak vraagtekens geplaatst moeten worden. Ik wil hierover niet uitweiden. Gedane zaken nemen geen keer, maar dat neemt niet weg dat dit toch niet de manier is waarop overheden met elkaar omgaan.

Dan kom ik toe aan de beantwoording van een aantal vragen van de heer Reuten. Ik heb al aangegeven dat ik het SP-plan betrek bij het overleg met de regiegroep. Wat de aandelen van pensioenfondsen betreft, merk ik op dat dit een lastig punt is. De pensioenfondsen zijn namelijk private, institutionele investeerders. Er zou wel sprake kunnen zijn van een optie als wij het hebben over aandelen van een commercieel bedrijf. Ik zal dit onderwerp bespreken op de aandeelhoudersbijeenkomst.

De heer Reuten zei dat het erop lijkt dat ik een dichotomie creëer tussen rijksoverheid enerzijds en gemeenten en provincies anderzijds. Dat is natuurlijk niet mijn bedoeling. Er gelden wel onderscheiden posities. In het algemeen geldt dat overheden niet aan commerciële activiteiten moeten doen. Als er op de markt meerdere spelers zijn met voldoende aanbod, is er geen rol meer voor de overheid. Dat betekent dat het niet voor de hand ligt dat het Rijk na splitsing commerciële bedrijven koopt van de medeoverheden, maar ik heb aangegeven, ook in antwoord op de opmerkingen van de heer Van Driel, dat er een aantal andere opties zijn die ik graag in aanmerking wil nemen en die ik samen met de publieke aandeelhouders wil onderzoeken.

De heer **Reuten** (SP): Ik hoor hier nu een aantal keren de term commerciële bedrijven vallen. Ik begrijp het niet. Er zijn publieke bedrijven en private bedrijven. Zowel publieke als private bedrijven kunnen opereren op een markt. Je kunt een marktmechanisme gebruiken om toe te delen of je kunt regels gebruiken om toe te delen, en wellicht nog een combinatie van beide. Dus ik begrijp niet wat u nu bedoelt met commerciële activiteiten. Publieke bedrijven kunnen opereren op een markt.

Minister **Van der Hoeven**: Ik begrijp wat u bedoelt, maar de kern van de Wet onafhankelijk netbeheer is dat je de netten in publieke handen houdt en dat je in feite het andere deel van het bedrijf afsplitst. Dat is met name het deel van het bedrijf dat zich toelegt op de commerciële activiteiten.

De heer **Reuten** (SP): Ik heb wel begrepen dat het over een splitsingswet gaat. Waar het mij om gaat, is dat de publieke bedrijven op markten kunnen opereren. En dat doen ze ook.

Minister **Van der Hoeven**: Ik begrijp heel goed wat u daarmee wilt zeggen. Wij hebben het dan over de productiebedrijven, de distributiebedrijven. Bij het publieke aandeelhouderschap kan het gaan om zowel het publieke deel, te weten het netbeheerbedrijf, als het andere deel dat zich richt op commerciële activiteiten. In beide gevallen is er een rol voor de publieke aandeelhouders. Dat is ook een punt dat in de regiegroep en op de vergadering van degenen die aandeelhouder zijn, aan de orde zal komen. Waar je als overheid op zowel de ene als de andere markt actief bent, zal je aan beide kanten een aantal afspraken moeten maken.

De heer Van den Berg heeft terecht aangegeven dat de motie de splitsing voorwaardelijk maakte. Hij heeft verder gezegd dat zorgvuldigheid betracht moet worden, waarmee ik het uiteraard eens ben.

De heer Van Driel heeft gevraagd wat er gebeurt tijdens de periode voor de einddatum van de realisering van de splitsing. Formeel is 2,5 jaar na inwerkingtreding de splitsing nog niet definitief. Dat betekent dat men zich tot die tijd aan alle wettelijke bepalingen moet houden. Dat is ook precies de reden waarom ik heb aangekondigd dat ik snel kom met de AMvB financieel beheer die regels stelt voor het goed en degelijk financieel beheer van de netbeheerder. Daarnaast is het de bedoeling dat op basis van de WON in splitsingsplannen exact wordt aangegeven hoe men de splitsing vorm gaat geven. In de wet staat dat dit gaat gebeuren op basis van een ministeriële regeling. Die regeling maak ik en ik zal er ook eisen bij stellen. Gedurende de overgangsperiode blijft het beleningsverbod gelden. Ook de toekomstige inkomsten uit de netten mogen niet worden beleend voor commerciële activiteiten. Ook blijft gelden dat de netbeheerder over voldoende eigen financiële middelen moet beschikken. Daarnaast blijft het privatiseringsverbod van kracht. Tevens ga ik ervan uit dat de bedrijven in hun bedrijfsvoering anticiperen op de inwerkingtreding. Die is immers na het slaan van het KB een feit. Dat is ook een verantwoordelijkheid van de bedrijven. Ik zal er op toezien en ik zal er ook met de bedrijven in overleg over treden.

Dan de datum. De Tweede Kamer vraagt mij om het KB snel te slaan. In de Eerste Kamer vraagt een aantal fracties mij het KB snel te slaan, terwijl twee fracties mij vragen om het KB helemaal niet te slaan en een aantal andere fracties mij vragen om meer tijd te nemen voor de uitwerking. Het is aan mij om hierin nu een wijs besluit te nemen. Ik heb aangegeven bereid te zijn de datum van definitieve splitsing en de datum van overdracht van het economisch eigendom gelijk te trekken. Dat is overigens ook een uitgesproken wens van de bedrijven, omdat ze dan niet twee keer behoeven te reorganiseren. Een en ander betekent wel dat het in redelijkheid moet gebeuren. De PvdA heeft gezegd dat dit wat haar betreft niet hoeft. De heer Doek heeft gezegd dat het aardig is dat ik er positief op ben ingegaan, maar tegelijkertijd heeft hij gezegd dat het wat hem

betreft niet hoeft. Welnu, daar kan ik moeilijk iets mee. Dat zijn twee verschillende signalen.

De heer **Doek** (CDA): Ik denk toch dat ik verkeerd geciteerd word. Ik heb gezegd dat ik het prettig vind dat u die ruimte geeft, maar ik heb mij er verder niet over uitgelaten in de zin dat het niet hoeft. U legt mij dat wel in de mond maar dat heb ik niet gezegd.

Minister **Van der Hoeven**: Dat heeft u niet gezegd? Het is goed dat te weten.

Als wij uitgaan van gelijktrekking mag de inwerkingtreding niet te lang op zich laten wachten. Bij gelijktrekking zal de implementatie van de vette netbeheerder later plaatsvinden, hetgeen hogere toezichtslasten en nalevingslasten voor de toezichthouder met zich brengt. Uitgaande van gelijktrekking kan de datum die de heer Doek noemt niet als uitgangspunt gelden. Anders komen wij in totaal op vierenhalf jaar na nu uit. Dat is erg lang. Ik kan mij wel voorstellen dat je rekening moet houden met het begin van een fiscaal jaar. In eerste instantie gaat mijn voorkeur uit naar 1 januari 2008 als datum van inwerkingtreding. Dat betekent dat bedrijven in totaal drie jaar de tijd krijgen. Ik kan er ook heel goed mee leven als die datum 1 juli 2008 wordt, waardoor bedrijven in totaal drieënhalf jaar de tijd krijgen. Dat resulteert dan in de datum van 31 december 2010. Op die manier kun je een aantal zaken samen laten lopen. De internationale plannen zijn nu duidelijk. Het is van belang aan te geven op welke manier wij er tijdig op anticiperen. Het startpunt voor de gehele operatie is overigens geweest de motie-Crone van 3 april 2001.

De winst van dit debat is dat in ieder geval heel helder is wat de Kamer vindt van het slaan van het KB. De Kamer stemt ook in met het effectueren van de splitsing en met de instelling van de regiegroep, inclusief de modificaties die zij daarbij heeft voorgesteld, waarmee ik blij ben. Daarnaast heb ik een aantal toezeggingen gedaan over het in overleg treden met de bedrijven en de aandeelhouders. Verder heb ik aangegeven dat het samenlopen van het in werking laten treden van de vette netbeheerder en het groepsverbod wat mij betreft kan, maar dan niet op de datum die hier is genoemd. Ik zit dan echt wel aan een eerdere datum te denken. Blijft over de datum van de inwerkingtreding van het KB. Dat is het enige punt waarover wij het tot nu toe niet echt eens zijn.

De heer **Reuten** (SP): Ik heb de minister in eerste termijn een vraag gesteld over het oligopolide karakter van de markt, de tendens naar monopolisering. Dat is belangrijk omdat de grondslag van het beleid liberalisering is. Achter de ideeën over liberalisering zit de neoklassieke algemene evenwichtstheorie. Aan deze theorie is een aantal voorwaarden verbonden. Het is niet mijn idee, maar als je in die richting werkt, moet je dat consistent doen. Een van de belangrijke voorwaarden is dat je te doen hebt met kleine ondernemingen die op zichzelf geen machtsinvloed

kunnen uitoefenen. Aan die voorwaarde is domweg niet voldaan. Het gaat om een beperkt aantal ondernemingen die macht uitoefenen. De vraag is dus: moet je het wensen dat je de machtsvorming overlaat aan private marktpartijen? In die richting wordt namelijk gewerkt met het in werking stellen van het KB. De netten zijn dan publiek, maar op termijn zullen de productiebedrijven worden overgenomen. Er zullen fusies op Europees niveau plaatsvinden en dan is de consument overgeleverd aan de macht van een beperkt aantal private ondernemingen in Europa.

Minister **Van der Hoeven**: Uiteindelijk kan de overheid nooit precies bepalen wie wie koopt. Wat zij wel kan, is de kartels aanpakken en ervoor zorgen dat er geen kartels ontstaan. In feite kom ik dan toch uit bij het punt waarop de heer Reuten in tweede termijn doelde: hoe pak je die kartels aan. Dat is precies wat de NMa opspoort en wat ook in Europees verband gebeurt. De heer Reuten zei dat je die niet opspoort, maar dan wil ik toch een voorbeeld noemen, namelijk het nog niet zolang geleden opgerolde bierkartel.

De heer **Reuten** (SP): Dat stond in de krant.

Minister **Van der Hoeven**: Maar het gebeurt. Als de heer Reuten bedoelt dat er stringenter op toegezien moet worden dat er geen kartels ontstaan en dat ik mij daarvoor sterk moet maken in Europa, dan heeft hij gelijk. Daarop mag hij mij ook aanspreken en via mij ook de Raad voor het concurrentievermogen. Dat zeg ik dan ook toe, want wij hebben er inderdaad geen enkel belang bij dat kartels ontstaan, of nu gesplitst wordt of niet. Ik geef de heer Reuten op dat punt gelijk.

De heer **Doek** (CDA): Voorzitter, voordat ik een verzoek aan u richt, vraag ik even een verduidelijking aan de minister zodat wij elkaar goed begrijpen.

Als ik de minister goed begrijp, gaat zij het verplicht stellen van de overdracht van de economische eigendom aan het netbeheer -- dus het creëren van de vette netbeheerder -- ook uitstellen tot 1 januari 2011. Dat laat zij parallel lopen aan de definitieve laatste datum voor de splitsing. Is dat juist?

Minister **Van der Hoeven**: Ja, ik ben daartoe bereid.

De heer **Doek** (CDA): Mevrouw de voorzitter, mag ik u verzoeken de vergadering te schorsen en ons de gelegenheid te geven voor een derde termijn?

De **voorzitter**: Wilt u de vergadering geschorst hebben voor intern beraad of zullen wij nu overgaan tot een derde termijn? Mij is niet helemaal duidelijk wat u precies bedoelt.

**

De heer **Doek** (CDA): Ik ben wat te vlug. Ik wil graag een schorsing van tien minuten voor intern beraad.

De **voorzitter**: Dan schors ik de vergadering.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Mevrouw de voorzitter. Ik ben mijn inbreng vanmorgen begonnen met de opmerking dat ik hoopte dat ik de komende periode van vier jaar hier niet te vaak zou staan om het woord te voeren terwijl dit niet nodig is. De minister heeft de Kamer niet nodig om een beslissing te kunnen nemen. Nu hebben wij een urenlang debat achter de rug en mijn fractie vraagt zich af wat wij nu meer bereikt hebben dan alleen getouwtrek over de termijnen waarop de onderdelen van de splitsing tot stand komen, terwijl het KB overeind is gebleven.

*N

De heer **Schouw** (D66): Mevrouw de voorzitter. Als ik vanavond thuiskom, wordt er natuurlijk gevraagd waarom ik zo laat ben. Dan antwoord ik: een derde termijn. Nou, zegt dan degene die thuis op mij wacht, een derde termijn, dat is me wat. Het was zeker heel erg spannend? Ik weet nu nog niet wat ik daarop moet antwoorden. Misschien beaam ik het en zeg ik: het was heel erg spannend, of misschien vraag ik wel een vierde termijn aan opdat een van de aanwezigen in deze zaal deze nacht kan bijschrijven in het statuut van de nachten van belangrijke politici.

Het konijn van de heer Doek is een heel lange voorbereidingstijd, begrijp ik nu. Dit vind ik een vondst. Fantastisch. Als daarmee de verdere implementatie van dit wetsvoorstel geholpen is, is dit hartstikke goed. Ik breng nogmaals in herinnering dat de wet is aangenomen. Het enige dat nog ter discussie staat, is de invoeringstermijn. Als die twee en een half jaar moet duren, drie jaar of zelfs drie en een half jaar, wijs ik erop dat de minister daarin een eigen verantwoordelijkheid heeft. Als zij een termijn noemt en die voor haar verantwoordelijkheid neemt, vinden wij dit genoeg.

Wij hebben geen behoefte aan verder soebatten over deze kwestie. Er is al genoeg gezegd. Wij hebben ook geen enkele behoefte aan een motie op welk punt dan ook. Het enige dat aan de orde is, is de termijn van invoering. Daarover hebben wij een duidelijk antwoord gekregen. Wij danken de minister er hartelijk voor. Wij hopen dat wij dit debat voor twaalf uur kunnen afronden opdat niemand zijn eigen nachtje kan krijgen.

*N

De heer **Doek** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Wij hebben goed naar de minister geluisterd. De minister heeft een groot probleem als wij de inwerkingtreding van het KB opschuiven naar 1 juli 2009 om het parallel te laten lopen met de creatie van de vette netbeheerder. Zij vindt die periode wat al te ruim. Om die reden dringt mijn fractie niet langer aan om dit gelijk te trekken aan de datum die wij hebben genoemd, namelijk 1 juli 2009.

Om het kort te houden, heb ik de eer u een motie aan te bieden, ondertekend door de leden Doek, Van Driel, Van den Berg, Sylvester en De Vries.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Doek, Van Driel, Van den Berg, De Vries en Sylvester wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de Kamer op 21 november 2006 met algemene stemmen de motie van de leden Doek en Sylvester heeft aangenomen;

overwegende dat deze motie de regering oproept om een besluit tot effectuering van een splitsing niet te nemen dan nadat duidelijk is dat de Europese Unie zal overgaan tot het vaststellen van een dergelijke richtlijn en ten aanzien van zware risico's met betrekking tot de cross border leasecontracten is voorzien, tenzij het publiek en onafhankelijk netbeheer in gevaar komt;

overwegende dat de argumenten in de brief van 7 juni 2007 van de minister van Economische Zaken inzake de Wet onafhankelijk netbeheer het besluit om de bepalingen die het groepsverbod regelen op korte termijn in werking te stellen, niet rechtvaardigen;

overwegende dat de splitsing van de bedrijven een zeer ingrijpende operatie is die onder meer invloed heeft op de credit rating van de betrokken bedrijven;

overwegende dat de splitsing van de bedrijven grote nadelige financiële gevolgen kan hebben in verband met de afgesloten cross border leasecontracten;

overwegende dat de regering stappen zal ondernemen om het publieke belang te borgen door onder meer de regiefunctie ten aanzien van de huidige publieke aandeelhouders vorm te geven;

stemt in met het slaan van het betreffende Koninklijk Besluit en roept de regering op, het tijdstip van de inwerkingtreding te bepalen op 1 juli 2009,

en gaat over tot de orde van de dag.

Zij krijgt N (30212).
**

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Het kan zijn dat ik het verkeerd heb genoteerd, maar is het een onderdeel van de tekst dat de ondertekenaars op dit moment de splitsing niet rechtvaardigen?

De heer **Doek** (CDA): Er wordt overwogen dat de argumenten gebruikt in de brief van 7 juni 2007 het besluit om de bepalingen die het groepsverbod regelen op korte termijn in werking te stellen niet rechtvaardigen.

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): Wat betekent het dat de heer Doek instemt met het slaan van het KB?

De heer **Doek** (CDA): Ik dacht dat de discussie de hele dag al ging over het besluit dat de minister ons heeft voorgelegd om het KB te slaan. Volgens mij ging het daarover, maar misschien ben ik bij een ander debat aanwezig geweest. Wij hebben heel helder gemaakt dat wij dit, gezien de risico's, op dit ogenblik niet opportuun vinden op korte termijn. Wij zien ook dat door het verloop van de tijd en de goede initiatieven van deze minister waarschijnlijk alles in goede banen geleid zal kunnen worden, maar dan moet er wel een behoorlijk implementatietraject komen. De regiegroep onder leiding van deze minister zal dit ongetwijfeld tot stand weten te brengen.

Mevrouw **Kneppers-Heijnert** (VVD): De Eerste Kamer gaat helemaal niet over het slaan van een KB. Daarmee ben ik begonnen, daarmee ben ik geëindigd en daar zijn wij nu de hele dag al over bezig.

De heer **Doek** (CDA): Vanochtend heb ik bij interruptie uitgelegd dat de CDA-fractie niet in twijfel trekt dat dit het recht is van de minister, maar de Eerste Kamer heeft nog altijd een controlerende taak en ons is overleg toegezegd over dit besluit. Welnu, dit overleg over het slaan van het KB heeft ertoe geleid dat de drie regeringsfracties op zich geen bezwaar hebben, als er maar een langere termijn in acht wordt genomen.

De heer **Schouw** (D66): Voor mijn goede begrip: een motie is prima, maar het is volgens mij een advies van de ondertekenende partijen aan de minister. De fracties in de Tweede Kamer hebben een wat ander advies aan de minister gegeven en de collega's in het kabinet hebben weer een ander advies aan de minister gegeven. Het advies van mijn fractie is ook helder. Maar de heer Doek zal het met mij eens zijn dat het geen wet van Meden en Perzen is dat een minderheid een opvatting kan opleggen aan een meerderheid.

De heer **Doek** (CDA): Ik ben er nog niet van overtuigd dat het een minderheid in deze senaat

betreft. Laten we de stemming van volgende week dinsdag maar rustig afwachten.

De heer **Van Driel** (PvdA): Ik constateer een hoop zurigheid bij de oppositie over deze motie. Ik wens haar daar succes mee, maar eerlijk gezegd snap ik het niet. Deze Kamer kan een motie aannemen als dit haar gerieft. Als de VVD niet voor is, is dat alleen maar jammer.

De heer **Schouw** (D66): Het is geen kwestie van zurigheid, maar ik voel wel een verantwoordelijkheid. De minister moet een afweging maken tussen de adviezen van verschillende organen. Ik probeer daarvoor enig begrip te kweken, ook bij uw fractie. Ik merk daar bij de heer Doek weinig van, maar dat laat zich op een andere manier verklaren. Misschien heeft u er wat meer begrip voor.

De heer **Van Driel** (PvdA): U wilt op tijd naar huis en ik zal u niet tegenhouden, dus ik zal mijn pogingen verder staken. Het mag wel, maar wij hebben hiervoor uw hulp niet nodig. Toch bedankt.

*N

De heer **Reuten** (SP): Voorzitter. De heer Koffeman van de Partij voor de Dieren had bezigheden elders en heeft mij gevraagd het woord mede namens hem te voeren.

Het leek er in de eerste termijn op dat de PvdA, het CDA, de ChristenUnie, de SP en GroenLinks het op belangrijke onderdelen eens waren. Ik neem waar dat er het nodige is gekanteld nadat de minister heeft gesproken. De SP-fractie houdt vast aan de bezwaren die zij eerder heeft geuit: risico's, onzekerheden enzovoorts. De minister noemde het KB in haar eerste termijn een klein KB, maar daar had de heer Doek bezwaar tegen. Mijn indruk is dat het een klein KB is geworden, dus ik kan niet anders dan de minister daarmee feliciteren.

De SP denkt dat met het slaan van het KB op dit moment een belangrijk wapen uit handen wordt gegeven om zaken bij de betreffende bedrijven te realiseren. Dat zal nu moeilijker worden, dus wij vragen ons af welke hardheid aan deze motie vastzit. Wij zullen ons daarom beraden over het al dan niet steunen van de motie.

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. Ik bedank de minister voor haar antwoord in tweede termijn. Zij heeft een toezegging gedaan over de invoeringstermijn. Gezien alle ontwikkelingen vindt mijn fractie dat belangrijk.

Er ligt een motie voor waarin wordt gevraagd om een iets andere termijn. Mijn fractie zal zich hierover beraden. Rest mij te zeggen dat ik benieuwd ben naar de visie van de minister.

*N

De heer **Van Driel** (PvdA): Voorzitter. Wij hebben vanavond een stapje vooruit gezet. Ik blijf hopen en mij ervoor inzetten dat de commerciële delen na de splitsing in handen van de overheid blijven. Ik hoop dat de minister daaraan net zozeer hecht als mijn fractie. Als wij alles zouden vervreemden, zou mij dat buitengewoon treurig stemmen.

Voorzitter. Om privéredenen kan ik de vergadering van volgende week niet bijwonen, maar ik ga ervan uit dat het allemaal goed zal verlopen.

*N

Minister **Van der Hoeven**: Voorzitter. Ik hoop dat u mij toestaat dat ik alleen inga op nieuwe punten en bijvoorbeeld niet op het herhaalde verzoek van de heer Van Driel.

Mevrouw Kneppers en de heer Schouw hebben gelijk met hun opmerking dat de minister de Eerste Kamer niet nodig heeft om een Koninklijk Besluit te slaan. In de eerste motie wordt de regering opgeroepen om voorafgaande aan het besluit dat de inwerkingstelling van de bepalingen met betrekking tot het splitsingsbesluit regelt, in overleg te treden met beide Kamers der Staten-Generaal. Dat heb ik gedaan. Verder wordt de regering verzocht om voorafgaande aan de stemmingen over het onderhavige wetsvoorstel per brief toe te zeggen dat ... Ook dat is gebeurd.

Het draait natuurlijk om dat deel van het dictum waar staat: roept de regering tevens op. Aan die oproep heb ik gevolg gegeven, maar dat laat onverlet dat de regering uiteindelijk een beslissing moet nemen. De regering slaat immers het Koninklijk Besluit. Het is overigens een klein Koninklijk Besluit, omdat het geen algemeen verbindende voorschriften geeft.

De heer Doek vraagt mij om het niet langer gelijk te laten lopen met de "vette netbeheerder". Ik zou dat jammer vinden, want als gevolg van zijn eerdere motie is die "vette netbeheerder" losgezongen van het groepsverbod. Dat leidt tot problemen bij de betrokken bedrijven, want zij moeten daardoor twee keer reorganiseren. Ik heb van de bedrijven begrepen dat men daar zeker niet op zit te wachten en dat men het plezierig zou vinden als het werd gerepareerd. De Kamer wijst een reparatie echter af. In de nieuwe motie wordt overwogen dat mijn argumenten niet de bepalingen rechtvaardigen die het groepsverbod op korte termijn in werking stellen. Dat is de mening van de heer Doek. Ik houd staande dat mijn argumenten het wel rechtvaardigen.

In de motie staat verder: stemt in met het slaan van het betreffende Koninklijk Besluit. Ik heb echter al uitgelegd hoe dat in elkaar zit. Ten slotte roept de motie mij op om het tijdstip van de inwerkingtreding te bepalen op 1 juli 2009. Het debat in de Tweede Kamer hierover had een andere uitkomst. Ik krijg nu dit advies en donderdag debatteer ik in de Tweede Kamer over het verslag van een algemeen overleg. Ik wacht de uitkomst daarvan af. Als de Kamer deze motie aanneemt -- en dat is niet onwaarschijnlijk gezien de

GECORRIGEERD STENOGRAM EERSTE KAMER, niet voor citaten en niet voor correcties. Aan deze tekst kan geen enkel recht ontleend worden.

ondertekening -- zal ik dat advies ook meenemen naar de ministerraad. Daarna zal ik een wijs besluit nemen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor om de brief voor kennisgeving aan te nemen en dinsdag 10 juli over de ingediende motie te stemmen.

**

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 23.32 uur.

!Lijst van besluiten en ingekomen stukken!

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

a. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op: 3 juli 2007 (hamerstukken)

Raming der voor de Eerste Kamer in 2008 benodigde uitgaven, alsmede aanwijzing en raming van de ontvangsten (EK 2006-2007, L, A);

Wijziging van de Luchtvaartwet in verband met de verduidelijking en uitbreiding van bevoegdheden op het terrein van de beveiliging van de burgerluchtvaart en wijziging van de Wet wapens en munitie met betrekking tot onderzoek aan de kleding en de verpakking van goederen, met inbegrip van reisbagage, op wapenbezit van personen die zich op luchtvaartterreinen bevinden (30543);

Goedkeuring van de regeling van de minister van Financiën van 11 oktober 2006, nr. DB2006/00476 (Stcrt. 198) tot buitentoepassingstelling voor een gedeelte van 2006 van de energie-investeringsaftrek en de milieu-investeringsaftrek (30924);

Wijziging van de Wet op de uitoefening van de diergeneeskunde 1990 (verhoging maximaal bedrag tuchtrechtelijke boete en wijziging samenstellingseisen van tuchtcolleges ter zitting) (30973);
10 juli 2007

Brief van de ministers van Buitenlandse Zaken en van Defensie van 22 juni 2007 inzake een adequaat volkenrechtelijk mandaat bij de uitzending van militairen (30800-V, B);

Wijziging van de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 teneinde beleggingsinstellingen de mogelijkheid te bieden om vastgoed te ontwikkelen ten behoeve van de eigen portefeuille (30689);

Wijziging van de Toeslagenwet en intrekking van de Invoeringswet stelselherziening sociale zekerheid in verband met het verbeteren en

vereenvoudigen van de wijze waarop het sociaal minimum wordt gewaarborgd in de loondervingsuitkeringen (30937).

b. het voorbereidend onderzoek van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden door de vaste commissies voor Volksgezondheid, welzijn en Sport/Jeugd en Gezin op 11 september 2007:

Wijziging van de Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (voorwaardelijke machtiging en dwangbehandeling) (30492);

op 25 september 2007:

Regels inzake het gebruik van het burgerservicenummer in de zorg (Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg) (30380);
Justitie op 25 september 2007:

Wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in verband met het bevorderen van voortgezet ouderschap na scheiding en het afschaffen van de mogelijkheid tot het omzetten van een huwelijk in een geregistreerd partnerschap (Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding) (30145);

Goedkeuring van het op 27 mei 2005 te Prüm totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland, het Koninkrijk Spanje, de Republiek Frankrijk, het Groothertogdom Luxemburg, het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Oostenrijk inzake de intensivering van de grensoverschrijdende samenwerking, in het bijzonder ter bestrijding van het terrorisme, de grensoverschrijdende criminaliteit en de illegale migratie (Trb. 2005, 197) (30881);

Economische Zaken op 25 september 2007:

Regels inzake de volledige liberalisering van de postmarkt en de garantie van de universele postdienstverlening (Postwet 20..) (30536).

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Regels over de informatie-uitwisseling betreffende ondergrondse netten (Wet informatie-uitwisseling ondergrondse netten) (30475);

Wijziging van de Wet op de kansspelbelasting in verband met kansspelen via internet (30583);

Regels tot bevordering van de activering van personen die aanspraak maken op een uitkering op grond van de Ziektewet (30909);

Regels inzake de aanspraak op een inkomensafhankelijke financiële bijdrage in de kosten van kinderen (Wet op de kindertoeslag) (30912);

Wijziging van de Zorgverzekeringswet en andere wetten met het oog op het verzwaren van

het premie-incassoregime en andere maatregelen om de werking van het met die wet en de Wet op de zorgtoeslag in het leven geroepen stelsel te optimaliseren (verzwaren incassoregime premie en andere maatregelen zorgverzekering) (30918);

Rijksbrede aanpassing van regels omtrent de reductie en vereenvoudiging van vergunningen teneinde de regeldruk te verminderen (Verzamelwet vereenvoudiging vergunningen) (30959);

Wijzigingen van wetgevingstechnische of anderszins ondergeschikte aard aan te brengen in de Wet geluidhinder en enkele andere wetten (30848);

Wijziging van de Wet milieubeheer, de Wet energiebesparing toestaan en de Wet op de economische delicten ten behoeve van de implementatie van richtlijn nr. 2005/32/EG van het Europees Parlement en de Raad van de Europese Unie van 6 juli 2005 betreffende de totstandbrenging van een kader voor het vaststellen van eisen inzake ecologisch ontwerp voor energieverbruikende producten en tot wijziging van richtlijn 92/42/EEG van de Raad en de richtlijnen 96/57/EG en 2000/55/EG van het Europees Parlement en de Raad (Implementatiewet EG-richtlijn ecologisch ontwerp energieverbruikende producten) (30958);

Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 ter implementatie van richtlijn nr. 2005/85/EG van de Raad van 1 december 2005 betreffende minimumnormen voor de procedures in lidstaten voor de toekenning of intrekking van de vluchtelingenstatus (PbEU L 326) (30976).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden gesteld van de desbetreffende commissies;

2. De volgende regeringsmissives:

een, van de minister-president, minister van Algemene Zaken, ten geleide van het beleidsprogramma "Samen werken, samen leven" voor de periode 2007-2011 (griffienr. 138414);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris voor Europese Zaken, ten geleide van het verslag van de Raad Algemene Zaken en Externe Betrekkingen van 18 en 19 juni 2007 (griffienr. 138403.01);

een, van alsvoren, inzake de wijziging van het op 27 februari 1995 te Stockholm totstandgekomen Verdrag tot oprichting van het Internationaal Instituut voor democratie en verkiezingsondersteuning; Stockholm, 24 januari 2006 (griffienr. 138429);

een, van alsvoren, ten geleide van de wijzigingen van het Europees Verdrag inzake hoofdwaterwegen die van internationaal belang zijn (AGN); Genève, 20 oktober 2005 en 13 oktober 2006 (griffienr. 138440);

een, van alsvoren, ten geleide van het Protocol van Wijzigingen bij het Verdrag betreffende de internationale hydrografische organisatie, met Reglementen, ondertekend te

Monaco op 3 mei 1967; Monaco, 14 april 2005 (griffienr. 138430);

een, van de staatssecretaris voor Europese Zaken, ten geleide van het COM (2007) 163 document "Towards an EU Aid for strategy" van de werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen, inzake de bespreking van 11 april 2007 (griffienr. 138478);

een, van alsvoren, ten geleide van een fiche van BNC, inzake Verordening herstructureringsregeling suikermarkt en suikerindustrie (griffienr. 138477);

een, van de minister van Justitie, ten geleide van de ontwerp-begroting van Europol voor 2008, inzake JBZ-verzoek om instemming (griffienr. 136291.02);

een, van de minister van verkeer en Waterstaat, ten geleide van de voorhang ontwerp algemene maatregel van bestuur, houdende wijziging van het Voertuigreglement op een aantal punten van uiteenlopende aard (griffienr. 138467);

een, van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van het IWI-rapport Uitvoering Wet werk en bijstand 2005 (griffienr. 138417);

een, van de minister voor Jeugd en Gezin, ten geleide van het ontwerp van het besluit tot wijziging van het uitvoeringsbesluit Wet op de jeugdzorg (griffienr. 138427).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de Afdeling Inhoudelijke Ondersteuning ter inzage voor de leden.